

LAND BRANDENBURG

Nachbarschaftsstrategie Brandenburg–Polen

Strategie des Landes Brandenburg für die nachbarschaftliche Zusammenarbeit im deutsch-polnischen Verflechtungsraum

Koncepcja sąsiedztwa Polska–Brandenburgia

Koncepcja Kraju Związkowego Brandenburgia dla współpracy sąsiedzkiej w polsko-niemieckim obszarze powiązań

Nachbarschaftsstrategie Brandenburg–Polen

Strategie des Landes Brandenburg für die
nachbarschaftliche Zusammenarbeit im
deutsch-polnischen Verflechtungsraum

Koncepcja sąsiedztwa Polska–Brandenburgia

Koncepcja Kraju Związkowego Brandenburgia
dla współpracy sąsiedzkiej w polsko-
niemieckim obszarze powiązań

Herausgeber:

Ministerium der Finanzen und für Europa des Landes Brandenburg

Heinrich-Mann-Allee 107

14473 Potsdam

Tel.: (03 31) 8 66-6007

E-Mail: pressestelle@mdfe.brandenburg.de

1. Auflage, Juni 2021

Diese Informationsschrift wird kostenlos im Rahmen der Öffentlichkeitsarbeit des Ministeriums der Finanzen des Landes Brandenburg herausgegeben. Sie darf weder von Parteien noch von Wahlwerbern während eines Wahlkampfes zum Zwecke der Wahlwerbung verwendet werden. Dies gilt für Bundes-, Landtags- und Kommunalwahlen sowie für die Wahl der Mitglieder des Europäischen Parlaments. Auch ohne zeitlichen Bezug zu einer bevorstehenden Wahl darf die Druckschrift nicht in einer Weise verwendet werden, die als Parteinahme der Landesregierung zu Gunsten einzelner Gruppen verstanden werden könnte. Den Parteien ist es jedoch gestattet, die Druckschrift zur Unterrichtung ihrer einzelnen Mitglieder zu verwenden.

Nachbarschaftsstrategie Brandenburg–Polen

Strategie des Landes Brandenburg für die
nachbarschaftliche Zusammenarbeit im
deutsch-polnischen Verflechtungsraum

Koncepcja sąsiedztwa Polska–Brandenburgia

Koncepcja Kraju Związkowego Brandenburgia
dla współpracy sąsiedzkiej w polsko-
niemieckim obszarze powiązań

Inhaltsverzeichnis

Spis treści

Vorwort	6
A	
Strategie des Landes Brandenburg für die nachbarschaftliche Zusammenarbeit im deutsch-polnischen Verflechtungsraum – Grundlagen und Ziele	10
B	
Zielsetzungen und Handlungsfelder	16
1. Zusammenhalt	17
1.1. Gelebte Verflechtung in Politik, Verwaltung und Zivilgesellschaft	17
1.2. Begegnung, Vernetzung und Sport	28
1.3. Bildung, Sprache und interkulturelle Kompetenz	35
1.4. Kultur, Kulturerbe, Gedenken und Erinnerung	45
1.5. Landesplanung	50
2. Nachhaltiges Wachstum	53
2.1. Gemeinsamer Wirtschaftsraum, Cluster und Innovation	53
2.2. Wissenschaft und Forschung	61
2.3. Arbeit und Fachkräfte	65
2.4. Energie- und Kreislaufwirtschaft	70
2.5. Klimaschutz und Anpassung an den Klimawandel	73
2.6. Tourismus	75
3. Lebensqualität	79
3.1. Erreichbarkeit und Verkehr	79
3.2. Sicherheit	84
3.3. Gesundheit und Verbraucherschutz	88
3.4. Brand- und Katastrophenschutz	93
3.5. Umweltschutz, Naturerbe sowie Erhalt und Schutz der Naturlandschaften	96
4. Finanzierungsinstrumente	101
5. Überregionale Bezüge	105
C	
Ausblick	108

Przedmowa	6
A	
Koncepcja Kraju Związkowego Brandenburgia dla współpracy sąsiedzkiej w polsko-niemieckim obszarze powiązań – podstawy i cele	10
B	
Cele i pola działania	16
1. Spójność	17
1.1. Aktywny obszar powiązań w polityce, administracji i społeczeństwie obywatelskim	17
1.2. Spotkania, rozwijanie sieci współpracy i sport	28
1.3. Edukacja, język i kompetencje międzykulturowe	35
1.4. Kultura, dziedzictwo kulturowe, upamiętnianie i pamięć	45
1.5. Planowanie krajowe	50
2. Zrównoważony wzrost	53
2.1. Wspólna przestrzeń gospodarcza, klastry i innowacje	53
2.2. Nauka i badania	61
2.3. Praca i specjaliści	65
2.4. Gospodarka energetyczna i gospodarka o obiegu zamkniętym	70
2.5. Ochrona klimatu i dostosowanie się do zmian klimatu	73
2.6. Turystyka	75
3. Jakość życia	79
3.1. Dostępność i transport	79
3.2. Bezpieczeństwo	84
3.3. Zdrowie i ochrona konsumentów	88
3.4. Ochrona przeciwpożarowa i zapobieganie katastrofom	93
3.5. Ochrona środowiska, dziedzictwa naturalnego oraz zachowanie i ochrona naturalnych krajobrazów	96
4. Instrumenty finansowania	101
5. Odniesienia ponadregionalne	105
C	
Perspektywy	108

Vorwort

Przedmowa

Sehr geehrte Leserinnen und Leser,

das Land Brandenburg verbindet eine lange Grenze mit unseren polnischen Nachbarn. Mit dem Beitritt Polens zur EU und zum Abkommen von Schengen hat die nationale Grenze ihren unmittelbar trennenden Charakter verloren. Neue Perspektiven für die Grenzregionen wurden mit der Vollendung des Binnenmarktes eröffnet.

Wir blicken inzwischen auf Jahrzehnte der nachbarschaftlichen und freundschaftlichen Zusammenarbeit zurück. Am 17. Juni 2021 jährte sich die Unterzeichnung des Vertrages zwischen der Bundesrepublik Deutschland und der Republik Polen über gute Nachbarschaft und freundschaftliche Zusammenarbeit zum dreißigsten Mal. Mit dem Anspruch, das Trennende zu überwinden, haben wir in diesen Jahren viel an Normalität erreicht, was im Hinblick auf die Vergangenheit nicht selbstverständlich ist.

Für die nächsten Jahre gilt es nun, diesen europäischen Verflechtungsraum mit seinen Chancen und Potentialen entsprechend fortzuentwickeln, um den Zusammenhalt grenz-

Szanowne Czytelniczki, szanowni Czytelnicy,

z polskimi sąsiadami łączy Brandenburgię długa granica. Wraz z przystąpieniem Polski do UE i układu z Schengen granica państwowa utraciła jednak swój jednoznacznie dzielący charakter. A zakończenie budowy jednolitego rynku wewnętrznego otworzyło nowe perspektywy dla regionów przygranicznych.

Dziś możemy już spoglądać wstecz na kilka dekad sąsiedzkiej i przyjaznej współpracy. 17 czerwca 2021 roku minęła trzydziesta rocznica podpisania Traktatu o dobrym sąsiedztwie i przyjaznej współpracy między Rzeczpospolitą Polską a Republiką Federalną Niemiec. Mając ambicję przewyżczenia tego, co nas dzieli, osiągnęliśmy w tych latach wiele normalności, co – w obliczu przeszłości – wcale nie jest oczywiste.

W najbliższych latach ważne będzie dalsze rozwijanie tego europejskiego obszaru powiązań wraz ze wszystkimi jego szansami i potencjałami, w celu zapewnienia spójności transgranicznej, trwałego wzrostu gospodarczego dla

Vorwort

Przedmowa

überschreitend zu gewährleisten, nachhaltiges Wachstum für ganz Brandenburg zu sichern und die Lebensqualität ohne Barrieren auch für zukünftige Generationen regional zu sichern.

Den Rahmen hierfür bildet das Raumordnungskonzept „Gemeinsames Zukunftskonzept für den deutsch-polnischen Verflechtungsraum“, das im Rahmen der Deutsch-Polnischen Regierungskommission im Jahr 2016 verabschiedet wurde.

Mit Blick auf die dort verankerte „Vision 2030“ nimmt die vorliegende Nachbarschaftsstrategie eine Bestandsaufnahme der brandenburgisch-polnischen Beziehungen in den verschiedenen Handlungsfeldern vor, beschreibt erfolgreiche Handlungsansätze („good practice“) und entsprechende Zielsetzungen in den relevanten Lebensbereichen.

Hierdurch sollen seitens Brandenburgs die Voraussetzungen dafür geschaffen werden, dass der brandenburgisch-polnische Verflechtungsraum sich sozial, ökonomisch und ökologisch gestärkt weiter zu einer attraktiven Wachstumsregion im Herzen Europas entwickeln kann.

Die Nachbarschaftsstrategie Brandenburg-Polen ist im Dialog mit verschiedensten Handelnden und Brückenbauern der deutsch-polnischen Zusammenarbeit entstanden, ausgehend von einer Online-Konsultation im Sommer 2020. Beigetragen haben Bürgerinnen und Bürger, Vertreterinnen und Vertreter der

ganzen Brandenburgii sowie regionaler Lebensqualität, auch für zukünftige Generationen.

Rahmen dieses Konzepts wird die Planung des räumlichen „Gemeinsames Zukunftskonzept für den deutsch-polnischen Verflechtungsraum“, das im Rahmen der Deutsch-Polnischen Regierungskommission im Jahr 2016 verabschiedet wurde.

Unter Berücksichtigung der in dieser Konzeption „Vision 2030“, die Strategie der Nachbarschaft durchführt den Bilanz der Beziehungen zwischen polen-brandenburgischen in verschiedenen Handlungsfeldern, beschreibt wirksame Handlungsansätze („good practice“) und entsprechende Zielsetzungen in den relevanten Lebensbereichen.

Ziel ist die Schaffung der Voraussetzungen dafür, dass der brandenburgisch-polnische Verflechtungsraum sich sozial, ökonomisch und ökologisch gestärkt weiter zu einer attraktiven Wachstumsregion im Herzen Europas entwickeln kann.

Die Strategie der Nachbarschaft Brandenburg-Polen ist im Dialog mit verschiedensten Handelnden und Brückenbauern der deutsch-polnischen Zusammenarbeit entstanden, ausgehend von einer Online-Konsultation im Sommer 2020. Beigetragen haben Bürgerinnen und Bürger, Vertreterinnen und Vertreter der

Zivilgesellschaft, die kommunalen Spitzenverbände, die Euroregionen und unsere Partnerinnen und Partner in den benachbarten Bundesländern und Woiwodschaften, im Bund und in der polnischen Zentralregierung.

Die Nachbarschaftsstrategie Brandenburg-Polen ist eine Strategie der Landesregierung Brandenburg und hat den Anspruch, die staatlichen Rahmenbedingungen für einen zukunftssträchtigen, Grenzen überwindenden Wachstumsraum zu schaffen. Zu diesem Zwecke soll auch der Austausch mit Partnern aus Politik, Verwaltung und Zivilgesellschaft aus Brandenburg, Deutschland und Polen zu zentralen Themen des brandenburgisch-polnischen Verflechtungsraumes fortgeführt und vertieft werden.

Ich danke herzlich für die engagierten Beiträge zur Nachbarschaftsstrategie Brandenburg-Polen und freue mich auf die gemeinsame Umsetzung.

Ihre

Katrin Lange

Ministerin der Finanzen und für Europa des Landes Brandenburg
Minister Finansów i Spraw Europejskich Kraju Związkowego Brandenburgia

województw, jak również rząd polski oraz rząd federalny.

Strategia Sąsiedztwa Polska-Brandenburgia jest strategią rządu Brandenburgii i ma na celu stworzenie przez państwo warunków ramowych dla przyszłościowego, transgranicznego obszaru wzrostu. W tym celu zamierza się kontynuować i pogłębiać wymianę z partnerami ze świata polityki, administracji i społeczeństwa obywatelskiego z Brandenburgii, Niemiec oraz Polski dotyczącą najważniejszych tematów obszaru powiązań Polska-Brandenburgia.

Chciałabym serdecznie podziękować za zaangażowany wkład w Strategię Sąsiedztwa Polska-Brandenburgia i z radością oczekuję już jej wspólnej realizacji.

A

Strategie des Landes Brandenburg für die nachbarschaftliche Zusammenarbeit im deutsch- polnischen Verflechtungsraum – Grundlagen und Ziele

A

Koncepcja Kraju Związkowego Brandenburgia dla współpracy sąsiedzkiej w polsko-niemieckim obszarze powiązań – podstawy i cele

Brandenburg versteht sich als Teil und überregional gestaltender Akteur des deutsch-polnischen Verflechtungsraums in der Mitte Europas. Es ist in internationale und europäische Bezüge sowie deutsch-polnische Gremien und Netzwerke aktiv eingebunden. Als deutsches Bundesland mit der längsten Grenze zu Polen sind polnische regionale und zentralstaatliche Akteure nicht erst seit dem Beitritt Polens zur Europäischen Union und dem Schengen-Abkommen Brandenburgs natürliche Partner. Nur in einer grenzüberschreitenden brandenburgisch-polnischen Perspektive können nachhaltiges Wachstum, Zusammenhalt und Lebensqualität für Brandenburg flächendeckend gewährleistet werden.

Die Herausforderungen für den Grenzraum durch die Corona-Pandemie und die ergriffenen Eindämmungsmaßnahmen machen die gewachsene enge Verflechtung zwischen Brandenburg und Polen und ihren enormen Wert deutlich. Eine Strategie, die sich zukunfts- und praxisorientiert der weiteren Entwicklung dieses Raumes widmet, besitzt angesichts der Herausforderungen, die im Zuge der Pandemie zutage traten, zusätzliche Relevanz.

Die Zusammenarbeit mit Polen steht im Zentrum der Außenkontakte und der Internationalisierungsstrategie des Landes Brandenburg. Als zentrales Anliegen der Landespolitik gemäß Verfassungsauftrag (Artikel 2 Absatz 1 Verfassung des Landes Brandenburg) ist sie von herausgehobener Bedeutung. Der Ministerpräsident vertritt die Landesregierung nach außen. Er pflegt direkte Kontakte mit den Spitzen der polnischen Partnerregionen sowie mit der nationalen Regierung in Warschau. Derzeit vertritt er in der Funktion des Koordinators der Bundesregierung für die deutsch-polnische zwischengesellschaftliche und grenznahe Zusammenarbeit auch die Belange der Grenzregion bei den deutsch-polnischen Regierungskonsultationen. Der Beauftragte für die brandenburgisch-polnischen Beziehungen im Europaminis-

terium Brandenburgia postrzega siebie jako część polsko-niemieckiego obszaru powiązań w samym środku Europy i jako aktora kształtującego go na poziomie ponadregionalnym. Dlatego Brandenburgia zarówno wykazuje aktywność na płaszczyźnie międzynarodowej i europejskiej, jak i angażuje się w polsko-niemieckich gremiach i sieciach kontaktów. Ze względu na fakt, że Brandenburgia jest krajem związkowym posiadającym najdłuższą granicę z Polską, sąsiedni aktorzy regionalni i państwowi są naturalnymi partnerami Brandenburgii – nie tylko od momentu przystąpienia Polski do Unii Europejskiej i układu z Schengen. Tylko w polsko-brandenburskiej, transgranicznej perspektywie można zagwarantować trwały wzrost, jakość życia i spójność w całej Brandenburgii.

Wyzwania, jakie przed regionem przygranicznym postawiła pandemia tzw. koronawirusa, oraz działania podjęte w celu jej powstrzymania wyraźnie pokazują, jak silne i ważne są więzi łączące Polskę i Brandenburgię. W świetle wyzwań, które ujawniły się w trakcie pandemii, sformułowanie perspektywicznej i ukierunkowanej na praktyczne działania koncepcji dalszego rozwoju tego regionu, uzyskało dodatkowe znaczenie.

Współpraca z Polską ma kluczowe znaczenie, jeśli chodzi o kontakty zewnętrzne i strategię internacjonalizacji Brandenburgii. Stanowi ona jedno z najważniejszych zagadnień polityki kraju i zgodnie z mandatem konstytucyjnym (art. 2 ust. 1 Konstytucji Brandenburgii) posiada szczególne znaczenie. Premier Brandenburgii reprezentuje rząd krajowy na zewnątrz. Utrzymuje bezpośrednie kontakty z liderami polskich regionów partnerskich oraz z Rządem Rzeczypospolitej Polskiej. Obecnie, jako Koordynator Rządu Federalnego ds. Polsko-Niemieckiej Współpracy Międzypaństwowej i Transgranicznej, reprezentuje interesy regionu przygranicznego również podczas polsko-niemieckich konsultacji międzyrządowych. Ponadto istnieje też Pełnomocnik ds. Stosunków Polsko-Bran-

Grundlagen und Ziele

Podstawy i cele

terium wirkt als Ansprechpartner für Belange mit Polenbezug in Brandenburg. Weiterhin vertreten die Fachministerinnen und Fachminister das Land Brandenburg im Rahmen ihrer fachlichen Zuständigkeiten.

Im Rahmen der Zusammenarbeit mit Polen bildet – neben der langjährigen Verbindung zu der Wojewodschaft Masowien/Mazowsze – die Partnerschaft mit den vier westpolnischen Wojewodschaften Westpommern/Zachodniopomorskie, Lebus Land/Lubuskie, Großpolen/Wielkopolska und Niederschlesien/Dolny Śląsk einen besonderen Handlungsschwerpunkt. Gemeinsam mit den ostdeutschen Ländern Mecklenburg-Vorpommern, Brandenburg, Berlin und Sachsen bilden diese Wojewodschaften einen geographischen Raum. Er ist Gegenstand des raumordnerischen Gemeinsamen Zukunftskonzepts für den deutsch-polnischen Verflechtungsraum – Vision 2030 (GZK 2030) und wird politisch durch die Oder-Partnerschaft abgebildet. Die Zusammenarbeit Brandenburgs mit Polen ordnet sich hierbei auch in überregionale Bezüge ein.

Die gegenwärtige Koalitionsvereinbarung des Landes Brandenburg greift die Bedeutung der Zusammenarbeit mit Polen und den polnischen Partnerwojewodschaften auf und benennt für verschiedene Politikfelder brandenburgisch-polnische Vorhaben. Diese sind in der Strategie enthalten und werden bis 2024 umgesetzt. Um dem besonderen Auftrag der Landesverfassung gerecht zu werden, befördert die Landesregierung den Austausch im brandenburgisch-polnischen Verflechtungsraum auf Landes-, kommunaler und zivilgesellschaftlicher Ebene durch die vorliegende Strategie.

Die Strategie des Landes Brandenburg für die nachbarschaftliche Zusammenarbeit im deutsch-polnischen Verflechtungsraum (kurz: Nachbarschaftsstrategie Brandenburg – Polen) setzt dabei voraus, dass Brandenburg und seine polnischen Partner als vernetzte europä-

denburschen in ministerstwie ds. europejskich, który w Brandenburgii pełni funkcję osoby pierwszego kontaktu w sprawach dotyczących Polski. Poszczególni ministrowie pozostają jednak w dalszym ciągu przedstawicielami Kraju Związkowego Brandenburgia w zakresie powierzonych im właściwości merytorycznych.

W ramach współpracy z Polską – obok wieloletnich związków z Województwem Mazowieckim – szczególne miejsce zajmują partnerstwa z czterema województwami zachodniej Polski: Zachodniopomorskim, Lubuskim, Wielkopolskim i Dolnośląskim. Wraz z wschodnio-niemieckimi krajami związkowymi Meklemburgia-Pomorze Przednie, Brandenburgia, Berlin i Saksonia województwa te tworzą jeden obszar geograficzny. Jest on przedmiotem Wspólnej Koncepcji Przyszłości dla polsko-niemieckiego obszaru powiązań – Wizja 2030 (WKP 2030) i jest reprezentowany politycznie przez Partnerstwo Odry. W związku z tym, współpraca Brandenburgii z Polską wpisuje się również w stosunki ponadregionalne.

Aktualna umowa koalicyjna Kraju Związkowego Brandenburgia wyraźnie wskazuje na znaczenie współpracy z Polską i polskimi województwami partnerskimi oraz wymienia dla różnych politycznych obszarów działania plany konkretnych brandenburgsko-polskich przedsięwzięć. Są one w niniejszej strategii zawarte i zostaną zrealizowane do roku 2024. W celu wypełnienia szczególnego mandatu konstytucyjnego, Rząd Kraju Związkowego poprzez niniejszą koncepcję pragnie wspierać wymianę w polsko-brandenburgskim obszarze powiązań na szczeblu krajowym, samorządowym i społeczeństwa obywatelskiego.

Koncepcja Kraju Związkowego Brandenburgia dla współpracy sąsiedzkiej w polsko-niemieckim obszarze powiązań (w skrócie: Koncepcja sąsiedztwa Polska – Brandenburgia) zakłada, że Brandenburgia i jej polskie regiony partnerskie, jako połączony w sieć, europejski

ische Zukunftsregion gemeinsam das Potenzial ihrer Nachbarschaft nutzen und damit versuchen, ihren Bürgerinnen und Bürgern möglichst gute Lebensbedingungen zu bieten. Die Strategie umreißt in drei zentralen Zielsetzungen – Zusammenhalt, nachhaltiges Wachstum und Lebensqualität – sowie zugeordneten Handlungsfeldern ressortübergreifend den aktuellen Stand der unterschiedlichen Bereiche brandenburgisch-polnischer Zusammenarbeit. Bereits Erreichtes, aber auch bestehende Defizite sollen benannt und sichtbar gemacht werden. Überregionale Bezüge und Querschnittsaspekte, wie übergreifende Gremien und Finanzierungsinstrumente, werden ebenfalls in den Blick genommen. Die Strategie möchte Stärken bündeln, Good-Practice-Ansätze herausarbeiten und somit gegenwärtigen und zukünftigen Herausforderungen gezielter begegnen. Intention der Nachbarschaftsstrategie Brandenburg – Polen ist es, von 2021 ausgehend bis 2030 Zielsetzungen der Landesregierung für einen eng verflochtenen brandenburgisch-polnischen Raum darzulegen und wo immer möglich diesbezügliche Handlungsschritte aufzuzeigen. Die fachspezifische Umsetzung der Handlungsfelder erfolgt – im Rahmen der zur Verfügung stehenden Haushaltsmittel – durch die jeweiligen Ressorts der Landesregierung.

Die Nachbarschaftsstrategie Brandenburg – Polen bezieht vorliegende Strategien der Landesregierung und einzelner Ressorts sowie Aktivitäten zur Koordinierung der Hauptstadtregion Berlin-Brandenburg und der Weiterentwicklung der „Regionalentwicklungsstrategien“ ein.

Die Strategie lehnt sich an das Gemeinsame Zukunftskonzept für den deutsch-polnischen Verflechtungsraum – Vision 2030 (GZK 2030) des Raumordnungsausschusses der Deutsch-Polnischen Regierungskommission für regionale und grenznahe Zusammenarbeit an. Das GZK 2030 wurde gemeinsam von deutschen und polnischen Institutionen auf regionaler und nationa-

region der Zukunft, bündeln und gemeinsam nutzen und damit versuchen, ihren Bürgerinnen und Bürgern möglichst gute Lebensbedingungen zu bieten. Die Strategie umreißt in drei zentralen Zielsetzungen – Zusammenhalt, nachhaltiges Wachstum und Lebensqualität – sowie zugeordneten Handlungsfeldern ressortübergreifend den aktuellen Stand der unterschiedlichen Bereiche brandenburgisch-polnischer Zusammenarbeit. Bereits Erreichtes, aber auch bestehende Defizite sollen benannt und sichtbar gemacht werden. Überregionale Bezüge und Querschnittsaspekte, wie übergreifende Gremien und Finanzierungsinstrumente, werden ebenfalls in den Blick genommen. Die Strategie möchte Stärken bündeln, Good-Practice-Ansätze herausarbeiten und somit gegenwärtigen und zukünftigen Herausforderungen gezielter begegnen. Intention der Nachbarschaftsstrategie Brandenburg – Polen ist es, von 2021 ausgehend bis 2030 Zielsetzungen der Landesregierung für einen eng verflochtenen brandenburgisch-polnischen Raum darzulegen und wo immer möglich diesbezügliche Handlungsschritte aufzuzeigen. Die fachspezifische Umsetzung der Handlungsfelder erfolgt – im Rahmen der zur Verfügung stehenden Haushaltsmittel – durch die jeweiligen Ressorts der Landesregierung.

region der Zukunft, bündeln und gemeinsam nutzen und damit versuchen, ihren Bürgerinnen und Bürgern möglichst gute Lebensbedingungen zu bieten. Die Strategie umreißt in drei zentralen Zielsetzungen – Zusammenhalt, nachhaltiges Wachstum und Lebensqualität – sowie zugeordneten Handlungsfeldern ressortübergreifend den aktuellen Stand der unterschiedlichen Bereiche brandenburgisch-polnischer Zusammenarbeit. Bereits Erreichtes, aber auch bestehende Defizite sollen benannt und sichtbar gemacht werden. Überregionale Bezüge und Querschnittsaspekte, wie übergreifende Gremien und Finanzierungsinstrumente, werden ebenfalls in den Blick genommen. Die Strategie möchte Stärken bündeln, Good-Practice-Ansätze herausarbeiten und somit gegenwärtigen und zukünftigen Herausforderungen gezielter begegnen. Intention der Nachbarschaftsstrategie Brandenburg – Polen ist es, von 2021 ausgehend bis 2030 Zielsetzungen der Landesregierung für einen eng verflochtenen brandenburgisch-polnischen Raum darzulegen und wo immer möglich diesbezügliche Handlungsschritte aufzuzeigen. Die fachspezifische Umsetzung der Handlungsfelder erfolgt – im Rahmen der zur Verfügung stehenden Haushaltsmittel – durch die jeweiligen Ressorts der Landesregierung.

region der Zukunft, bündeln und gemeinsam nutzen und damit versuchen, ihren Bürgerinnen und Bürgern möglichst gute Lebensbedingungen zu bieten. Die Strategie umreißt in drei zentralen Zielsetzungen – Zusammenhalt, nachhaltiges Wachstum und Lebensqualität – sowie zugeordneten Handlungsfeldern ressortübergreifend den aktuellen Stand der unterschiedlichen Bereiche brandenburgisch-polnischer Zusammenarbeit. Bereits Erreichtes, aber auch bestehende Defizite sollen benannt und sichtbar gemacht werden. Überregionale Bezüge und Querschnittsaspekte, wie übergreifende Gremien und Finanzierungsinstrumente, werden ebenfalls in den Blick genommen. Die Strategie möchte Stärken bündeln, Good-Practice-Ansätze herausarbeiten und somit gegenwärtigen und zukünftigen Herausforderungen gezielter begegnen. Intention der Nachbarschaftsstrategie Brandenburg – Polen ist es, von 2021 ausgehend bis 2030 Zielsetzungen der Landesregierung für einen eng verflochtenen brandenburgisch-polnischen Raum darzulegen und wo immer möglich diesbezügliche Handlungsschritte aufzuzeigen. Die fachspezifische Umsetzung der Handlungsfelder erfolgt – im Rahmen der zur Verfügung stehenden Haushaltsmittel – durch die jeweiligen Ressorts der Landesregierung.

Konzeption der Zukunft, bündeln und gemeinsam nutzen und damit versuchen, ihren Bürgerinnen und Bürgern möglichst gute Lebensbedingungen zu bieten. Die Strategie umreißt in drei zentralen Zielsetzungen – Zusammenhalt, nachhaltiges Wachstum und Lebensqualität – sowie zugeordneten Handlungsfeldern ressortübergreifend den aktuellen Stand der unterschiedlichen Bereiche brandenburgisch-polnischer Zusammenarbeit. Bereits Erreichtes, aber auch bestehende Defizite sollen benannt und sichtbar gemacht werden. Überregionale Bezüge und Querschnittsaspekte, wie übergreifende Gremien und Finanzierungsinstrumente, werden ebenfalls in den Blick genommen. Die Strategie möchte Stärken bündeln, Good-Practice-Ansätze herausarbeiten und somit gegenwärtigen und zukünftigen Herausforderungen gezielter begegnen. Intention der Nachbarschaftsstrategie Brandenburg – Polen ist es, von 2021 ausgehend bis 2030 Zielsetzungen der Landesregierung für einen eng verflochtenen brandenburgisch-polnischen Raum darzulegen und wo immer möglich diesbezügliche Handlungsschritte aufzuzeigen. Die fachspezifische Umsetzung der Handlungsfelder erfolgt – im Rahmen der zur Verfügung stehenden Haushaltsmittel – durch die jeweiligen Ressorts der Landesregierung.

Konzeption der Zukunft, bündeln und gemeinsam nutzen und damit versuchen, ihren Bürgerinnen und Bürgern möglichst gute Lebensbedingungen zu bieten. Die Strategie umreißt in drei zentralen Zielsetzungen – Zusammenhalt, nachhaltiges Wachstum und Lebensqualität – sowie zugeordneten Handlungsfeldern ressortübergreifend den aktuellen Stand der unterschiedlichen Bereiche brandenburgisch-polnischer Zusammenarbeit. Bereits Erreichtes, aber auch bestehende Defizite sollen benannt und sichtbar gemacht werden. Überregionale Bezüge und Querschnittsaspekte, wie übergreifende Gremien und Finanzierungsinstrumente, werden ebenfalls in den Blick genommen. Die Strategie möchte Stärken bündeln, Good-Practice-Ansätze herausarbeiten und somit gegenwärtigen und zukünftigen Herausforderungen gezielter begegnen. Intention der Nachbarschaftsstrategie Brandenburg – Polen ist es, von 2021 ausgehend bis 2030 Zielsetzungen der Landesregierung für einen eng verflochtenen brandenburgisch-polnischen Raum darzulegen und wo immer möglich diesbezügliche Handlungsschritte aufzuzeigen. Die fachspezifische Umsetzung der Handlungsfelder erfolgt – im Rahmen der zur Verfügung stehenden Haushaltsmittel – durch die jeweiligen Ressorts der Landesregierung.

Brandenburgische Konzeption der Zukunft, bündeln und gemeinsam nutzen und damit versuchen, ihren Bürgerinnen und Bürgern möglichst gute Lebensbedingungen zu bieten. Die Strategie umreißt in drei zentralen Zielsetzungen – Zusammenhalt, nachhaltiges Wachstum und Lebensqualität – sowie zugeordneten Handlungsfeldern ressortübergreifend den aktuellen Stand der unterschiedlichen Bereiche brandenburgisch-polnischer Zusammenarbeit. Bereits Erreichtes, aber auch bestehende Defizite sollen benannt und sichtbar gemacht werden. Überregionale Bezüge und Querschnittsaspekte, wie übergreifende Gremien und Finanzierungsinstrumente, werden ebenfalls in den Blick genommen. Die Strategie möchte Stärken bündeln, Good-Practice-Ansätze herausarbeiten und somit gegenwärtigen und zukünftigen Herausforderungen gezielter begegnen. Intention der Nachbarschaftsstrategie Brandenburg – Polen ist es, von 2021 ausgehend bis 2030 Zielsetzungen der Landesregierung für einen eng verflochtenen brandenburgisch-polnischen Raum darzulegen und wo immer möglich diesbezügliche Handlungsschritte aufzuzeigen. Die fachspezifische Umsetzung der Handlungsfelder erfolgt – im Rahmen der zur Verfügung stehenden Haushaltsmittel – durch die jeweiligen Ressorts der Landesregierung.

Brandenburgische Konzeption der Zukunft, bündeln und gemeinsam nutzen und damit versuchen, ihren Bürgerinnen und Bürgern möglichst gute Lebensbedingungen zu bieten. Die Strategie umreißt in drei zentralen Zielsetzungen – Zusammenhalt, nachhaltiges Wachstum und Lebensqualität – sowie zugeordneten Handlungsfeldern ressortübergreifend den aktuellen Stand der unterschiedlichen Bereiche brandenburgisch-polnischer Zusammenarbeit. Bereits Erreichtes, aber auch bestehende Defizite sollen benannt und sichtbar gemacht werden. Überregionale Bezüge und Querschnittsaspekte, wie übergreifende Gremien und Finanzierungsinstrumente, werden ebenfalls in den Blick genommen. Die Strategie möchte Stärken bündeln, Good-Practice-Ansätze herausarbeiten und somit gegenwärtigen und zukünftigen Herausforderungen gezielter begegnen. Intention der Nachbarschaftsstrategie Brandenburg – Polen ist es, von 2021 ausgehend bis 2030 Zielsetzungen der Landesregierung für einen eng verflochtenen brandenburgisch-polnischen Raum darzulegen und wo immer möglich diesbezügliche Handlungsschritte aufzuzeigen. Die fachspezifische Umsetzung der Handlungsfelder erfolgt – im Rahmen der zur Verfügung stehenden Haushaltsmittel – durch die jeweiligen Ressorts der Landesregierung.

Grundlagen und Ziele

Podstawy i cele

ler Ebene erarbeitet. Es rückt die Regionen an der deutsch-polnischen Grenze in das Zentrum einer funktional verflochtenen, gemeinsamen Region mit großem Potenzial. Die Strategie des Landes Brandenburg für die nachbarschaftliche Zusammenarbeit im deutsch-polnischen Verflechtungsraum greift die Gebietskulisse und die Zielbilder des GZK 2030 auf und versucht, sie – soweit die Landesregierung darauf Einfluss nehmen kann – in praktische Alltagspolitik zu übersetzen. Als brandenburgisch-polnischen Verflechtungsraum versteht sie in diesem Sinne im Folgenden geographisch das gesamte Land Brandenburg sowie die vier westpolnischen Partnerwojewództwa Brandenburgs und nimmt diesen Raum besonders in den Blick.

Die vorliegende Strategie ist eine Strategie der Landesregierung Brandenburg und hat somit nicht den Anspruch, die Gesamtheit der Perspektiven und Zielsetzungen der zahlreichen engagierten Akteurinnen und Akteure der brandenburgisch-polnischen Zusammenarbeit widerzuspiegeln. Das gilt auch für die polnische Regierung und die Selbstverwaltungsorgane in den Partnerwojewództwa. Die Strategie möchte vielmehr durch Beiträge der Landesregierung das gemeinsame Tun und die partnerschaftlichen Verflechtungen im gemeinsamen Raum stärken. In diesem Sinne wurden in unterschiedlichen Beteiligungsformaten Anregungen polnischer und deutscher Partner – unter anderem im Rahmen der Oder-Partnerschaft – sowie von Akteurinnen und Akteuren aus Brandenburg und Polen auf regionaler, kommunaler und zivilgesellschaftlicher Ebene aufgegriffen.

Współpracy Regionalnej i Przygranicznej. WKP 2030 opracowana została wspólnie przez polskie i niemieckie instytucje szczebla regionalnego i krajowego. Koncepcja przyszłości stawia regiony na pograniczu polsko-niemieckim w centrum funkcjonalnie powiązanego, wspólnego regionu o dużym potencjale. Dlatego Koncepcja Kraju Związkowego Brandenburgia dla współpracy sąsiedzkiej w polsko-niemieckim obszarze powiązań nawiązuje do ram terytorialnych i założeń zarysowanych w WKP 2030, ale ponadto stara się także – na tyle, na ile władze kraju związkowego mają na to wpływ – przełożyć je na codzienną, praktyczną politykę. W tym kontekście, polsko-brandenburski obszar powiązań rozumiany jest w kategoriach geograficznych jako cały Kraj Związkowy Brandenburgia oraz cztery województwa partnerskie z zachodniej Polski. Tej strefie poświęca się szczególną uwagę.

Niniejsza koncepcja jest koncepcją rządu krajowego Brandenburgii i dlatego nie rości sobie prawa do odzwierciedlenia całokształtu perspektyw i celów, którymi kierują się liczni aktorzy zaangażowani we współpracę polsko-brandenburską. Dotyczy to również polskiego rządu i organów samorządowych w województwach partnerskich. Koncepcja dąży do wzmocnienia wspólnych przedsięwzięć oraz więzi partnerskich w regionie poprzez działania Rządu Kraju Związkowego. Zgodnie z tymi założeniami, w ramach różnych form partycypacji, uwzględniono sugestie partnerów polskich i niemieckich – m.in. w ramach Partnerstwa Odry – oraz aktorów z Polski i Brandenburgii na poziomie regionalnym, samorządowym i społeczeństwa obywatelskiego.

Zielsetzungen und Handlungsfelder
Cele i pola działania

B Zielsetzungen und Handlungsfelder

B Cele i pola działania

1. Zusammenhalt

1.1. Gelebte Verflechtung in Politik, Verwaltung und Zivilgesellschaft

Ausgangslage und Entwicklungstendenzen

Brandenburg ist auf vielfältige Weise mit seinem polnischen Nachbarn verbunden. Bei zahlreichen Themen – vom grenzüberschreitenden Alltagsgeschehen bis hin zu langfristigen Planungen – ist der Austausch mit polnischen Partnerinnen und Partnern von Bedeutung.

Politik und Verwaltung

Die Zusammenarbeit mit den polnischen Partnerwojewództwoschaften – auf Ebene der Marschallämter und Woiwodschaftsämter – und mit der polnischen Regierung und ihren Ministerien ist ein zentrales Anliegen der Landespolitik. Kontakte auf Leitungs- und Arbeitsebene sind die Grundlage, um grenzüberschreitende Interessen zu eruieren und gemeinsame Zielsetzungen zu entwickeln. Eine langjährige und vertrauensvolle Zusammenarbeit besteht auf der Basis von Gemeinsamen Erklärungen mit Brandenburgs westpolnischen Partnerwojewództwoschaften Lebus/Lubuskie, Westpommern/Zachodniopomorskie, Großpolen/Wielkopolska und Niederschlesien/Dolny Śląsk sowie mit der Hauptstadtregion Masowien/Mazowsze. Bewährte Formate zur Pflege der Partnerschaften mit den Marschallämtern sind politische Spitzentreffen sowie auf Verwaltungsebene Partnerschaftstreffen und Maßnahmen des Verwaltungsaustauschs. Die Mitwirkung aller Ressorts der Landesregierung ist wichtig für eine hochrangige Präsenz aus Brandenburg in Polen sowie bei der Begleitung hochrangiger polnischer Gäste in Brandenburg.

1. Spójność

1.1. Aktywny obszar powiązań w polityce, administracji i społeczeństwie obywatelskim

Sytuacja wyjściowa i tendencje rozwojowe

Brandenburgia jest w różnorodny sposób powiązana ze swoim polskim sąsiadem. Wymiana z polskimi partnerami ma istotne znaczenie w licznych dziedzinach – od transgranicznej codzienności aż po planowanie długofalowe.

Polityka i administracja

Współpraca z polskimi województwami partnerskimi na poziomie urzędów marszałkowskich i wojewódzkich oraz z polskim rządem i jego ministerstwami pozostaje centralnym zagadnieniem w polityce Kraju Związkowego Brandenburgia. Kontakty na szczeblu kierowniczym i roboczym stanowią podstawę do określania interesów transgranicznych i opracowania wspólnych celów. Długotrwała, oparta na zaufaniu współpraca istnieje na podstawie wspólnych deklaracji o współpracy z położonymi w zachodniej Polsce województwami partnerskimi Brandenburgii: Zachodniopomorskim, Lubuskim, Wielkopolskim i Dolnośląskim oraz ze stołecznym Województwem Mazowieckim. Sprawdzonymi formatami do podtrzymywania partnerstw z urzędami marszałkowskimi są spotkania polityczne na najwyższym szczeblu, a na szczeblu administracyjnym – spotkania partnerskie i działania w zakresie administracyjnej wymiany doświadczeń. Współudział wszystkich resortów Rządu Krajowego jest ważny dla reprezentacji wysokiej rangi przedstawicieli Brandenburgii w Polsce oraz podczas

Zielsetzungen und Handlungsfelder

Cele i pola działania

Neben zahlreichen deutsch-polnischen Fachgremien wirkt das Land Brandenburg an zwei thematisch übergreifenden deutsch-polnischen Kooperationsgremien mit: Es ist in der Deutsch-Polnischen Regierungskommission für regionale und grenznahe Zusammenarbeit (DPRK) und ihren vier Ausschüssen engagiert. Regionale Zielsetzungen können dort gemeinsam mit den polnischen Partnern eingebracht werden. Brandenburg hat seit Beginn den Ko-Vorsitz im Ausschuss für grenznahe Zusammenarbeit der DPRK inne und gestaltet so die jährliche Sitzung mit.

Die Oder-Partnerschaft ist ein wichtiges informelles, interregionales Netzwerk der Länder Mecklenburg-Vorpommern, Brandenburg, Berlin und Sachsen sowie der westpolnischen Woiwodschaften Westpommern/Zachodniopomorskie, Lebuser Land/Lubuskie, Großpolen/Wielkopolska und Niederschlesien/Dolny Śląsk. Seit 2006 arbeiten sie projektorientiert zusammen. Ziel ist es, diesseits wie jenseits der Oder und Neiße einen kooperierenden dynamischen Verflechtungsraum zu entwickeln. Regelmäßige Spitzentreffen ermöglichen den Austausch und neue Themensetzungen auf politischer Ebene.

Der themenbezogene brandenburgisch-polnische Austausch findet zudem in nachgeordneten Einrichtungen statt. So sind beispielsweise die Finanzämter Cottbus/Chóśebuz und Oranienburg für einen wesentlichen Teil aller bundesweit steuerlich zu führenden polnischen Unternehmen zuständig. Im Rahmen der Verwaltungszusammenarbeit findet ein gut funktionierender Auskunftsverkehr mit den polnischen Behörden statt, um bestehende Unterschiede in den Besteuerungssystemen besser zu überbrücken und zur Beschleunigung von Verfahren beizutragen. Grundlagen für grenzüberschreitende Betriebsprüfungen wurden gelegt und Kontakte für einen weiterführenden Erfahrungsaustausch geknüpft.

towarzystwa wysokiej rangi gościom z Polski podczas wizyt w Brandenburgii.

Obok licznych polsko-niemieckich gremiów specjalistycznych, Kraj Związkowy Brandenburgia współdziała również w ramach dwóch polsko-niemieckich gremiów kooperacyjnych o charakterze międzydyscyplinarnym – w Polsko-Niemieckiej Komisji Międzyrządowej ds. Współpracy Regionalnej i Przygranicznej (dalej: Polsko-Niemiecka Komisja Międzyrządowa) oraz jej czterech komitetów. Cele regionalne w ramach tych struktur mogą być wnoszone wspólnie z polskimi partnerami. Od samego początku Brandenburgia współprzewodniczy w Komitecie Współpracy Przygranicznej Polsko-Niemieckiej Komisji Międzyrządowej i może w ten sposób aktywnie kształtować coroczne spotkania.

Partnerstwo Odry jest ważną, nieformalną międzyregionalną siecią kontaktów pomiędzy krajami związkowymi Meklemburgią-Pomorzem Przednim, Brandenburgią, Berlinem i Saksonią oraz województwami zachodniej Polski: Zachodniopomorskim, Lubuskim, Wielkopolskim i Dolnośląskim. Od 2006 r. regiony współpracują ze sobą w ramach projektów. Celem jest stworzenie po obu stronach Odry i Nysy dynamicznego, współpracującego obszaru powiązań. Regularne spotkania na najwyższym szczeblu umożliwiają wymianę i podejmowanie nowych tematów na płaszczyźnie politycznej.

Wymiana tematyczna pomiędzy Polską a Brandenburgią odbywa się również w instytucjach niższego szczebla. I tak na przykład brandenburskie urzędy skarbowe w Cottbus/Chociebużu i Oranienburgu odpowiedzialne są za znaczną część wszystkich polskich przedsiębiorstw podlegających opodatkowaniu na terenie całej federacji. W ramach współpracy administracyjnej istnieje sprawnie funkcjonująca wymiana informacji z władzami polskimi w celu lepszego zniwelowania różnic istniejących w systemach podatkowych oraz przyczynie-

Aktuelle brandenburgisch-polnische Themen und Aktivitäten in polnischer Sprache stellt die Landesregierung auf der Homepage brandenburgia.pl bereit. Die Mehr- und Zweisprachigkeit in der Außenkommunikation, z. B. auf Websites der Landesregierung und -verwaltung sowie im öffentlichen Raum, ist hingegen noch ausbaufähig.

Kommunale und zivilgesellschaftliche Kooperation

Eine oft langjährige und produktive brandenburgisch-polnische Zusammenarbeit findet auf kommunaler Ebene in den Landkreisen, Gemeinden und Städten statt. Das Engagement zahlreicher Vereine, Verbände, Stiftungen, Kirchen und ihren Gemeinden, Initiativen und Einzelpersonen ist besonders zu würdigen. Die Landesregierung ist sich der Bedeutung dieses kommunalen und zivilgesellschaftlichen grenzüberschreitenden Engagements bewusst. Sie bietet durch die Gemeinsamen Erklärungen über die Zusammenarbeit mit den polnischen Partnerwojewództwoschaften einen Rahmen, der auch Anknüpfungspunkte für regionale oder lokale Initiativen schafft.

Im brandenburgisch-polnischen Grenzraum sind die deutsch-polnischen Euroregionen Pomerania, Pro Europa Viadrina und Spree-Neiße-Bober zentrale Akteure. Sie leisten auch mit ihren Entwicklungs- und Handlungskonzepten einen wichtigen Beitrag zur strategischen Weiterentwicklung der brandenburgisch-polnischen Partnerschaft. Mit der langjährigen erfolgreichen Umsetzung der Kleinen Projekte tragen sie im Rahmen der INTERREG A-Förderung wesentlich zur Vielfalt der Kooperationen, Begegnung und Vernetzung auf zivilgesellschaftlicher Ebene bei. Eine stärker institutionalisierte Verschränkung der deutschen und polnischen Strukturen der Euroregionen könnte ihnen zusätzliche Durchschlagskraft verleihen.

nia się do przyspieszenia procedur. Stworzono podstawy dla transgranicznych kontroli podatkowych i nawiązano kontakty umożliwiające dalszą wymianę doświadczeń.

W celu prezentowania w języku polskim aktualnych zagadnień i działań polsko-brandenburgskich, Rząd Krajowy prowadzi stronę internetową brandenburgia.pl. Natomiast wielojęzyczność i dwujęzyczność w komunikacji zewnętrznej, np. na stronach internetowych rządu i administracji kraju związkowego oraz w przestrzeni publicznej, można by jeszcze rozszerzać.

Współpraca na poziomie samorządów i społeczeństwa obywatelskiego

Często wieloletnia i owocna współpraca polsko-brandenburgska odbywa się na szczeblu samorządowym w powiatach, gminach i miastach. Szczególne uznanie należy się licznym stowarzyszeniom, związkom, fundacjom, kościołom i ich parafiom, inicjatywom oraz osobom prywatnym. Rząd Krajowy zdaje sobie sprawę z wagi tego samorządowego i obywatelskiego, transgranicznego zaangażowania. Poprzez wspólne deklaracje o współpracy z polskimi województwami partnerskimi zapewnia on ramy, które z kolei tworzą punkty zaczepienia dla inicjatyw regionalnych i lokalnych.

Głównymi aktorami na polsko-brandenburgskim pograniczu są polsko-niemieckie euroregiony Pomerania, Pro Europa Viadrina i Szprewa-Nysa-Bóbr. Poprzez swoje koncepcje rozwoju i działania, również one wnoszą istotny wkład w strategiczny, dalszy rozwój partnerstwa polsko-brandenburgskiego. Dzięki wieloletniej, udanej realizacji „Małych Projektów” w ramach finansowania INTERREG A, wnoszą one istotny wkład w różnorodność kooperacji, spotkań i nawiązywania kontaktów polsko-brandenburgskich na płaszczyźnie społeczeństwa obywatelskiego. Bardziej zinstytucjonalizowane powiązanie polskich i niemieckich struk-

Zielsetzungen und Handlungsfelder

Cele i pola działania

Die über 80 Partnerschaften zwischen Kommunen in Brandenburg und Polen ermöglichen eine Intensität und Tiefe der Kooperation, die durch die Landesregierung nicht erreicht werden kann. Bedeutsam für die langfristige Stabilität der Partnerschaften sind gemeinsame Themen und das verlässliche Engagement vor Ort. Eine zentrale Herausforderung ist die Absicherung des Generationenwechsels. Neue Ideen zur Einbindung Jugendlicher und junger Erwachsener sind gefragt.

Die deutsch-polnischen Doppelstädte Frankfurt (Oder)-Ślubice und Guben-Gubin und die Metropolregion Stettin zeichnen sich durch eine besondere Intensität der Zusammenarbeit aus. Sie tragen besonders zum Zusammenwachsen Brandenburgs und seiner polnischen Nachbarn zu einem gemeinsamen Lebens- und Arbeitsraum bei. Sie sind zudem Räume, in denen sich grenzbedingte administrative und kulturelle Bruchlinien, aber auch erfolgreiche und lebensnahe Lösungsansätze am deutlichsten zeigen.

Die Kontakt- und Beratungsstellen der deutsch-polnischen Euroregion Pomerania, das Deutsch-Polnische Verbraucherinformationszentrum, die polnisch-sprachige Info-Hotline der Regionaldirektion Berlin-Brandenburg der Bundesagentur für Arbeit oder die deutsch-polnische Corona-Hotline des Kooperationszentrums Frankfurt (Oder)-Ślubice unterstützen Bürgerinnen und Bürger beiderseits der Grenze bei der Lösung praktischer Fragestellungen des grenzüberschreitenden Lebens und Arbeitens.

Ein wichtiger zivilgesellschaftlicher Akteur mit Polenbezug ist die Stiftung Genshagen. In einer Vielzahl deutsch-polnischer Vernetzungsaktivitäten und Veranstaltungen in den Bereichen Kunst- und Kulturvermittlung sowie europäischer Dialog legt sie neben Frankreich den Fokus auf Brandenburgs Nachbarn. In den Gremien der Stiftung sind deutsche und polnische Vertreterinnen und Vertreter aus Verwaltung,

tur euroregionów mogłoby dać im dodatkową siłę przebicia.

Ponad 80 partnerstw pomiędzy samorządami w Polsce i Brandenburgii umożliwia tak intensywną i dogłębną współpracę, jakiej nie jest w stanie osiągnąć Rząd Krajowy. Dla długofalowej stabilności partnerstw ważne są wspólne tematy i wiarygodne zaangażowanie lokalne. Głównym wyzwaniem jest zapewnienie zmiany pokoleniowej. Istnieje zapotrzebowanie na nowe pomysły zaangażowania młodzieży i młodych dorosłych.

Polsko-niemieckie dwumiasta Frankfurt nad Odrą-Ślubice i Guben-Gubin oraz Region Metropolitalny Szczecina wyróżniają się szczególną intensywnością współpracy. Wnoszą one istotny wkład w zrastanie się Brandenburgii i jej polskich sąsiadów we wspólną przestrzeń życia i pracy. Ponadto stanowią one obszary, na których najwyraźniej widać – związane z istnieniem granic – administracyjne i kulturowe linie podziału, ale także skuteczne i praktyczne koncepcje rozwiązań.

Struktury kontaktowe i doradcze polsko-niemieckiego euroregionu Pomerania, Polsko-Niemieckie Centrum informacji Konsumentckiej, polskojęzyczna infolinia Dyrekcji Regionalnej Federalnej Agencji Pracy lub polsko-niemieckia infolinia Centrum Współpracy Frankfurt (nad Odrą)-Ślubice, dotycząca koronawirusa, wspierają obywateli po obu stronach granicy dostarczając odpowiedzi na praktyczne pytania z zakresu życia oraz pracy transgranicznej.

Ważnym podmiotem społeczeństwa obywatelskiego związanym z Polską jest Fundacja Genshagen. W swych licznych, polsko-niemieckich działaniach służących rozwijaniu sieci współpracy oraz wydarzeniach z zakresu upowszechniania kultury i sztuki oraz dialogu europejskiego, poza Francją skupia swą uwagę na sąsiadach Brandenburgii. W organach fundacji zasiadają osoby będące przedstawicielami

Zivilgesellschaft und Wissenschaft vertreten. Das Land Brandenburg ist gemeinsam mit dem Bund Stifter und fördert die Stiftung institutionell.

Europäische Verbünde für territoriale Zusammenarbeit (EVTZ)

Europäische Verbünde für territoriale Zusammenarbeit (EVTZ) sind grenzüberschreitende Kooperationsinstrumente, deren eigene Rechtspersönlichkeit für ihre Mitglieder grenzüberschreitend Rechts- und Planungssicherheit gewährleisten kann. Aus Sicht der Europäischen Kommission gewinnen EVTZ in vielen Bereichen an Bedeutung. Sie können auch als Instrument der Umsetzung der EU-Kohäsionspolitik im Bereich der territorialen Zusammenarbeit dienen.

Es existieren aktuell EVTZ in Deutschland und Polen, bisher jedoch kein EVTZ unter gemeinsamer deutscher und polnischer Beteiligung. Verbesserte Voraussetzungen für die Gründung von EVTZ im brandenburgisch-polnischen Verflechtungsraum hat der Landtag im Dezember 2020 mit einem Gesetz geschaffen, das für EVTZ-Mitglieder aus Brandenburg eine Haftungsbeschränkung ermöglicht, wenn dies bei weiteren Mitgliedern, beispielsweise aus Polen, ebenfalls gegeben ist.

Der geplante deutsch-polnische EVTZ Geopark Muskauer Faltenbogen mit beschränkter Haftung unter Beteiligung brandenburgischer, sächsischer und polnischer Akteure (Woiwodschaft Lebus/Lubuskie) könnte den ersten EVTZ im deutsch-polnischen Kontext darstellen. Im Rahmen des EVTZ kann eine dauerhaft tragfähige deutsch-polnische Kooperationsstruktur geschaffen werden. Mit seinem UNESCO-Titel besitzt der Geopark internationale Strahlkraft und kann einen maßgeblichen Beitrag zur Entwicklung des strukturschwachen Dreiländerecks leisten. Aktuell wird er im Rahmen des Sofortprogramms Lausitz gefördert.

polnischer und deutscher Verwaltung, gesellschaftlicher und wissenschaftlicher. Der Gründer ist der Landesverband Brandenburg zusammen mit der Bundesregierung, um die Gründung institutioneller.

Europejskie Ugrupowania Współpracy Terytorialnej (EUWT)

Europejskie Ugrupowania Współpracy Terytorialnej (EUWT) stanowią instrumenty współpracy transgranicznej, których osobowość prawna może zagwarantować ich członkom bezpieczeństwo prawne i planistyczne. Z punktu widzenia Komisji Europejskiej, EUWT zyskują na znaczeniu w wielu dziedzinach. Mogą one również służyć jako instrument realizacji polityki spójności UE w dziedzinie współpracy terytorialnej.

Obecnie istnieją EUWT w Niemczech i w Polsce, ale do tej pory nie powstało żadne EUWT ze wspólnym udziałem regionów z Polski i Niemiec. Lepsze warunki dla tworzenia EUWT w polsko-brandenburgskim obszarze powiązań stworzył Parlament Kraju Związkowego Brandenburgia w grudniu 2020 r. poprzez ustawę umożliwiającą członkom EUWT z Brandenburgii ograniczenie odpowiedzialności, jeśli dotyczy to również innych członków, np. z Polski.

Planowane polsko-niemieckie EUWT z ograniczoną odpowiedzialnością Geopark Łuk Mużakowa z udziałem zainteresowanych podmiotów z Brandenburgii, Saksonii i Polski (Województwo Lubuskie) mogłoby stanowić pierwsze EUWT w kontekście polsko-niemieckim. W ramach EUWT może być utworzona stabilna i trwała struktura współpracy polsko-niemieckiej. Wraz ze swoim tytułem UNESCO, Geopark posiada siłę przebicia w skali międzynarodowej i może wносить znaczący wkład w rozwój słabego strukturalnie trójkąta państw. Obecnie w ramach programu nadzwyczajnego wspierane są Łużyce.

Zielsetzungen und Handlungsfelder

Cele i pola działania

Auswirkungen der COVID-19-Pandemie

Die Pflege der Außenbeziehungen und der persönlichen Kontakte mit den polnischen Partnerinnen und Partnern wurde 2020/2021 durch die Auswirkungen der COVID-19-Pandemie auf allen Ebenen der Zusammenarbeit deutlich erschwert. Zahlreiche geplante grenzüberschreitende Veranstaltungen und Projekte mussten verschoben oder abgesagt werden. Viele brandenburgisch-polnische Partnerschaften haben sich jedoch auch unter diesen Ausnahmbedingungen bewährt. Digitale Formate und neue Kooperationsansätze konnten – trotz der damit verbundenen Herausforderungen – teilweise erfolgreich eingeführt werden. Ohne die wichtigen, persönlichen Kontakte zu ersetzen, können die nun erprobten zusätzlichen Kommunikationsmöglichkeiten den brandenburgisch-polnischen Austausch in Politik, Verwaltung und Zivilgesellschaft zukünftig auch bereichern.

Dem außergewöhnlichen Bedarf an Vernetzung und Information in der Corona-Pandemie – z. B. zu Regelungen des Grenzübertritts und Quarantänepflichten – versuchte die Landesregierung, über bewährte bilaterale und regionale Kommunikationskanäle gerecht zu werden. Sie bemühte sich zudem intensiv um neue, auch überregionale deutsch-polnische Austauschformate. Mit der Übersetzung relevanter Pressemitteilungen und Verordnungen ins Polnische kommt Brandenburg dem Informationsbedarf seiner regionalen Partner, der Zivilgesellschaft und der Bürgerinnen und Bürger beiderseits der Grenze entgegen. Grenzüberschreitende Informations- und Kommunikationskanäle für Politik, Verwaltung sowie Bürgerinnen und Bürger sind jedoch – nicht nur für den Einsatz in Krisenzeiten – noch ausbaufähig.

Oddziaływanie pandemii COVID-19

Utrzymywanie relacji zewnętrznych i kontaktów osobistych z polskimi partnerami na wszystkich poziomach współpracy było w latach 2020/2021 znacznie utrudnione ze względu na oddziaływanie pandemii COVID-19. Liczne, planowane wydarzenia i projekty transgraniczne musiały zostać przełożone lub odwołane. Jednak wiele partnerstw polsko-brandenburskich sprawdziło się nawet w tych wyjątkowych warunkach. Częściowo z powodzeniem, w niektórych przypadkach udało się – pomimo związanych z tym wyzwań – wprowadzić formaty cyfrowe i nowe koncepcje współpracy. Przetestowane obecnie, dodatkowe możliwości komunikacyjne mogą również w przyszłości – nie zastępując jakże ważnych kontaktów osobistych – wzbogacić wymianę polsko-brandenburską w zakresie polityki, administracji i społeczeństwa obywatelskiego.

W związku z pandemią koronawirusa Rząd Krajowy starał się zaspokoić za pomocą sprawdzonych, dwustronnych i regionalnych kanałów komunikacyjnych nadzwyczajne zapotrzebowanie na nawiązywanie kontaktów i informacje – np. odnośnie regulacji dotyczących przekraczania granicy i obowiązku kwarantanny. Podjęto także intensywne starania o nowe formy wymiany polsko-niemieckiej – również o charakterze ponadregionalnym. Dzięki tłumaczeniu na język polski ważnych komunikatów prasowych i rozporządzeń Kraj Związkowy Brandenburgia zaspokaja potrzeby informacyjne swoich partnerów regionalnych, społeczeństwa obywatelskiego, jak również obywateli po obu stronach granicy. Nadal można jednak rozbudowywać transgraniczne kanały informacyjne i komunikacyjne na potrzeby polityki, administracji i obywateli – w celu wykorzystywania ich nie tylko w czasach kryzysu.

Good-Practice-Beispiele

Im Kooperationszentrum Frankfurt (Oder)-Słubice arbeiten seit 2011 Mitarbeiterinnen und Mitarbeiter beider Stadtverwaltungen auf Basis mehrjähriger gemeinsamer Handlungspläne intensiv zusammen. Die Kooperation konzentriert sich auf Bildung, Wirtschaft, Lebensqualität, Infrastruktur und Dienstleistungen. Höhepunkte des Jahres sind die grenzüberschreitenden Events „HanseStadtFest Bunter Hering & Swawolny Kogucik“, „Transvocale – Festival der Weltmusik“, „Unithea“ und „Labyrinth“. In Zeiten der COVID-19-Pandemie wurde der Austausch digital, z. B. durch regelmäßige Treffen der Stadtoberhäupter, weitergeführt. Zudem führte das Kooperationszentrum eine deutsch- und polnischsprachige Corona-Hotline ein. Die Mitarbeitenden beantworteten Hunderte Anrufe und E-Mails aus ganz Polen, Deutschland und Europa u. a. zu Arbeitsrecht, Grenzverkehr und den aktuellen Quarantänebestimmungen.

Die INTERREG A-Projekte Dialog bzw. Dialog 2.0 der Euroregionen Pro-Europa-Viadrina und Spree-Neiße-Bober zielen auf eine Intensivierung und Qualitätssteigerung des grenzübergreifenden Austauschs zwischen Institutionen der deutsch-polnischen Zusammenarbeit im Verflechtungsraum Brandenburg-Lubuskie/Lebuser Land. In den drei Handlungsfeldern Kommunikation, Öffentlichkeitsarbeit und Handeln ohne Grenzen werden u. a. Verwaltungsmitarbeiterinnen und -mitarbeiter sowie Ehrenamtlerinnen und Ehrenamtler gezielt beim Erwerb von Kenntnissen der Nachbarsprache, interkulturellen Kompetenzen und Wissen über die Verwaltungsabläufe des Nachbarn unterstützt.

Przykłady dobrych praktyk

Od 2011 roku w Słubicko-Frankfurckim Centrum Kooperacji w oparciu o wieloletnie, wspólne plany działania współpracują ze sobą intensywnie pracownicy obu administracji miejskich. Kooperacja koncentruje się m.in. na edukacji, gospodarce, jakości życia, infrastrukturze i usługach. Najważniejszymi wydarzeniami roku są wydarzenia transgraniczne „HanseStadtFest Bunter Hering & Swawolny Kogucik”, „Transvocale – Festiwal Muzyki Światowej”, „Unithea” i „Labyrinth”. W czasie pandemii COVID-19 wymiana była kontynuowana cyfrowo, np. poprzez regularne spotkania władarzy miast. Ponadto w Centrum Kooperacji uruchomiono niemiecko- i polskojęzyczną infolinię „Corona Hotline”. Pracownicy odpowiadali na setki telefonów i e-maili z całej Polski, Niemiec i Europy na zapytania związane m.in. z prawem pracy, ruchem granicznym i aktualnymi przepisami dotyczącymi kwarantanny.

Projekty w ramach finansowania INTERREG A – Dialog wzgl. Dialog 2.0 euroregionów Pro Europa Viadrina i Szprewa-Nysa-Bóbr nakierowane są na zintensyfikowanie i wzrost jakości wymiany transgranicznej pomiędzy instytucjami zajmującymi się współpracą polsko-niemiecką w lubusko-brandenburskim obszarze powiazań. W trzech dziedzinach – komunikacji, promocji i działań bez granic – wspierane są m.in. osoby pracujące w administracji publicznej oraz wolontariuszki i wolontariusze w zdobywaniu umiejętności z zakresu języka kraju sąsiedniego, kompetencji międzykulturowych, wiedzy o procedurach administracyjnych sąsiadów.

Zielsetzungen und Handlungsfelder

Cele i pola działania

Zielsetzungen bis 2030:

- ▶ Die Beziehungen in Politik und Verwaltung zwischen Brandenburg und Polen werden auf hohem Niveau fortgeführt und weiter ausgebaut.
 - ▷ Beschlüsse und Gesetze der Landesregierung werden auf ihre europäische und internationale Relevanz, insbesondere in Bezug auf Polen und die polnischen Partnerregionen, geprüft.
 - ▷ Die Kooperation mit den westpolnischen Partnerwojewództwoschaften Brandenburgs sowie mit der Wojewodschaft Masowien/Mazowsze wird gepflegt und mit ressortübergreifenden Formaten wie Spitzengesprächen, gemeinsamen Kabinettsitzungen und Partnerschaftstreffen weiter vertieft. Es werden hierbei auch Institutionen auf europäischer Ebene, z. B. der Europäische Ausschuss der Regionen, genutzt. Schwerpunkte und Zielsetzungen werden gemeinsam mit den polnischen Partnern erarbeitet.
 - ▷ Der fachspezifische Austausch mit polnischen Partnerinnen und Partnern wird – auch unter Einbezug nachgeordneter Einrichtungen – weitergeführt und bei Bedarf intensiviert. Es wird hierfür das Instrument des brandenburgisch-polnischen Verwaltungsaustauschs stärker genutzt.
 - ▷ Eine hochrangige Präsenz bei relevanten Veranstaltungen der brandenburgisch-polnischen und deutsch-polnischen Zusammenarbeit wird nach Abstimmung innerhalb der Landesregierung sichergestellt.
- ▶ Die Landesregierung nutzt weiterhin aktiv Strukturen und Gremien im deutsch-polnischen und brandenburgisch-polnischen Kontext und trägt zu deren Weiterentwicklung bei. Sie unterstützt den Austausch und die stärkere Verschränkung von brandenburgischen und polnischen Akteurinnen und Akteuren bis hin zur Gründung grenzüberschreitender juristischer Einrichtungen.

Cele do 2030 roku:

- ▶ Kontynuacja stosunków w zakresie polityki i administracji na wysokim poziomie pomiędzy Polską a Brandenburgią oraz dalszy ich rozwój.
 - ▷ Analiza decyzji i ustaw Rządu Krajowego pod kątem ich znaczenia europejskiego i międzynarodowego, w szczególności w odniesieniu do Polski i polskich regionów partnerskich.
 - ▷ Pielęgnowanie i dalsze intensyfikowanie współpracy z województwami partnerskimi Brandenburgii w zachodniej Polsce oraz z Województwem Mazowieckim za pomocą formatów międzyresortowych, takich jak rozmowy na najwyższym szczeblu, wspólne posiedzenia rządów i spotkania partnerskie. Do tego celu wykorzystywane będą również instytucje szczebla europejskiego np. Europejski Komitet Regionów. Priorytety i cele opracowywane będą wspólnie z polskimi partnerami.
 - ▷ Kontynuowanie – a w razie potrzeby intensyfikowanie – wymiany specjalistycznej z polskimi partnerami, również z zaangażowaniem instytucji niższego szczebla. W tym celu wzmocnione będzie wykorzystywanie instrumentu polsko-brandenburskiej wymiany administracyjnej.
 - ▷ Zapewnienie – po uzgodnieniach wewnątrz Rządu Krajowego – obecności wysokiej rangi przedstawicieli podczas ważnych wydarzeń z zakresu współpracy polsko-brandenburskiej i polsko-niemieckiej.
- ▶ Rząd Krajowy w dalszym ciągu wykorzystywać będzie w sposób aktywny struktury i gremia w kontekście polsko-niemieckim i polsko-brandenburskim, przyczyniając się do ich dalszego rozwoju. Wspiera on wymianę i silniejsze powiązanie aktorów polskich i brandenburskich, aż po zakładanie transgranicznych instytucji prawnych.
 - ▷ Kontynuowanie zaangażowania Brandenburgii w organach Polsko-Niemieckiej

- ▷ Das Engagement des Landes Brandenburg in den Gremien der DPRK wird weitergeführt. Brandenburg setzt sich dabei für einen engeren Austausch zwischen den Ausschüssen ein. Es forciert, auch im Rahmen des Ko-Vorsitzes im Ausschuss für grenznahe Zusammenarbeit, weiterhin aktiv die Umsetzung des GZK 2030, den grenzüberschreitenden Schienenverkehr und öffentlichen Personennahverkehr, die engere Zusammenarbeit im Gesundheits- und Rettungswesen oder den Einsatz des deutsch-polnischen Geschichtsbuchs im Unterricht. Brandenburg wird sich zudem mit Vorschlägen einbringen, wie die DPRK stärker zum Austausch und zur Lösung konkreter Anliegen der grenzüberschreitenden Zusammenarbeit beitragen kann, damit diese auch in der Arbeit von Bundesregierung und polnischer Regierung stärker berücksichtigt werden.
 - ▷ In Absprache mit den deutschen und polnischen Mitgliedsregionen wird die Oder-Partnerschaft weiterentwickelt. Ziel ist die stärkere Strukturierung des Austauschs im Gremium zwischen den politischen Spitzengesprächen sowie die Identifizierung gemeinsamer inhaltlicher Schwerpunkte und deren Untersetzung, speziell mit Blick auf die Umsetzung des GZK 2030. Zudem wird Brandenburg, in Absprache mit den anderen Partnerregionen auf eine Institutionalisierung der Oder-Partnerschaft hinwirken, damit diese an Kontinuität und Handlungsfähigkeit gewinnt. Erfahrungen anderer grenzüberschreitender Verbünde können hierbei als Orientierung dienen.
 - ▷ Die Zusammenarbeit und die Strukturen innerhalb der grenzüberschreitenden Metropolregion Stettin/Szczecin werden – z. B. über die gemeinsame Geschäftsstelle mit Mecklenburg-Vorpommern – weiterentwickelt.
 - ▷ Die Landesregierung unterstützt kommunale Akteure und insbesondere die
- Komisji Międzyrządowej. Brandenburgia stawia przy tym na ściślejszą wymianę pomiędzy komitetami. M. in. w ramach współprzewodniczenia w Komitecie Współpracy Przygranicznej, będzie nadal aktywnie wspierać realizację założeń WKP 2030, transgraniczny transport kolejowy i lokalny publiczny transport pasażerski, ściślejszą współpracę w sektorze ochrony zdrowia i ratownictwa czy też wykorzystanie polsko-niemieckiego podręcznika do nauki historii w edukacji. Brandenburgia przedstawi również propozycje, w jaki sposób Polsko-Niemiecka Komisja Międzyrządowa może w większym stopniu przyczynić się do wymiany oraz rozwiązywania konkretnych kwestii dotyczących współpracy transgranicznej, tak aby były one w większym stopniu uwzględniane również w pracach Rządu Federalnego i Rządu Polskiego.
- ▷ Dalszy rozwój Partnerstwa Odry w porozumieniu z polskimi i niemieckimi regionami członkowskimi. Celem jest lepsze usystematyzowanie wymiany w ramach tego gremium, w okresach pomiędzy rozmowami politycznymi na najwyższym szczeblu, jak również określenie wspólnych priorytetów merytorycznych i wprowadzenie ich w życie – ze szczególnym uwzględnieniem realizacji WKP 2030. Ponadto Brandenburgia, w porozumieniu z innymi regionami partnerskimi, będzie dążyć do zinstytucjonalizowania Partnerstwa Odry, aby zyskało ono większą ciągłość i zdolność do działania. Jako punkt orientacyjny posłużyć mogą doświadczenia innych związków transgranicznych.
 - ▷ Dalszy rozwój współpracy i struktur w ramach transgranicznego regionu metropolitalnego Szczecina – np. przez wspólne biuro z Meklemburgią-Pomorzem Przednim.
 - ▷ Wspieranie przez Rząd Krajowy aktorów samorządowych – w szczególności polsko-brandenburskich dwumiast – w

Zielsetzungen und Handlungsfelder

Cele i pola działania

- Doppelstädte bei der Überwindung rechtlich-administrativer Hürden sowie bei der Durchführung innovativer Projekte, die Modellcharakter für den deutsch-polnischen Verflechtungsraum haben können.
- ▷ Das Europaministerium Brandenburg koordiniert ein Mentoring-Programm für die Unterstützung kommunaler Akteure in Partnerschaften und/oder regelmäßige Partnerschaftstreffen zum Erfahrungsaustausch.
 - ▷ Die Landesregierung wirkt in Zusammenarbeit mit den kommunalen Akteuren darauf hin, dass die deutsch-polnischen Euroregionen als grenzüberschreitende Institutionen mit gemeinsamen Geschäftsstellen und Strukturen zukunftsfähig aufgestellt werden.
 - ▷ Die Landesregierung unterstützt die Gründung von EVTZ mit brandenburgisch-polnischer Beteiligung.
 - ▶ Brandenburg pflegt und nutzt bestehende Informationskanäle, hat neue Kommunikationsstrukturen zu polnischen Partnerinnen und Partnern aufgebaut und trägt zur Überwindung sprachlicher Barrieren im Verflechtungsraum bei.
 - ▷ Die Landesregierung setzt sich weiterhin für zusätzliche deutsch-polnische Austauschformate ein, die in Krisenzeiten schnell aktiviert und für Politik und Verwaltung auf kurzem Weg den notwendigen grenzüberschreitenden Informationsfluss gewährleisten können.
 - ▷ Die Landesregierung strebt die Einrichtung von Grenzinformationspunkten in Anlehnung an Modelle an, die an anderen europäischen Binnengrenzen entwickelt wurden. Ziel ist es, den Informationsfluss für grenzüberschreitende Themen nicht nur in Krisenzeiten auszubauen und zu sichern und praktische Fragen des Zusammenlebens systematisch aufzubereiten und zu klären.
 - ▷ Der in Reaktion auf die COVID-19-Pandemie erfolgte Ausbau digitaler Kommuni-
 - pokonywaniu przeszkód prawnych i administracyjnych oraz w realizacji innowacyjnych projektów, mogących służyć za rozwiązania wzorcowe dla polsko-niemieckiego obszaru powiązań.
 - ▷ Koordynacja przez brandenburskie ministerstwo ds. europejskich programu mentorskiego wspierającego podmioty samorządowe w zakresie partnerstw i/lub koordynacja regularnych spotkań w ramach partnerstw w celu wymiany doświadczeń.
 - ▷ Rząd Krajowy przy współpracy z podmiotami samorządowymi dąży do tego, aby polsko-niemieckie euroregiony otrzymały, jako instytucje transgraniczne ze wspólnymi biurami i strukturami, zdolność funkcjonowania w przyszłości.
 - ▷ Rząd Krajowy wspiera tworzenie EUWT przy udziale polsko-brandenburskim.
 - ▶ Brandenburgia pielęgnuje i wykorzystuje istniejące kanały informacyjne, stworzyła nowe struktury komunikacyjne z polskimi partnerami i przyczynia się do pokonywania barier językowych w polsko-niemieckim obszarze powiązań.
 - ▷ Rząd Krajowy w dalszym ciągu angażuje się na rzecz dodatkowych, polsko-niemieckich formatów wymiany, które można szybko aktywować w czasach kryzysu – mogących krótkimi drogami zagwarantować niezbędny, transgraniczny przepływ informacji na potrzeby polityki i administracji.
 - ▷ Rząd Krajowy dąży do utworzenia granicznych punktów informacyjnych na wzór modeli istniejących wzdłuż innych europejskich granic wewnętrznych. Celem jest rozszerzenie i utrwalenie przepływu informacji o znaczeniu transgranicznym – nie tylko w czasach kryzysu – oraz systematyczne opracowywanie i wyjaśnianie praktycznych kwestii współistnienia.
 - ▷ Przeprowadzona, w reakcji na pandemię COVID-19, rozbudowa cyfrowych kanałów komunikacji w administracji krajowej zostanie wykorzystana w sposób celowy

kationskanäle in der Landesverwaltung wird gezielt auch für die Stärkung des Austauschs mit den polnischen Partnern und die Flankierung von Präsenzformaten weitergenutzt. Bei zwei- und mehrsprachigen Formaten ist die Nutzung simultaner Dolmetschfunktionen möglich.

- Die Landesregierung weitet ihr mehrsprachiges und dabei auch polnischsprachiges Webangebot aus und stellt in ihrem Zuständigkeitsbereich Formulare mit grenzüberschreitender Relevanz in deutscher und polnischer Sprache zur Verfügung. Bei Schildern und Hinweistafeln im Zuständigkeitsbereich der Landesregierung wird bei Erneuerungsbedarf – insbesondere im grenznahen Raum – die polnische Sprache stärker berücksichtigt.

również do wzmocnienia wymiany z polskimi partnerami i wsparcia formatów spotkań bezpośrednich. W przypadku formatów dwu- i wielojęzycznych można wykorzystywać funkcje tłumaczenia simultanicznego.

- Rząd Krajowy rozszerzy swoją wielojęzyczną – w tym i polskojęzyczną – ofertę internetową oraz udostępni, w swoim zakresie kompetencji, formularze o znaczeniu transgranicznym w języku niemieckim i polskim. Przy zapotrzebowaniu na odnawianie szyldów i tablic informacyjnych, podlegających władzom krajowym – zwłaszcza w regionie przygranicznym – w większym stopniu uwzględniany będzie język polski.

Zielsetzungen und Handlungsfelder

Cele i pola działania

1.2. Begegnung, Vernetzung und Sport

Ausgangslage und Entwicklungstendenzen

Der Alltag im brandenburgisch-polnischen Verflechtungsraum ist beruflich wie privat von grenzüberschreitender Begegnung und Vernetzung geprägt. Dies trägt auch zur Entwicklung zwischenmenschlicher Beziehungen, von Freundschaften und Partnerschaften bei. Sport kann hierbei eine wichtige Rolle spielen und Gemeinsamkeit schaffen.

Begegnung und Vernetzung

Das Ministerium für Bildung, Jugend und Sport des Landes Brandenburg (MBSJ) unterstützt im Modellprojekt „Förderung der grenzüberschreitenden Jugendmobilität“ Landkreise, Städte und Gemeinden seit 2013 dabei, Handlungsstrategien zur Förderung der grenzüberschreitenden Jugendmobilität für junge Menschen sowie sozialpädagogische Fachkräfte zu erarbeiten.

Brandenburg nimmt dank der engen Kooperation mit dem Deutsch-Polnischen Jugendwerk (DPJW) bundesweit einen Spitzenplatz bei deutsch-polnischen Jugendaustauschprojekten ein. 2019 nahmen rund 7.000 Jugendliche aus Brandenburg an Austauschprojekten des DPJW teil. Besonders intensiv ist der deutsch-polnische Jugendaustausch entlang Oder und Neiße, was die lebendige Verflechtung des direkten Grenzraumes zeigt. In Brandenburg ist die Euroregion Pro Europa Viadrina seit 2015 eine Zentralstelle des DPJW für den außerschulischen und die Euroregion Spree-Neiße-Bober seit 2017 eine DPJW-Zentralstelle für den schulischen Austausch. Das deutsche Büro des DPJW hat seinen Sitz in Potsdam.

In Brandenburg ist zudem ein vielfältiges Netzwerk von Bildungsstätten in deutsch-polni-

1.2. Spotkania, rozwijanie sieci współpracy i sport

Sytuacja wyjściowa i tendencje rozwojowe

Transgraniczne spotkania i rozwijanie sieci współpracy są charakterystyczne dla życia codziennego w polsko-brandenburskim obszarze powiązań – zarówno w sferze zawodowej, jak i prywatnej. Przyczynia się to również do rozwoju relacji interpersonalnych, przyjaźni i partnerstw. Sport może odgrywać przy tym ważną rolę, pobudzając poczucie wspólnoty.

Spotkania i rozwijanie sieci współpracy

Ministerstwo Edukacji, Młodzieży i Sportu Kraju Związkowego Brandenburgia (MBSJ) wspiera od 2013 roku powiaty, miasta i gminy w ramach projektu modelowego „Wspieranie transgranicznej mobilności młodzieży” w zakresie opracowywania strategii działań na rzecz propagowania transgranicznej mobilności młodzieży wśród młodych ludzi i osób zawodowo zajmujących się pedagogiką społeczną.

Dzięki ścisłej kooperacji z Polsko-Niemiecką Współpracą Młodzieży (PNWM) Brandenburgia zajmuje czołowe miejsce w skali federacji w polsko-niemieckich projektach wymiany młodzieży. W roku 2019 w projektach wymiany PNWM wzięło udział około 7 000 młodych ludzi z Brandenburgii. Polsko-niemiecka wymiana młodzieży jest szczególnie intensywna wzdłuż Odry i Nysy, co świadczy o bliskich i żywych powiązaniach w bezpośrednim obrębie obszaru przygranicznego. Od 2015 roku Euroregion Pro Europa Viadrina jest centralną jednostką PNWM w Brandenburgii w kwestii polsko-niemieckiej wymiany z zakresu pozaszkolnego. Od 2017 roku Euroregion Szprewa-Nysa-Bóbr jest centralną jednostką PNWM dla wymiany szkolnej. Niemieckie biuro PNWM znajduje się w Poczdamie.

schen Begegnungen und Vernetzung aktiv, wie der Schloss Trebnitz – Bildungs- und Begegnungszentrum e. V., das Jugendbildungszentrum Blossin, HochDrei e. V., die Evangelische Jugendbildungs- und Begegnungsstätte Hirschluch oder die Jugendbildungsstätte Kurt Löwenstein. Zahlreiche Begegnungsprojekte im Jugend- und Erwachsenenbereich laufen in Kommunen, insbesondere auch den Partnerstädten, im Sport oder bei den Feuerwehren. Die Themen berufliche Orientierung und Ausbildung sollten im brandenburgisch-polnischen Austausch wachsende Bedeutung erlangen.

Die grenzüberschreitende Vernetzung in Zivilgesellschaft, Kultur und Verwaltung wird durch den Partnerschaftsbeauftragten des Landes Brandenburg (PSB) für die Zusammenarbeit mit Großpolen/Wielkopolska vorangetrieben. Seit 2016 vermittelt der Schloss Trebnitz – Bildungs- und Begegnungszentrum e. V. als PSB neue Kontakte und Impulse für die Zusammenarbeit und trägt deutlich zur Festigung der Beziehungen zwischen beiden Regionen bei. Die Veranstaltungen des PSB, die oft mit Kooperationspartnern aus beiden Regionen und darüber hinaus realisiert werden, stehen seit 2019 auch für Teilnehmende der weiteren westpolnischen Partnerwojewództwa Brandenburgs offen.

Der direkten Vernetzung von Akteurinnen und Akteuren der grenzüberschreitenden brandenburgisch-polnischen Zusammenarbeit widmen sich seit 2018 u. a. Formate, die durch Europa-ministerium und Staatskanzlei mit wechselnden Partnerorganisationen umgesetzt werden. Ein „Erstes Vernetzungstreffen der Akteure der grenzüberschreitenden deutsch-polnischen Zusammenarbeit“ im Herbst 2018 bildete den Auftakt für einen strukturierten Dialog mit der Zivilgesellschaft. Folgeveranstaltungen widmeten sich in Zusammenarbeit mit der Stiftung Genshagen der deutsch-polnischen Kulturkooperation sowie mit der Euroregion Spree-Neiße-Bober Fördermöglichkeiten deutsch-polnischer Projekte. Das Frauen- und

W polsko-niemieckie spotkania i tworzenie sieci kontaktów w Brandenburgii zaangażowana jest również różnorodna sieć placówek kształcenia, jak np. Stowarzyszenie Zamek Trebnitz Centrum Edukacji i Spotkań e. V., HochDrei e. V., Centrum Edukacji Młodzieży Blossin, Ewangelickie Centrum Edukacji i Spotkań Młodzieży Hirschluch czy Centrum Edukacji Młodzieży Kurt Löwenstein. W samorządach lokalnych, w szczególności w partnerstwach miast, w sporcie lub w strażach pożarnych funkcjonują liczne projekty z zakresu spotkań młodzieży i dorosłych. Również tematyka orientacji zawodowej i kształcenia zawodowego powinna nabierać coraz większego znaczenia w wymianie polsko-brandenburskiej.

Budowa transgranicznych sieci współpracy w zakresie społeczeństwa obywatelskiego, kultury i administracji wspierana jest również przez Pełnomocnika ds. Partnerstwa Kraju Związkowego Brandenburgia (PSB) na Wielkopolskę. Od 2016 roku zadanie to wypełnia Stowarzyszenie Zamek Trebnitz Centrum Edukacji i Spotkań. Zapewniając nowe kontakty i impulsy do współpracy, PSB wyraźnie przyczynia się do umocnienia stosunków między tymi dwoma regionami. Wydarzenia organizowane przez PSB, często realizowane z partnerami kooperacyjnymi z obu regionów i spoza nich, od 2019 roku są otwarte również na uczestniczki i uczestników z pozostałych zachodniopolskich województw partnerskich Brandenburgii.

Od 2018 r. formaty poświęcone bezpośredniemu rozwijaniu sieci współpracy aktorów polsko-brandenburskiej kooperacji transgranicznej są realizowane między innymi przez ministerstwo ds. europejskich i Kancelarię Stanu wspólnie ze zmieniającymi się organizacjami partnerskimi. „Pierwsze spotkanie rozwijania sieci kontaktów dla podmiotów polsko-niemieckiej współpracy transgranicznej” jesienią 2018 r. zapoczątkowało zorganizowany dialog ze społeczeństwem obywatelskim. Kolejne imprezy, organizowane w kooperacji z Fundacją Genshagen, poświę-

Zielsetzungen und Handlungsfelder

Cele i pola działania

Sozialministerium unterstützt frauen- und queerpolitische Vereine im Land Brandenburg, die sich u.a. grenzüberschreitend mit polnischen zivilgesellschaftlichen Organisationen vernetzen. So organisierte eine Initiative in Frankfurt (Oder)-Ślubice in 2020 die erste grenzüberschreitende Demonstration gegen Trans- und Homophobie. Der ebenfalls geförderte Verein „IN VIA Katholischer Verband für Mädchen- und Frauensozialarbeit für das Erz-

cone były polsko-niemieckiej współpracy kulturalnej, natomiast wydarzenia organizowane wspólnie z Euroregionem Spree-Nysa-Bóbr zajmowały się możliwościami dofinansowania polsko-niemieckich projektów. Ministerstwo ds. kobiet i polityki społecznej wspiera stowarzyszenia zajmujące się zagadnieniami polityki kobiet i queer w Brandenburgii, które rozwijają sieci kontaktów – między innymi transgranicznie, z polskimi organizacjami społeczeństwa

Good-Practice-Beispiele:

Der **Schloss Trebnitz e.V.** bietet seit 2012 mit dem Juniorcafé „Kaffee zum Glück/Kawa na szczęście“ jedes Wochenende in der Saison Kaffee und selbst gemachten Kuchen. Im Projekt lernen benachteiligte und nicht benachteiligte Jugendliche aus Deutschland und Polen sowie junge Geflüchtete gemeinsam ein Mini-Unternehmen zu betreiben. Die „Deutsch-polnische Jugendagora“ des Vereins zeigt jungen Menschen auf, wie sie sich in kommunalpolitische Entscheidungsprozesse einbringen bzw. selbst Entscheidungsprozesse anstoßen und begleiten können.

Im Projekt **„Empowerment Education of Girls and young Women through educating youth educators and creating girls centres“** vernetzen und unterstützen sich seit 2019 der Mädchentreff Zimticken aus Potsdam, die Fundacja Autonomia aus Krakau sowie Garance ASBL aus Brüssel. Sie entwickeln gemeinsam eine Handreichung und ein Fortbildungskonzept zur Mädchenarbeit und führen anhand eines im Projekt erarbeiteten Modellhandbuchs zum Aufbau und Betrieb eines Mädchentreffs Fortbildungen durch. In jedem Partnerland begleitet ein Beirat aus lokalen Expertinnen und Experten aus Jugend- und Sozialarbeit, Politik und Verwaltung das Projekt.

Das **INTERREG V A-Projekt „Grenzüberschreitende Akademie der Bildung für Gesundheitsprävention und Rehabilitation“** der Euroregion Spree-Neiße-Bober und der Woiwodschaft Lubuskie wird von der ESAB mit dem Olympiazentrum WOSiR Drzonków getragen. Es bietet zwei Ausbildungsgänge in den Bereichen Gesundheitstraining, Outdoor-Sport, Rehabilitationssport sowie Kinder- und Jugendsport. Das integrierte Modul „Polnisch als Fremdsprache“ und ein Praxisteil in Polen vermitteln das Wissen, um nach dem Abschluss auch in Polen tätig zu werden.

Przykłady dobrych praktyk:

Stowarzyszenie Zamek Trebnitz: Od 2012 r. w każdy weekend w sezonie kawiarnia uczniowska „Kaffee zum Glück / Kawa na szczęście” oferuje kawę i domowe ciasta. W ramach projektu młodzież – w tym również młodzież defaworyzowana – z Polski i Niemiec, a także młodzi uchodźcy uczą się wspólnie prowadzić miniprzedsiębiorstwo. Projekt „Polsko-Niemiecka Agora Młodzieży” pokazuje młodym ludziom, jak mogą włączyć się w procesy podejmowania decyzji w polityce samorządowej, względnie w jaki sposób sami mogą inicjować i monitorować procesy decyzyjne.

Od 2019 roku w projekcie „**Empowerment Education of Girls and young Women through educating youth educators and creating girls centres**” Fundacja Autonomia z Krakowa, Mädchenentreff Zimticken z Poczdamu oraz Garance ASBL z Brukseli nawiązują kontakty i wspierają wzajemne działania. Wspólnie opracowują

wytyczne oraz programy szkoleń z zakresu pracy z młodzieżą płci żeńskiej. Bazując na opracowanym w ramach projektu modelowym podręczniku, przeprowadzają również szkolenia z zakresu organizacji i zarządzania młodzieżowymi domami kultury dla dziewcząt. W każdym kraju partnerskim projekt wspierany jest przez radę składającą się z lokalnych ekspertów do spraw pracy z młodzieżą i pracy socjalnej oraz ekspertów z kręgu polityki i administracji.

Projekt INTERREG V A „Transgraniczna Akademia Edukacji Prewencji Zdrowotnej i Rehabilitacji” Euroregionu Szprewa-Nysa-Bóbr i Województwa Lubuskiego realizowany jest przez ESAB wraz z ośrodkiem olimpijskim WOSiR Drzonków. Obejmuje on dwa kursy szkoleniowe z zakresu treningu zdrowotnego, sportów na świeżym powietrzu, sportów rehabilitacyjnych oraz sportu dzieci i młodzieży. Zintegrowany moduł „Język polski jako obcy” oraz część praktyczna w Polsce zapewniają wiedzę niezbędną do podjęcia pracy w Polsce po pomyślnym ukończeniu kursu.

Zielsetzungen und Handlungsfelder

Cele i pola działania

bistum Berlin e.V.“ ist zur rechtlichen und gesundheitlichen Beratung von Prostituierten und Sexarbeitenden ebenfalls im Grenzraum mit Polen tätig.

Die Aktivitäten zur Vernetzung brandenburgisch-polnischer Akteurinnen und Akteure der Zivilgesellschaft ergänzen die interministerielle Arbeitsgruppe (AG) Auslandskontakte der Landesverwaltung, bei der sich ressortübergreifend Referentinnen und Referenten der Landesministerien untereinander und mit externen Teilnehmenden unter Federführung des Europaministeriums austauschen. Eine stärkere Verzahnung zwischen Akteuren aus Brandenburg, Berlin und Polen im Kontext der Hauptstadtregion Berlin-Brandenburg kann bei Vernetzungsaktivitäten zusätzlichen Mehrwert schaffen.

Sport

Im Bereich des Sports haben die Beziehungen zwischen Brandenburg und seinen polnischen Nachbarn seit Gründung der Europäischen Sportakademie Land Brandenburg (ESAB) im Jahr 1992 einen besonderen Stellenwert in der internationalen Arbeit. Die ESAB in Potsdam hat herausragende Bedeutung für die inhaltliche Umsetzung geplanter Vorhaben. Seit 2017 leitet sie die Servicestelle des Europäischen Netzwerkes der Akademien des Sports, die auch mit drei polnischen Akademien in Stettin/Szczecin, Drentkau/Drzonków und Breslau/Wrocław kooperiert. Die ESAB setzt im brandenburgisch-polnischen Kontext auf allen Ebenen und in allen Altersklassen Sport- und Bewegungsprojekte, fachlichen Austausch, gemeinsame Maßnahmenprogramme mit polnischen Partnern, grenzüberschreitende Praktika und INTERREG A-geförderte Projekte um.

obywatelskiego. Dzięki temu w 2020 roku jedna z inicjatyw obywatelskich zorganizowała w Słubicach i Frankfurt nad Odrą pierwszą transgraniczną demonstrację przeciw dyskryminacji osób transseksualnych i homofobii. Również wspierane jest stowarzyszenie „IN VIA katolickie zrzeszenie pracy socjalnej z dziewczętami i kobietami arcybiskupstwa Berlin e.V.” udzielające porad z zakresu prawa i zdrowia osobom trudniącym się prostytutką i pracującym w branży usług seksualnych – także w o obszarze granicznym z Polską.

Działania na rzecz budowy sieci kontaktów pomiędzy polsko-brandenburskimi aktorami społeczeństwa obywatelskiego uzupełniają prace międzyministerialnej grupy roboczej administracji krajowej „Kontakty Zewnętrzne”, w ramach której doradczynie i doradcy z poszczególnych ministerstw – pod kierownictwem ministerstwa ds. europejskich – międzyresortowo wymieniają się informacjami między sobą oraz z uczestnikami zewnętrznymi. Bardziej intensywne zespolenie aktorów z Brandenburgii, Berlina i Polski, w kontekście regionu stołecznego Berlin-Brandenburgia, może stanowić dodatkową wartość w zakresie działań na rzecz rozwijania sieci kontaktów.

Sport

W dziedzinie sportu stosunki między Brandenburgią a jej polskimi sąsiadami, od czasu założenia w 1992 r. Europejskiej Akademii Sportu Brandenburgii (ESAB), zajmują szczególne znaczenie w pracy międzynarodowej. ESAB w Poczdamie odgrywa wybitną rolę w realizacji zaplanowanych projektów. Od 2017 roku ESAB prowadzi punkt obsługi Europejskiej Sieci Akademii Sportu, który współpracuje również z trzema polskimi ośrodkami w Szczecinie, Drzonkowie i Wrocławiu. W kontekście polsko-brandenburskim ESAB realizuje na wszystkich poziomach sportowych i we wszystkich grupach wiekowych projekty z zakresu sportu i aktywności fizycznej, wymiany zawodowe,

Zielsetzungen bis 2030:

- ▶ Deutsch-polnische Begegnungen sind in Brandenburg eine Selbstverständlichkeit und werden weiterhin auf zahlreichen Ebenen und in verschiedenen Altersgruppen durch die Landesregierung und weitere Akteurinnen und Akteure vorangetrieben und mit Leben gefüllt.
 - ▷ Das Instrument der Partnerschaftsbeauftragten des Landes Brandenburg wird fortgesetzt und weiterentwickelt.
 - ▷ Der deutsch-polnische Jugendaustausch wird weiterhin gefördert und Jugendaustauschmaßnahmen, insbesondere mit Polen, verstärkt. Austauschferne Gruppen werden mit spezifischen Angeboten, z. B. im Kontext von Sport oder beruflicher Orientierung und Ausbildung, angesprochen.
 - ▷ Im Bereich der Begegnungsformate wird die erfolgreiche Zusammenarbeit mit dem DPJW und die Förderung der Tätigkeit der DPJW-Zentralstellen weitergeführt.
 - ▷ Aufgrund ihres besonderen Mehrwerts können Begegnungsprojekte durch die Ressorts der Landesregierung mit vorhandenen Zuwendungs- und Lottomitteln gefördert werden.
 - ▷ Der strukturierte Dialog mit Akteuren der brandenburgisch-polnischen Zusammenarbeit wird weitergeführt, vertieft und mit Vernetzungsaktivitäten und Veranstaltungen – auch im Bereich einzelner Ressorts – ausgestaltet.
 - ▷ Im Sinne des Strategischen Gesamtrahmens der Hauptstadtregion legt die Landesregierung auf die Verzahnung der Aktivitäten zwischen Brandenburg, Berlin und Polen ein besonderes Augenmerk.
 - ▷ Zur Verstetigung der direkten und niedrigschwelligen Vernetzung zwischen den zahlreichen Akteurinnen und Akteuren und Organisationen strebt die Landesregierung ein Online-Polen-Portal an, das

wspólne programy działań z polskimi partnerami, staże transgraniczne oraz projekty finansowane w ramach INTERREG A.

Cele do roku 2030:

- ▶ Spotkania polsko-niemieckie są w Brandenburgii czymś oczywistym. Rząd Krajowy oraz liczne podmioty nadal wspierają i wypełniają je życiem na wielu płaszczyznach, jak również w zróżnicowanych grupach wiekowych.
 - ▷ Kontynuowany i nadal rozwijany będzie instrument pełnomocnika do spraw partnerstwa Kraju Związkowego Brandenburgia.
 - ▷ Polsko-niemiecka wymiana młodzieży będzie dalej wspierana. Działania w zakresie wymiany młodzieży, zwłaszcza z Polską, będą intensyfikowane. Do grup do tej pory niezainteresowanych wymianą kierowane będą specjalne oferty, np. w kontekście sportu lub orientacji zawodowej i kształcenia zawodowego.
 - ▷ W zakresie formatów spotkań nadal kontynuowana będzie owocna współpraca z PNWM oraz wspieranie jednostek centralnych PNWM.
 - ▷ Ze względu na ich szczególną wartość dodaną, projekty spotkań mogą być wspierane przez poszczególne resorty Rządu Krajowego z istniejących funduszy grantowych i środków z loterii.
- ▶ Zorganizowany dialog z aktorami współpracy brandenbursko-polskiej będzie kontynuowany, pogłębiany i ożywiany – również w obszarze poszczególnych resortów – poprzez działania nakierowane na rozwijanie sieci współpracy oraz imprezy.
 - ▷ Zgodnie z „Ogólnymi Ramami Strategicznymi Regionu Stołecznego” Rząd Krajowy zwraca szczególną uwagę na połączenie działań pomiędzy Brandenburgią, Berlinem i Polską.
 - ▷ W celu wzmocnienia bezpośredniej i łatwo dostępnej współpracy między licznymi aktorami i organizacjami, Rząd Krajo-

Zielsetzungen und Handlungsfelder

Cele i pola działania

auf bestehende Organisationen, Initiativen und Aktivitäten verweist. Hierzu wird die Abstimmung mit Ansprechpersonen in Polen sowie den weiteren Grenzbundesländern Mecklenburg-Vorpommern und Sachsen sowie mit Berlin gesucht und die Nutzung bestehender Portale geprüft.

- ▶ Im Bereich des Sports werden die Beziehungen nach Polen – auch im übergreifenden europäischen Kontext – gefestigt, ausgebaut und weiterentwickelt.
 - ▷ Dies umfasst Kontakte zwischen den grenznahen Stadt- und Kreissportbünden zu polnischen Sportorganisationen, die Fortführung gemeinsamer europäischer Projekte und die Einbeziehung von Sportfachverbänden und Vereinen bei der Umsetzung gemeinsamer Vorhaben, den Ausbau der Zusammenarbeit im Netzwerk der ESAB, die Weiterentwicklung der Kooperation zwischen den Spezialschulen des Sports in Brandenburg und denen der polnischen Nachbarn, die Durchführung gemeinsamer Trainingslager und Jugend-Sportaktivitäten im Leistungs- und Freizeitsportbereich sowie den grenzüberschreitenden Austausch zur kommunalen Sportentwicklung.
 - ▷ Der brandenburgisch-polnische Erfahrungsaustausch im Bereich des Sports zwischen Übungsleiterinnen und Übungsleitern, Trainerinnen und Trainern, ehrenamtlich in den Vereinen Engagierten sowie der Fachkräfteaustausch auf verschiedenen Ebenen, z. B. zwischen Referentinnen und Referenten im Bildungsbereich, Erzieherinnen und Erziehern mit Bewegungsschwerpunkt sowie in der Jugendarbeit des Sports, werden vorangetrieben und Auslandspraktika und Auslandssemester für Studierende im Bereich Sport ermöglicht.

wy dąży do stworzenia portalu internetowego poświęconego Polsce, który będzie odsyłał do istniejących organizacji, inicjatyw i działań. W tym celu planowane są analiza wykorzystania istniejących portali oraz uzgodnienia z osobami kontaktowymi w Polsce i innymi przygranicznymi krajami związkowymi: Meklemburgią-Pomorzem Przednim i Saksonią, jak również z Berlinem.

- ▶ W dziedzinie sportu umacnia, rozszerza i rozwija się stosunki z Polską – również w kontekście ogólnoeuropejskim.
 - ▷ Należą do nich kontakty pomiędzy przygranicznymi, miejskimi i powiatowymi związkami sportowymi z polskimi organizacjami sportowymi, kontynuacja wspólnych projektów europejskich oraz włączanie związków i klubów sportowych w realizację wspólnych projektów, rozszerzenie współpracy w ramach sieci europejskich akademii sportu, dalszy rozwój współpracy pomiędzy wyspecjalizowanymi szkołami sportowymi w Brandenburgii i u polskich sąsiadów, realizacja wspólnych obozów szkoleniowych i zajęć sportowych dla młodzieży w zakresie sportu wyczynowego i rekreacyjnego oraz transgraniczna wymiana w zakresie rozwoju sportu na szczeblu samorządowym.
 - ▷ Rozwijana będzie brandenburgsko-polska wymiana doświadczeń w dziedzinie sportu pomiędzy trenerkami i trenerami, instruktorkami i instruktorami oraz osobami odbywającymi wolontariat w klubach. Intensyfikowana będzie również wymiana ekspertów na różnych płaszczyznach, np. pomiędzy referentkami i referentami w dziedzinie edukacji, wychowawczyniami i wychowawcami specjalizującymi się w aktywności fizycznej oraz w pracy z młodzieżą w sporcie. Osobom studiującym w dziedzinie sportu umożliwione zostanie odbywanie praktyk i semestrów zagranicznych.

1.3. Bildung, Sprache und interkulturelle Kompetenz

Ausgangslage und Entwicklungstendenzen

Der Austausch und die Zusammenarbeit im brandenburgisch-polnischen Verflechtungsraum lebt vom gegenseitigen Verständnis der Kultur und der Sprache. Begegnungen und der Erwerb der Nachbarsprache sind hierbei in allen Altersgruppen ein zentrales Instrument.

Das MBSJ engagiert sich zu diesen Thematiken im Ausschuss für Bildungszusammenarbeit der DPRK und vertritt die Ländergemeinschaft als ordentliches Mitglied im Deutsch-Polnischen Jugendrat des DPJW. Mit der Partnerwoiwotschaft Großpolen/Wielkopolska pflegt das Ministerium seit mehreren Jahren eine Zusammenarbeit im Bildungsbereich.

Kita und schulische Bildung

Eine wichtige Grundlage für den Erwerb von Sprache und interkultureller Kompetenz wird in der Kindheit und Jugend gelegt, z. B. durch den Polnischunterricht an Schulen, Schulpartnerschaften, deutsch-polnische Schulprojekte, Kinder- und Jugendaustausch sowie Sprachkurse, idealerweise ab dem Kindergarten. Hierzu engagieren sich die zwanzig Europaschulen im Land Brandenburg im Rahmen ihres Profilschwerpunkts besonders.

„Europabildung in der Schule“ ist ein in Brandenburg fächerübergreifend und im Schulleben zu berücksichtigendes Thema. Hierbei hat die Verflechtung mit dem europäischen Nachbarland Polen einen besonderen Stellenwert, der sich u. a. in brandenburgisch-polnischen Schulpartnerschaften und -projekten zeigt. Die Landesregierung unterstützt schulische Veranstaltungen in der Europawoche und zum Europatag. Auch die Teilnahme an schulischen Projekten der kulturellen Bildung verbindet

1.3. Edukacja, język i kompetencje międzykulturowe

Sytuacja wyjściowa i tendencje rozwojowe

Wymiana i współpraca w polsko-brandenburgskim obszarze powiązań żyje z wzajemnego zrozumienia kultury i języka. Kluczowym instrumentem dla wszystkich grup wiekowych są przy tym spotkania oraz nauka języka sąsiada.

MBSJ angażuje się w tych kwestiach w Komitecie ds. Edukacji Polsko-Niemieckiej Komisji Międzyrządowej. Jest ono jednocześnie przedstawicielem wspólnoty krajów związkowych jako pełnoprawny członek Rady Polsko-Niemieckiej Współpracy Młodzieży. Od wielu lat Ministerstwo współpracuje w zakresie edukacji z partnerskim Województwem Wielkopolskim.

Przedszkola i edukacja szkolna

Ważne podstawy do nabycia umiejętności językowych i kompetencji międzykulturowych powstają w okresie dzieciństwa i młodości, np. poprzez lekcje języka polskiego w szkołach, partnerstwa szkół, polsko-niemieckie projekty szkolne, wymiany dzieci i młodzieży oraz kursy językowe – najlepiej już od przedszkola. Pod tym względem szczególne zaangażowanie – w ramach swojego profilu – wykazuje dwadzieścia szkół europejskich w Brandenburgii.

W Brandenburgii „Edukacja europejska w szkole” jest zaganieniem uwzględnianym interdyscyplinarnie oraz w życiu szkolnym. Szczególne znaczenie posiada w tym względzie integracja z Polską – europejskim krajem sąsiednim. Przejawia się to m.in. w polsko-brandenburgskich partnerstwach i projektach szkolnych. Rząd Krajowy wspiera imprezy szkolne podczas Tygodnia Europejskiego oraz w Dniu Europy. Polskich i brandenburgskich uczniów

Zielsetzungen und Handlungsfelder

Cele i pola działania

brandenburgische und polnische Schülerinnen und Schüler, etwa durch die Teilnahme an gemeinsamen Theaterprojekten. Einen wichtigen Beitrag leistet die vielfältige Kooperation mit außerschulischen Partnern, wie dem Forum EuropaBrandenburg.

Im Schuljahr 2019/2020 hatten 217 Schulen aus Brandenburg mindestens eine Partnerschule in Polen, wobei sich aus Partnerschaften auch deutsch-polnische Schulprojekte entwickelt haben. Diese sind Lern- und Lebensräume, die jungen Menschen ermöglichen, sich kennenzulernen, Vorurteile abzubauen und die Sprache des Nachbarn zu erlernen. In Frankfurt (Oder), Schwedt/Oder, Guben und Neuzelle können polnische und deutsche Schülerinnen und Schüler ab der Jahrgangsstufe 9 gemeinsam lernen. Im Schuljahr 2019/2020 lernten – bei steigender Tendenz in den letzten Jahren – in Brandenburg über 3.000 Schülerinnen und Schüler Polnisch im Fremdsprachenunterricht, als Begegnungssprache oder in Arbeitsgemeinschaften. In den letzten Jahren ist der Anteil der Lerngruppen für den muttersprachlichen Unterricht in Polnisch gestiegen.

Der Anteil der Polnisch lernenden Kinder und Jugendlichen ist jedoch in Brandenburg prozentual deutlich niedriger als der Anteil der Deutsch lernenden auf polnischer Seite. Eine Herausforderung stellt nach wie vor die meist mangelnde durchgängige Möglichkeit für Kinder und Jugendliche in Brandenburg dar, von der Kita bis zum Abitur Polnisch zu lernen. Im Rahmen des geplanten Mehrsprachigkeitskonzepts wird für Polnisch als Begegnungs- und Fremdsprache der Bedarf ermittelt, um auf der Basis der Ergebnisse und der verfügbaren Ressourcen die Rahmenbedingungen für das Erlernen des Polnischen in Brandenburg auszubauen. Der Immersionsansatz in Kitas wird hierbei unterstützt.

Das Interesse an Sprache und Kultur der Nachbarn wird seit 2011 durch den „Deutsch-Pol-

täczy również udział w szkolnych projektach edukacji kulturalnej, np. poprzez uczestnictwo we wspólnych projektach teatralnych. Ważny wkład wnosi także różnorodna współpraca z partnerami pozaszkolnymi, jak np. z Forum EuropaBrandenburg.

217 szkół z Brandenburgii miało w roku szkolnym 2019/2020 co najmniej jedną szkołę partnerską w Polsce. Przy czym z partnerstw rozwijały się również polsko-niemieckie projekty szkolne. Są to przestrzenie do nauki i życia, oferujące młodym ludziom możliwość poznania się, przełamania uprzedzeń i nauczania się języka sąsiada. We Frankfurcie nad Odrą, Schwedt nad Odrą, Guben i Neuzelle polscy i niemieccy uczennice i uczniowie od 9 klasy mogą uczyć się razem. W roku szkolnym 2019/2020 ponad 3 000 uczennic i uczniów w Brandenburgii (w minionych latach z tendencją wzrostową) uczyło się języka polskiego w szkole jako języka obcego, jako języka spotkań lub na kółkach zainteresowań. W ostatnich latach wzrósł udział grup nauki języka polskiego jako ojczystego.

Jednak odsetek dzieci i młodzieży uczących się języka polskiego w Brandenburgii jest znacznie niższy niż odsetek uczących się języka niemieckiego po stronie polskiej. Jedno z niezmiennych wyzwań stanowi nadal, zazwyczaj niewystarczająca możliwość zachowania ciągłości nauki języka polskiego od przedszkola aż do matury, dla dzieci i młodzieży w Brandenburgii. W ramach planowanej koncepcji wielojęzyczności określone zostanie zapotrzebowanie na język polski jako język spotkania i język obcy tak, aby na podstawie wyników oraz dostępnych zasobów rozbudować warunki ramowe dla nauczania języka polskiego w Brandenburgii. W tym względzie wspierane będzie podejście immersive w przedszkolach.

„Dzień polsko-niemiecki” wzbudza od 2011 roku zainteresowanie językiem i kulturą naszych sąsiadów w szkołach Berlina i Brandenburgii. Organizatorami są Instytut Polski w

Good-Practice-Beispiele

Das INTERREG V A Projekt „Nachbarspracherwerb von der Kita bis zum Schulabschluss – der Schlüssel zur Kommunikation in der Euroregion Pomerania“ unterstützt Kinder und Jugendliche von Kitas bis weiterführenden Schulen gezielt beim Nachbarspracherwerb. Ziel ist die grenzüberschreitende Entwicklung eines innovativen und übertragbaren Gesamtkonzepts zum durchgängigen Nachbarspracherwerb für die deutsch-polnische Grenzregion. Es soll an zahlreichen Modellstandorten der teilnehmenden Partnerkommunen erprobt und evaluiert werden.

Seit dem Schuljahr 2005/06 ermöglicht das **Latarnia-Projekt zwischen Frankfurt (Oder) und Słubice** Schülerinnen und Schülern der Jahrgangsstufen 7 und 8, sich in besonderer Form

der Nachbarsprache Deutsch bzw. Polnisch zu widmen. Es bezieht die Partnerschule in der jeweils anderen Stadt als kooperierenden Lernort ein und setzt Begegnungen, gemeinsame Projekte und Klassenfahrten sowie Unterricht in der Fremdsprache in ausgewählten Fächern und gemischten Kursen um. Der Unterrichtsort bestimmt die jeweilige Unterrichtssprache.

Das **Deutsch-Polnische Jugendforum für Träger der beruflichen und berufsvorbereitenden Bildung** bietet im Bildungs- und Begegnungszentrum Schloss Trebnitz eine Plattform für Erfahrungsaustausch und die Weiterentwicklung von Kooperationsprojekten. Damit ist das Forum ein relevanter Bestandteil des grenzübergreifenden Bildungs- und Wirtschaftsraums sowie Impuls- und Ideengeber für den grenzübergreifenden Jugendaustausch.

Zielsetzungen und Handlungsfelder

Cele i pola działania

Przykłady dobrych praktyk:

Projekt INTERREG V A „Nauczanie języka sąsiada od przedszkola do zakończenia edukacji – kluczem do komunikacji w Euroregionie Pomerania” wspiera dzieci i młodzież od przedszkola do szkoły średniej w szczególności w uczeniu się języka sąsiadów. Celem jest transgraniczny rozwój innowacyjnej, nadającej się do dalszej implementacji, całościowej koncepcji systematycznej nauki języka sąsiada dla wspólnego polsko-niemieckiego pogranicza. Ma ona być testowana i ewaluowana w licznych lokalizacjach modelowych w uczestniczących gminach partnerskich.

Projekt „Latarnia” we Frankfurcie nad Odrą i w Słubicach od roku szkolnego 2005/06 umożliwia uczennicom i uczniom klas 7 i 8 przyswajanie

języka sąsiada – polskiego lub niemieckiego – w wyjątkowej formie. Obejmuje on szkoły partnerskie jako kooperujące miejsca nauki odpowiednio w innym mieście, realizując spotkania, wspólne projekty i wycieczki klasowe, lekcje w języku obcym z wybranych przedmiotów oraz w klasach mieszanych. Miejsce nauki wyznacza odpowiednio język przeprowadzania lekcji.

Polsko-Niemieckie Forum Młodzieży dla organizatorów kształcenia zawodowego i orientacji zawodowej oferuje w Zamku Trebnitz Centrum Edukacji i Spotkań platformę wymiany doświadczeń oraz dalszego rozwoju projektów współpracy. Forum jest więc istotnym elementem transgranicznego obszaru edukacyjnego i gospodarczego, jak również źródłem impulsów i pomysłów dla transgranicznej wymiany młodzieży.

nischen Tag“ an Schulen in Berlin und Brandenburg geweckt. Die Veranstalter sind das Polnische Institut Berlin, die Botschaft der Republik Polen sowie die Bildungsministerien der Länder Berlin und Brandenburg. Die beteiligten Schulen können eigene Aktivitäten durchführen oder kostenfreie Angebote der Veranstalter nutzen. Mit ähnlicher Zielsetzung wird aktuell eine „Sprachoffensive Polnisch“ durch das MBJS vorbereitet.

Zur Auseinandersetzung mit der gemeinsamen Geschichte im 20. Jahrhundert fördert das MBJS Schulfahrten mit Besuchen von Gedenkorten in Brandenburg, Berlin oder Polen, z. B. in Sachsenhausen, Auschwitz-Birkenau oder der Gedenk- und Dokumentationsstätte für die Opfer politischer Gewaltherrschaft in Frankfurt (Oder). Die Fahrten sollen explizit auch Begegnungen zwischen deutschen und polnischen Schülerinnen und Schülern und eine gemeinsame Auseinandersetzung mit der europäischen Demokratie- und Diktaturgeschichte des 20. Jahrhunderts fördern.

Berlinie, Ambasada RP oraz ministerstwa ds. edukacji krajów związkowych Berlin i Brandenburgia. Szkoły uczestniczące w projekcie mogą realizować własne działania lub skorzystać z bezpłatnych ofert organizatorów. Ponadto Ministerstwo Edukacji, Młodzieży i Sportu przygotowuje obecnie „Kampanię na rzecz języka polskiego”, mającą podobne cele.

Aby pobudzić do zajmowania się wspólną historią XX wieku, Ministerstwo Edukacji, Młodzieży i Sportu dofinansowuje wycieczki szkolne połączone z wizytami w miejscach pamięci w Brandenburgii, Berlinie lub w Polsce, np. w Sachsenhausen, Auschwitz-Birkenau albo w Miejscu pamięci i dokumentacji „Ofiary reżimu politycznego” we Frankfurcie nad Odrą. Wyjazdy te w bezpośredni sposób mają również na celu wspieranie spotkań między uczennicami i uczniami polskimi i niemieckimi oraz wspólne zajmowanie się historią europejskiej demokracji i dyktatury w XX wieku.

Good-Practice-Beispiele

Das Deutsch-polnische Netzwerk zur Wildnispädagogik des Umweltbildungszentrums Drei Eichen im Naturpark Märkische Schweiz vernetzt Pädagoginnen und Pädagogen, Lehrerinnen und Lehrer, Erzieherinnen und Erzieher sowie Mitarbeiterinnen und Mitarbeiter der Jugendarbeit aus Brandenburg und Polen, die sich mit Umweltbildung und Naturschutz beschäftigen. Geplant sind Infoveranstaltungen, eine deutsch-polnische Arbeitsgemeinschaft zum Thema Wildnispädagogik sowie Wildnis-Wochenenden für Familien aus Brandenburg und Polen.

Przykłady dobrych praktyk:

Polsko-niemiecka sieć edukacji przyrodniczej w Centrum Edukacji Ekologicznej „Drei Eichen” w Parku Krajobrazowym Märkische Schweiz łączy, zajmujących się edukacją ekologiczną oraz ochroną przyrody, pedagogożki i pedagogów, nauczycielki i nauczycieli, wychowawczynie i wychowawców, jak również osoby pracujące z młodzieżą z Polski i Brandenburgii. Planowane działania obejmują imprezy informacyjne, polsko-niemiecką grupę roboczą ds. pedagogiki dzikiej przyrody, oraz ofertę weekendów z dziką przyrodą dla rodzin z Polski i Brandenburgii.

Besondere Herausforderungen im brandenburgisch bzw. deutsch-polnischen Kontext ergeben sich aus den unterschiedlichen Schulsystemen. Die Gleichstellung zwischen polnischen und deutschen Abschlüssen bei Lehrerinnen und Lehrern sowie im Bereich der Erzieherinnen und Erzieher ist formal nicht ohne Weiteres

Szczególne wyzwania w kontekście brandenburgskim i polsko-niemieckim wynikają z różnych systemów szkolnictwa. Prawdą jest, że pod względem formalnym kwalifikacje polskich i niemieckich nauczycielek i nauczycieli, wychowawczyń i wychowawców nie są całkowicie równoważne. Mimo to istnieje możliwość

Zielsetzungen und Handlungsfelder

Cele i pola działania

gegeben, trotzdem ist der Einsatz qualifizierten Personals aus Polen in den öffentlich getragenen Schulen Brandenburgs unter bestimmten Bedingungen möglich. Die in den Schuldienst des Landes eingestellten Lehrkräfte aus Polen können an Weiterbildungsstudiengängen teilnehmen, wenn die Voraussetzungen für die Aufnahme vorliegen.

Außerschulische Bildung, Erwachsenenbildung und Weiterbildung

Auch in den Bereichen der außerschulischen Bildung und Weiterbildung sind Angebote zu polnischer Sprache, Kultur und Gesellschaft wichtig. Im Bereich der politischen Bildung, der Bildung für nachhaltige Entwicklung oder der berufsbezogenen Bildung können Bezüge nach Polen Mehrwert schaffen.

Für die Landesverwaltung Brandenburg bietet die Landesakademie für öffentliche Verwaltung im Bereich Ausbildung und Fortbildung Polnisch-Unterricht an. Anwärtinnen und Bewerber der Laufbahnausbildung des mittleren Dienstes erhalten seit Herbst 2019 Polnisch-Unterricht mit Inhalten zu interkultureller Kompetenz und Landeskunde. Im Bereich Fortbildung bietet die Landesakademie Polnisch-Unterricht, Verwaltungspolnisch sowie Kurse zum Spracherhalt an und erweitert das Angebot jährlich.

Auch in der Erwachsenenbildung unterstreicht das Angebot für Polnisch als Fremdsprache in brandenburgischen Volkshochschulen und bei anerkannten freien Weiterbildungseinrichtungen den hohen Stellenwert der Vermittlung polnischer Sprachkenntnisse. Anfang 2021 konnte in elf der vierzehn Landkreise und allen vier kreisfreien Städten Polnisch an der Volkshochschule erlernt werden. Bei der Auswahl des passenden Sprachkurses unterstützt der Brandenburgische Volkshochschulverband Interessierte durch einen kostenfreien Online-Einstufungstest. Beschäftigte im Land Brandenburg

zatrudniana w szkołach finansowanych ze środków publicznych Brandenburgii wykwalifikowanego personelu z Polski, o ile spełnione zostaną konkretne warunki. Nauczycielki i nauczyciele z Polski zatrudnieni w szkołach państwowych mogą brać udział w studiach podyplomowych, jeśli spełniają kryteria przyjęcia.

Edukacja pozaszkolna, kształcenie dorosłych i doskonalenie zawodowe

Oferta dotycząca języka, kultury i społeczeństwa polskiego ważna jest również w obszarze edukacji pozaszkolnej i doskonalenia zawodowego. W dziedzinie kształcenia obywatelskiego, edukacji na rzecz zrównoważonego rozwoju czy też edukacji zawodowej odniesienia do Polski mogą stanowić wartość dodaną.

Krajowa Akademia Administracji Publicznej oferuje administracji krajowej Brandenburgii naukę języka polskiego, w zakresie kształcenia i doskonalenia zawodowego. Od jesieni 2019 r. kandydatki i kandydaci wykształcenia zawodowego w służbie cywilnej średniego stopnia otrzymują lekcje języka polskiego, obejmujące również zagadnienia kompetencji międzykulturowych i wiedzy o kraju. W zakresie doskonalenia zawodowego, corocznie rozszerzając swoją ofertę, Krajowa Akademia oferuje lekcje języka polskiego, naukę języka polskiego w zakresie administracji, jak również kursy dla utrzymania poziomu znajomości języka.

Również w kształceniu dorosłych oferta kursów języka polskiego jako obcego na brandenburgskich uniwersytetach ludowych i w uznanych, niezależnych ośrodkach kształcenia ustawicznego podkreśla duże znaczenie nauczania języka polskiego. Na początku 2021 roku nauka języka polskiego możliwa była na uniwersytetach ludowych w 11 z 14 powiatów i we wszystkich 4 miastach na prawach powiatu. Brandenburgskie Stowarzyszenie Uniwersytetów Ludowych, oferując bezpłatny test klasyfi-

können ihren Anspruch auf Bildungsfreistellung, auch Bildungsurlaub genannt, auch für die Teilnahme an anerkannten Sprachkursen und -reisen nach Polen nutzen. Angebote zum deutsch-polnischen Spracherwerb werden im Erwachsenenbereich auch in INTERREG A-Projekten umgesetzt.

Volkshochschulen und andere anerkannte Weiterbildungseinrichtungen in Brandenburg führen zudem Veranstaltungen zur polnischen Kultur oder den deutsch-polnischen Beziehungen und ihrer Geschichte durch. Einzelne Volkshochschulen bieten Kurse zu Bildungsthemen in polnischer Sprache an. Insbesondere im grenznahen Raum bestehen brandenburgisch-polnische Kooperationen zur Erwachsenenbildung. Die Brandenburgische Landeszentrale für politische Bildung engagiert sich ebenfalls für die Kooperation mit Polen. Sie vermittelt u. a. Wissen über das heutige Polen als Partner in der Europäischen Union.

Zielsetzungen bis 2030:

- ▶ Brandenburg verfolgt das Ziel, dass jede interessierte Person an Angeboten zum Erwerb von Polnisch als Fremdsprache teilnehmen kann. Angebote zum muttersprachlichen Unterricht werden ausgebaut.
 - ▷ Ziel der Landesregierung ist im Sinne des Mehrsprachigkeitskonzepts insbesondere, das durchgängige Erlernen der polnischen Sprache von der Kita bis zum Abitur möglich zu machen. Es können hierbei vielfältige Formate, wie Polnisch als zweite Fremdsprache, Arbeitsgemeinschaften oder bilingualer Unterricht, zum Tragen kommen. Bilinguale Angebote werden gezielt auf- und ausgebaut und Europaschulen unterstützt. Bei Bedarf sollte der Einsatz digitaler Formate ermöglichen, einrichtungsübergreifend Lerngruppen zu formieren.
 - ▷ Im Bereich der Kitas hat sich der Immersionsansatz als „Eintauchen“ in die Spra-

kacyjny online, wspiera osoby zainteresowane przy wyborze odpowiedniego kursu językowego. Osoby zatrudnione w Kraju Związkowym Brandenburgia mogą wykorzystać swoje prawo do zwolnienia z pełnienia obowiązków służbowych w celach edukacyjnych (zwane urlopem szkoleniowym) również na wzięcie udziału w uznanych kursach językowych i podróżach do Polski. Oferta zdobywania polsko-niemieckich umiejętności językowych realizowana jest w sektorze osób dorosłych również w ramach projektów INTERREG A.

Brandenburskie uniwersytety ludowe i inne, uznane placówki edukacyjne organizują także wydarzenia poświęcone polskiej kulturze lub stosunkom polsko-niemieckim i ich historii. Poszczególne uniwersytety ludowe oferują kursy na tematy edukacyjne w języku polskim. Istnieją też polsko-brandenburskie porozumienia o współpracy w zakresie kształcenia dorosłych, szczególnie w regionie przygranicznym. Również Krajowa Centrala Kształcenia Obywatelskiego Brandenburgii angażuje się we współpracę z Polską. Przekazuje m.in. wiedzę o dzisiejszej Polsce jako partnerze w Unii Europejskiej.

Cele do roku 2030:

- ▶ Brandenburgia dąży do tego, aby każda zainteresowana osoba mogła skorzystać z oferty nauki języka polskiego jako obcego. Oferty lekcji w języku ojczystym zostaną rozbudowane.
 - ▷ Zgodnie z koncepcją wielojęzyczności, celem Rządu Krajowego jest w szczególności umożliwienie nauki języka polskiego w sposób ciągły, od przedszkola do matury. Można wykorzystywać tu różne formy, takie jak język polski jako drugi język obcy, kółka zainteresowań lub nauczanie dwujęzyczne. Oferty dwujęzyczne będą rozwijane i rozszerzane w sposób celowy. Wspierane będą też szkoły europejskie. W razie potrzeby, wykorzystanie formatów

Zielsetzungen und Handlungsfelder

Cele i pola działania

che im Kita-Alltag als leichter Zugang zur Nachbarsprache Polnisch etabliert.

- ▷ Es werden Lehrerinnen und Lehrer für den Polnisch-Unterricht ausgebildet. Für den bilingualen Unterricht werden im Bedarfsfall gezielt Lehrkräfte eingestellt, die beide Sprachen perfekt in Wort und Schrift beherrschen. Die Anerkennung von Abschlüssen für Fachpersonal aus Polen bei Lehrerinnen und Lehrern sowie Erzieherinnen und Erziehern wird durch die Landesregierung unterstützt.
- ▷ Die Landesregierung unterstützt Träger von Schulen beim Aufbau von Spezialschulen bzw. deutsch-polnischen Schulen.
- ▶ Die Landesregierung unterstützt die Vermittlung von polnischer Landeskunde sowie interkulturellen Kompetenzen und fördert das Interesse an polnischer Sprache und Kultur.
 - ▷ Im Rahmenlehrplan und an Schulen Brandenburgs wird auf die Vermittlung von Wissen über das Nachbarland eingegangen, auch unter Nutzung des deutsch-polnischen Lehrbuchs „Europa – Unsere Geschichte“.
 - ▷ Der fachliche Austausch zwischen brandenburgischen und polnischen Erzieherinnen und Erziehern sowie Lehrerinnen und Lehrern wird unterstützt. Die bessere Vernetzung von Schulen, Hochschulen und Weiterbildungsträgern im Hinblick auf eine Vermittlung polnischer Sprache und interkultureller Kompetenzen im deutsch-polnischen Kontext wurde erfolgreich vorangetrieben und verstetigt.
 - ▷ Die Kooperation mit Partnern aus Polen erfolgt auch über digitale Bildungsarbeit, z. B. über das europäische Programm eTwinning.
 - ▷ Brandenburgisch-polnische Schulpartnerschaften werden weiter gezielt gefördert und unterstützt.
 - ▷ Schülerinnen und Schüler sowie Jugendliche in Brandenburg erhalten die Möglichkeit, an Schulfahrten nach Polen bzw. cyfrowych powinno umożliwić tworzenie grup nauki w różnych placówkach.
- ▷ W obszarze przedszkolnym sprawdziło się podejście immersyjne jako „zanurzenie” językowe w codzienności życia przedszkolnego jako łatwy dostęp do sąsiedniego języka polskiego.
- ▷ Nauczycielki i nauczyciele będą kształceni w zakresie nauczania języka polskiego. W razie potrzeby, do nauczania dwujęzycznego, zatrudniane będą nauczycielki i nauczyciele znający perfekcyjnie oba języki, zarówno w mowie jak i w piśmie. Rząd Krajowy wspiera uznawanie kwalifikacji kadry specjalistycznej z Polski wśród nauczycielek i nauczycieli oraz wychowawczyń i wychowawców.
- ▷ Rząd Krajowy wspiera podmioty prowadzące szkoły w zakładaniu szkół o specjalnym programie nauczania lub szkół polsko-niemieckich.
- ▶ Rząd Krajowy wspiera rozpowszechnianie wiedzy o Polsce oraz kompetencje interkulturowe, jednocześnie stymulując zainteresowanie językiem i kulturą Polski.
 - ▷ W ramowym programie nauczania i w szkołach Brandenburgii poruszana jest kwestia przekazywania wiedzy o kraju sąsiednim, także z wykorzystaniem polsko-niemieckiego podręcznika „Europa. Nasza historia”.
 - ▷ Rozszerzana będzie wymiana specjalistyczna pomiędzy polskimi i brandenburskimi wychowawczyniami i wychowawcami oraz nauczycielkami i nauczycielami. Z powodzeniem rozwinięto i utrwalono lepszą sieć kontaktów między szkołami, uczelniami wyższymi i placówkami kształcenia ustawicznego w celu nauczania języka polskiego i kompetencji międzykulturowych w kontekście polsko-niemieckim.
 - ▷ Współpraca z partnerami z Polski odbywa się również poprzez działania w zakresie edukacji cyfrowej, np. w ramach europejskiego programu eTwinning.

an deutsch-polnischen Jugendbegegnungen teilzunehmen.

- Das Bildungsministerium fördert Fahrten zu Gedenkortern der polnischen und deutschen Geschichte in Brandenburg, Berlin und Polen und ermöglicht damit eine Auseinandersetzung mit der Geschichte des 20. Jahrhunderts im deutsch-polnischen und europäischen Kontext. Ein gemeinsamer deutsch-polnischer Raum von Lernorten, unter anderem von Gedenkstätten, Museen und Friedhöfen, wird genutzt, um insbesondere Kindern und Jugendlichen die gewachsene Verflechtung Brandenburgs und Polens zu vermitteln.
- Die grenzüberschreitende Bildungszusammenarbeit im außerschulischen Bereich – z.B. auch Gedenkstättenfahrten nach Polen – und in der Erwachsenenqualifizierung werden weiter befördert, darunter

- W dalszym ciągu szczególnie wspierane i promowane będą polsko-brandenburskie partnerstwa szkół.
- Uczennice i uczniowie oraz młodzież w Brandenburgii otrzyma możliwość wzięcia udziału w wycieczkach szkolnych do Polski lub w polsko-niemieckich spotkaniach młodzieży.
- Ministerstwo edukacji wspiera wycieczki do związanych z polską i niemiecką historią miejsc pamięci, w Brandenburgii, Berlinie i Polsce, umożliwiając w ten sposób zajmowanie się historią XX wieku w kontekście polsko-niemieckim i europejskim. Wspólny, polsko-niemiecki obszar miejsc nauki – między innymi miejsc pamięci, muzeów i cmentarzy – wykorzystuje się w celu przekazywania, szczególnie dzieciom i młodzieży, wiedzy o powstałych histo-

Zielsetzungen und Handlungsfelder

Cele i pola działania

die Vermittlung der polnischen Sprache und interkultureller Kompetenzen.

- Die Landesregierung führt ihr Angebot für Unterricht in Polnisch und interkulturellen Kompetenzen in der Landesverwaltung weiter. Für Anwärtinnen und Anwärtler wird während der Ausbildung eine Exkursion nach Polen durchgeführt.
- Die Landesregierung führt Angebote weiter, die das Interesse an der polnischen Sprache und Kultur wecken, wie die Sprachoffensive Polnisch oder den Deutsch-Polnischen Tag an Schulen.
- Die Zusammenarbeit mit der Partnerwoiwodschaft Großpolen/Wielkopolska im Bildungsbereich wird fortgesetzt und gezielt ausgebaut. Den Schwerpunkt bilden Schulpartnerschaften, beiderseitige Gastschulaufenthalte, Messebeteiligungen und der fachliche Austausch von Lehrkräften und Verantwortlichen der Bildungsadministration. Themen- und anlassbezogen erfolgt eine Bildungszusammenarbeit auch mit den anderen Partnerregionen Brandenburgs in Polen.

rycznie wazajemnych powiazaniach Polski i Brandenburgii.

- Nadal wspierana będzie transgraniczna współpraca w zakresie edukacji pozaszkolnej – np. wyjazdy do miejsc pamięci do Polski – oraz w zakresie kształcenia dorosłych, w tym nauczania języka polskiego i kompetencji międzykulturowych.
- Rząd Krajowy kontynuować będzie ofertę nauczania języka polskiego i kompetencji międzykulturowych w administracji państwowej. Dla kandydatek i kandydatów służby państwowej przeprowadzana jest w trakcie wykształcenia zawodowego wycieczka do Polski.
- Rząd Krajowy będzie nadal przygotowywał oferty budzące zainteresowanie językiem i kulturą polską, takie jak „Kampania na rzecz języka polskiego” czy Dzień Polsko-Niemiecki w szkołach.
- Współpraca w zakresie edukacji z partnerskim Województwem Wielkopolskim będzie w sposób celowy kontynuowana i rozszerzana. Nacisk kładzie się przy tym na partnerstwo szkół, wzajemne wizyty w szkołach goszczących, udział w targach oraz wymianę zawodową nauczycieli i osób odpowiedzialnych za administrację oświatową. W związku z zaistniałą sytuacją oraz pojawiającymi się zagadnieniami następować będzie współpraca w zakresie edukacji również z innymi regionami partnerskimi Brandenburgii w Polsce.

1.4. Kultur, Kulturerbe, Gedenken und Erinnerung

Ausgangslage und Entwicklungstendenzen

Kultur und Kulturerbe

Die grenzüberschreitende kulturelle Zusammenarbeit hat viele Facetten: Kulturschaffende und -vermittelnde tragen als Einzelpersonen, Verbände, Ämter, Stiftungen und Netzwerke den kulturellen Brückenbau zwischen Brandenburg und Polen mit ihren Initiativen. Die Themen aus Bereichen wie Theater, Musik oder Kunst sind hierbei so vielfältig wie die Akteurinnen und Akteure. Einzelne Projekte werden aus Landes- oder europäischen Mitteln mitfinanziert.

Grenzüberschreitende Netzwerke und regelmäßige Austauschformate, z. B. das deutsch-polnische Netzwerk Klosterland, der Austausch deutscher und polnischer Denkmalfachämter zum Thema „Schlösserlandschaften in der Grenzregion“ oder die Tagungen des Brandenburgischen Museumsverbands mit polnischen Partnern, ermöglichen die gemeinsame Erforschung und Bewerbung des regionalen kulturellen Erbes.

Die Landesregierung legt im Zuge des Strukturwandels in der Lausitz durch den Braunkohleausstieg bis 2038 besonderes Augenmerk auf die Entwicklung der Kunst-, Kultur- und Kreativpotenziale in der Region. Im Zentrum steht dabei der „Kulturplan Lausitz“, der als strategisches Leitbild für das Lausitzer Revier zwischen Brandenburg und Sachsen bis Ende 2022 erarbeitet wird. Ziel ist es, Kunst, Kultur und Kreativwirtschaft als Katalysatoren des Strukturwandels und identitätsstiftende Innovationskräfte zu entwickeln. Es wäre erstrebenswert, hier perspektivisch Polen und Tschechien einzubinden.

1.4. Kultura, dziedzictwo kulturowe, upamiętnianie i pamięć

Sytuacja wyjściowa i tendencje rozwojowe

Kultura i dziedzictwo kulturowe

Transgraniczna współpraca kulturalna ma wiele obliczy: twórcy i popularyzatorzy kultury – jako osoby prywatne, stowarzyszenia, urzędy, fundacje i sieci powiązań – budują w ramach licznych inicjatyw mosty kulturalne pomiędzy Brandenburgią i Polską. Zagadnienia z zakresu teatru, muzyki czy sztuki są przy tym tak różnorodne, jak i działające na tym obszarze podmioty. Poszczególne projekty współfinansowane są z funduszy państwowych lub europejskich.

Transgraniczne sieci kontaktów i regularne formaty wymiany – jak np. Polsko-Niemiecka Sieć Klasztorów, wymiana niemieckich i polskich konserwatorów z urzędów ochrony zabytków zajmująca się tematem „Zabytkowych rezydencji w krajobrazie przygranicznych regionów Polski i Niemiec”, czy też konferencje Stowarzyszenia Pracowników Muzealnych Kraju Związkowego Brandenburgia z polskimi partnerami – umożliwiają wspólne badania i promocję regionalnego dziedzictwa kulturowego.

W perspektywie zmian strukturalnych na Łużycach, spowodowanych przez odchodzenie od węgla brunatnego do 2038 roku, Rząd Krajowy poświęca szczególną uwagę rozwojowi sztuki, kultury oraz potencjałów krątowności w tym regionie. Przy czym punkt centralny stanowi „Plan Kulturowy Łużyce”, który opracowany będzie do końca 2022 roku jako wzór o znaczeniu strategicznym dla obszaru między Brandenburgią i Saksonią. Celem jest rozwój sztuki, kultury oraz kreatywnych sektorów gospodarki jako katalizatora zmian strukturalnych, jak rów-

Zielsetzungen und Handlungsfelder

Cele i pola działania

Good-Practice-Beispiele

Der Weiterentwicklung des deutsch-polnischen europäischen Kulturerbes widmet sich seit 2010 der **Europäische Parkverbund Lausitz**, an dem sich neun Parkanlagen aus Brandenburg, Sachsen und Polen beteiligen. Ziel des mit INTERREGA-Mitteln geförderten Verbundes ist es, durch Aktionen und Vermarktungsstrategien mehr Aufmerksamkeit für die gemeinsame Kulturlandschaft zu generieren. Dies geschieht u. a. durch deutsch-polnische Parkseminare, eine Sommerschule für Nachwuchsfachkräfte oder Werkstätten für die haupt- und ehrenamtliche Denkmalpflege.

Przykłady dobrych praktyk:

Od 2010 roku „Europejski Związek Parków Łużyckich”, w którym uczestniczy dziewięć parków z Brandenburgii, Saksonii i Polski, zajmuje się dalszym rozwojem polsko-niemieckiego, europejskiego dziedzictwa kulturowego. Celem finansowanego ze środków INTERREGA związku jest generowanie wzmożonego zainteresowania wspólnym krajobrazem kulturowym poprzez działania i strategie marketingowe. Służą temu m.in. polsko-niemieckie seminaria parkowe, Szkoła Letnia dla młodych specjalistów czy też warsztaty z udziałem zawodowych konserwatorów i społecznych opiekunów zabytków.

Potenzjal für eine Brückenfunktion zu den slawischen Nachbarländern und damit auch nach Polen bietet zudem das sorbische/wendische Brauchtum als regionales immaterielles Kulturerbe. Als Region, die durch das Miteinander von Mehr- und Minderheiten geprägt ist, bietet die Lausitz Anknüpfungspunkte für grenzüberschreitende Perspektiven im Bereich Kultur

niez potencjałów o charakterze innowacyjnym nakierowanych na tworzenie tożsamości. Perspektywicznie warte starań byłoby zaangażowanie Polski i Czech w tej kwestii.

Kultura serbołużycka jako regionalne, niematerialne dziedzictwo kulturowe oferuje potencjał do pełnienia funkcji łącznika ze słowiańskimi

Good-Practice-Beispiele

Im INTERREG V A- Projekt „Stätten der Erinnerung Oder-Warthe“ verfolgen die Städte Seelow, Kostrzyn nad Odrą und die Gemeinde Słońsk das Ziel, die Erinnerungslandschaft in der Oder-Warthe-Region gemeinsam zu pflegen, zu stärken und touristisch in Wert zu setzen. Die drei Epochen „gemeinsamer historischer Kulturraum“ beiderseits der Oder, „Schicksalsraum“ der unmenschlichen NS-Zeit und ihrer Folgen sowie „Begegnungsraum“ als Aufbruch in friedlicher Nachbarschaft zu einem geeinten Europa stehen im Fokus.

Przykłady dobrych praktyk:

W ramach finansowanego przez INTERREG V A projektu „Miejsca Pamięci Odry i Warty” miasto Seelow, Kostrzyn nad Odrą i gmina Słońsk dążą do wspólnego utrzymania i wzmocnienia krajobrazu pamięci w regionie Odry i Warty oraz podniesienia jego wartości turystycznej. W centrum uwagi znajdują się trzy epoki historyczne: „wspólny historyczny obszar kulturowy” po obu stronach Odry, „obszar losu” nieludzkiego okresu narodowego socjalizmu i jego skutków oraz „obszar spotkań” jako początek przyjaznego sąsiedztwa ze zjednoczoną Europą.

Good-Practice-Beispiele

Das Filmfestival Cottbus/Chóseebuz wurde 1991 gegründet und gilt inzwischen als eines der international führenden Festivals des (ost-) europäischen Films. Vier Wettbewerbe und weitere länder- und themenspezifische Programmsektionen bieten Produktionen aus Ost- und Mitteleuropa. Polens Kino spielt beim Filmfestival traditionell eine Hauptrolle, die sich u. a. in der Sektion Polskie Horyzonty (polnische Horizonte) als fester Programmbestandteil zeigt.

Przykłady dobrych praktyk:

Festiwal Filmowy w Cottbus/Chociebużu powstał w 1991 roku i stanowi obecnie jeden z wiodących, międzynarodowych festiwali poświęconych kinematografii (wschodnio-) europejskiej. Cztery konkursy oraz dalsze sekcje programowe, dedykowane poszczególnym krajom i tematom, dają możliwość obejrzenia produkcji z Europy Środkowej i Wschodniej. Na festiwalu filmowym kino polskie tradycyjnie odgrywa wiodącą rolę, czego wyrazem jest m.in. sekcja Polskie Horyzonty stanowiąca stałą część programu.

und Kulturtourismus, Mehrsprachigkeit und Inwertsetzung des immateriellen Kulturerbes im deutsch-slawischen Kontext.

Gedenken und Erinnerung

Die langjährige deutsch-polnische Partnerschaft beruht auf einem langen Prozess der Aussöhnung und Annäherung. Vor dem Hinter-

krajami ościennymi, a więc także i Polską. Jako region charakteryzujący się współistnieniem większości i mniejszości, Łużyce oferują punkty wyjścia dla perspektyw transgranicznych w dziedzinie kultury i turystyki kulturowej, wielojęzyczności i waloryzacji niematerialnego dziedzictwa kulturowego w kontekście niemiecko-słowiańskim.

Zielsetzungen und Handlungsfelder

Cele i pola działania

grund der von Deutschen an Polen verübten nationalsozialistischen Gräueltaten während des Zweiten Weltkriegs ist die Freundschaft und Verbundenheit von Polen mit Deutschland und Brandenburg keine Selbstverständlichkeit. Das gemeinsame Gedenken und Erinnern, die aktive Auseinandersetzung mit der deutsch-polnischen und brandenburgisch-polnischen Geschichte sowie Verständigung und zukunftsgerichteter Austausch stellen weiterhin einen zentralen Aspekt in der Partnerschaft mit den polnischen Nachbarinnen und Nachbarn dar.

Die in Brandenburg gelegene Gedenkstätte und das Museum Sachsenhausen sowie die Mahn- und Gedenkstätte Ravensbrück spielen auch in der polnischen Gedenklandschaft eine überaus wichtige Rolle. Den Aktivitäten Brandenburgs, auch über die Stiftung Brandenburgische Gedenkstätten, kommt in diesem Kontext bei Fachaustausch, Veranstaltungen oder Begegnungen eine besondere Verantwortung zu. Durch die Weiterentwicklung der Gedenkstätte in Frankfurt (Oder) soll die Aufarbeitung des Nationalsozialismus, des Stalinismus und der SED-Diktatur in ihrer europäischen, v. a. deutsch-polnischen Dimension präsentiert werden. Hierdurch soll ein für Brandenburg und Deutschland einmaliger Gedenkort entstehen, der die Geschichte beider Diktaturen grenzübergreifend vermittelt und damit einen Beitrag zur Profilierung der brandenburgischen Kulturlandschaft und zur grenzübergreifenden Vernetzung leistet.

Die Stiftung Brandenburg widmet sich der Überlieferung und Dokumentation der historischen Region Ostbrandenburg. Sie pflegt das seit 1945 zu Polen gehörende kulturelle Erbe der Region. Ihr Potenzial für den Erhalt, die Erforschung und die Erschließung der gemeinsamen Regionalgeschichte im Geiste einer zukunftsorientierten Zusammenarbeit mit Polen kann gezielt weiterentwickelt werden.

Upamiętnianie i pamięć

Wieloletnie partnerstwo polsko-niemieckie opiera się na długim procesie pojednania i zbliżenia. Biorąc pod uwagę zbrodnie nazistowskie dokonane przez Niemców na ludności polskiej w czasie II wojny światowej, przyjaźń i bliskie związki między Polską i Niemcami oraz Brandenburgią nie mogą być traktowane jako coś oczywistego. Wspólne upamiętnianie i pamięć, aktywne zajmowanie się historią polsko-niemiecką i polsko-brandenburgską, oraz zrozumienie i wymiana ukierunkowana na przyszłość w dalszym ciągu stanowią kluczowy aspekt partnerstwa z polskimi sąsiadami.

Niezwykle ważną rolę, także w polskim krajobrazie miejsc pamięci, odgrywają znajdujące się w Brandenburgii Miejsce Pamięci i Muzeum Sachsenhausen oraz Miejsce Pamięci i Przestrogi Ravensbrück. W tym kontekście działaniom Brandenburgii w zakresie wymiany specjalistycznej, organizowania wydarzeń i spotkań – także przez Fundację Miejsc Pamięci Brandenburgii – przypada szczególna odpowiedzialność. Poprzez dalszy rozwój miejsca pamięci i dokumentacji we Frankfurcie nad Odrą, rozliczenie się z historią narodowego socjalizmu, stalinizmu i dyktatury demokracji ludowej powinno być prezentowane w jego wymiarze europejskim – przede wszystkim w kontekście polsko-niemieckim. W tym celu powinno powstać – wyjątkowe w skali Brandenburgii i Niemiec – miejsce pamięci, króre upowszechnia historię obu dyktatur w sposób transgraniczny, przyczyniając się tym do podniesienia rangi brandenburskiego krajobrazu kulturowego oraz do transgranicznego tworzenia sieci współpracy.

Fundacja Brandenburgia zajmuje się przekazywaniem wiedzy oraz dokumentacją historycznego regionu Brandenburgii Wschodniej. Podtrzymuje, należące od 1945 roku do Polski, dziedzictwo kulturowe regionu. Nadal można w sposób planowy rozwijać jej potencjał w

Zielsetzungen bis 2030:

- ▶ Die Landesregierung unterstützt die weitere Entwicklung zu einer Region des gemeinsamen deutsch-polnischen kulturellen Erbes und Lebens.
 - ▷ Es werden grenzüberschreitend Kulturangebote durch die Zusammenarbeit zwischen Kulturinstitutionen ausgebaut und verbreitert, Synergien zwischen Kultur und Tourismus identifiziert, zivilgesellschaftliche Initiativen im Kulturbereich unterstützt sowie Informations- und Kulturangebote zwei- und mehrsprachig entwickelt und ausgebaut.
 - ▷ Das Potenzial der sorbischen/wendischen Kultur und Sprache sowie ihrer Institutionen, insbesondere in der Lausitz, werden im brandenburgisch-polnischen Raum stärker gezielt genutzt. Es wird hierzu auch die Abstimmung mit sächsischen Akteuren gesucht.
- ▶ Die Landesregierung setzt sich weiterhin aktiv für eine gemeinsame Aufarbeitung der Vergangenheit sowie ein gemeinsames Gedenken und Erinnern mit polnischen Partnerinnen und Partnern ein.
 - ▷ Die Landesregierung setzt sich für die Pflege von brandenburgisch-polnischen Gedenkorten und die Vermittlung von Bewusstsein und Wissen über die deutsch-polnische Geschichte auch im Sinne einer zeitgemäßen Erinnerungskultur und unter Berücksichtigung der Meilensteine der deutsch-polnischen Verständigung ein.

obszarze zachowania, badania i rozwoju wspólnej historii regionu w duchu perspektywicznej współpracy z Polską.

Cele do roku 2030:

- ▶ Rząd Krajowy wspierać będzie dalszy rozwój wspólnego, polsko-niemieckiego dziedzictwa kulturowego i życia kulturalnego.
 - ▷ Transgraniczna oferta kulturalna będzie rozbudowywana i poszerzana przez współpracę instytucji kultury, efekty synergii między kulturą a turystyką będą identyfikowane, inicjatywy społeczeństwa obywatelskiego w dziedzinie kultury będą wspierane, dwujęzyczna i wielojęzyczna oferta informacyjna i kulturalna będzie opracowywana i poszerzana.
 - ▷ Potencjał języka i kultury serbołużycy oraz jej instytucji, szczególnie na Łużyczach, wykorzystywany będzie w sposób bardziej ukierunkowany w regionie polsko-brandenburskim. W tym zakresie dążyć się będzie również do koordynacji z podmiotami saksońskimi.
- ▶ Rząd Krajowy będzie nadal aktywnie wspierać wspólne opracowywanie przeszłości oraz upamiętnianie i pamięć we współpracy z polskimi partnerami.
 - ▷ Rząd Krajowy angażuje się w konserwację polsko-brandenburskich miejsc pamięci oraz przekazywanie wiedzy i budowanie świadomości o historii polsko-niemieckiej – także w znaczeniu współczesnej kultury pamięci oraz z uwzględnieniem kamieni milowych polsko-niemieckiego pojednania.

Zielsetzungen und Handlungsfelder

Cele i pola działania

1.5. Landesplanung

Ausgangslage und Entwicklungstendenzen

Die Gemeinsame Landesplanungsabteilung Berlin-Brandenburg (GL) ist im Ausschuss für Raumordnung der DPRK aktiv. Das im Ausschuss 2016 erstellte Gemeinsame Zukunftskonzept für den deutsch-polnischen Verflechtungsraum – Vision 2030 (GZK 2030) bildet die großräumige Basis für die raumstrukturelle Entwicklung dieses Länder- und Bundesgrenzen übergreifenden Raums. Im deutsch-polnischen Verflechtungsraum beteiligt sich die GL regelmäßig an Raumordnungsprojekten, die zur Umsetzung des GZK 2030 beitragen. Im europäischen Maßstab engagiert sie sich in den Korridor-Foren der Transeuropäischen Verkehrsnetze. Hier ist der Nord-Ostsee-Korridor von besonderer Bedeutung für die deutsch-polnische Zusammenarbeit. Im Strategischen Gesamtrahmen Hauptstadtregion wurde ein Vorhaben Grenzüberschreitende Entwicklungsachsen nach Polen vereinbart.

Im Rahmen grenzüberschreitender Beteiligungsverfahren mit Behörden- und Öffentlichkeitsbeteiligung werden die Raumordnungspläne der Hauptstadtregion Berlin-Brandenburg sowie der beiden benachbarten Woiwodschaften Westpommern/Zachodniopomorskie und Lebus Land/Lubuskie wechselseitig abgestimmt. Ziel ist es, im Landes- bzw. Woiwodschaftsmaßstab eine grenzüberschreitend abgestimmte raumordnerische Gestaltung im brandenburgisch-polnischen Grenzraum zu erreichen. Analog beteiligen die Regionalen Planungsgemeinschaften Uckermark-Barnim, Oderland-Spree und Lausitz-Spreewald ihre Nachbarwoiwodschaften bei der Aufstellung ihrer Regionalpläne. Die grenzüberschreitende Perspektive ist für Entwicklungskonzepte auf Landes-, regionaler und städtischer Ebene zentral. Die Entwicklung der Doppelstädte Frankfurt (Oder)-Śluby und

1.5. Planowanie krajowe

Sytuacja wyjściowa i tendencje rozwojowe

Wspólny Departament Planowania Przestrzennego Berlina i Brandenburgii (GL) działa w Komitecie ds. Gospodarki Przestrzennej Polsko-Niemieckiej Komisji Międzyrządowej ds. Współpracy Regionalnej i Przygranicznej. Opracowana w Komitecie w 2016 r. „Wspólna koncepcja przyszłości dla polsko-niemieckiego obszaru powiązań – Wizja 2030” (WKP 2030) stanowi wszechstronną podstawę rozwoju przestrzenno-strukturalnego tego obszaru, przekraczającego granice krajowe i federalne. W polsko-niemieckim obszarze powiązań GL regularnie uczestniczy w projektach planowania przestrzennego, które przyczyniają się do realizacji WKP 2030. W skali europejskiej jest on zaangażowany na forach korytarzy Transeuropejskiej Sieci Transportowej. Szczególne znaczenie dla współpracy polsko-niemieckiej ma przy tym korytarz Morze Północne- Bałtyk. W „Ogólnych Ramach Strategicznych Regionu Stołecznego” ustalono zamierzenie „Transgranicznych Osi Rozwoju” w kierunku Polski.

Plany zagospodarowania przestrzennego regionu stołecznego Berlin-Brandenburgia oraz dwóch sąsiadujących z nim województw Zachodniopomorskiego i Lubuskiego są wzajemnie koordynowane w ramach transgranicznych procedur partycypacyjnych z udziałem władz i społeczeństwa. Celem jest osiągnięcie – w skali kraju związkowego lub województwa – transgranicznego, skoordynowanego planowania przestrzennego na pograniczu Brandenburgii i Polski. Analogicznie, regionalne wspólnoty planistyczne Uckermark-Barnim, Oderland-Spree i Lausitz-Spreewald włączają sąsiednie województwa do sporządzania swoich planów regionalnych. Perspektywa transgraniczna jest kluczowym punktem koncepcji rozwoju na szczeblu krajowym, regionalnym i miejskim. Tak samo szczególne znaczenie dla Rządu Kra-

Guben-Gubin sowie kooperierender benachbarter Kommunen ist für die Landesregierung ebenso von besonderer Bedeutung wie die deutsch-polnische Entwicklung in der Metropolregion Stettin/Szczecin und in der Lausitz.

Insbesondere die Stadt Stettin/Szczecin hat sich zu einem wichtigen, überregionalen Zentrum mit großer Strahlkraft nach Vorpommern und in die Hauptstadtregion Berlin-Brandenburg entwickelt. Das Entwicklungspotenzial beim weiteren Zusammenwachsen dieser grenzüberschreitenden funktionalen Region ist erheblich.

jowego ma rozwój dwumiejast Frankfurt nad Odrą-Słubice i Guben-Gubin oraz współpracujących ze sobą gmin sąsiednich, jak i rozwój polsko-niemiecki w szczecińskim regionie metropolitalnym oraz na Łużycach.

Szczególnie miasto Szczecin stało się ważnym ośrodkiem ponadregionalnym o dużym znaczeniu dla Pomorza Zachodniego i regionu stołecznego Berlin-Brandenburgia. Potencjał rozwojowy dla dalszej integracji tego transgranicznego regionu funkcjonalnego jest znaczny.

Good-Practice-Beispiel

Im INTERREG-V A-Projekt zum Datenmonitoring in der Metropolregion Stettin beteiligt sich die GL zusammen mit zwei deutschen und vier polnischen Projektpartnern und insgesamt zehn assoziierten Partnern an der Erarbeitung eines Modells für grenzüberschreitende Datenerfassung und -verarbeitung. Diese Datengrundlagen sollen die Entwicklung der Metropolregion Stettin wirksam unterstützen.

Przykłady dobrych praktyk:

W projekcie INTERREG V A dotyczącym transgranicznego monitoringu danych w Regionie Metropolitalnym Szczecina GL – wraz z dwoma niemieckimi i czterema polskimi partnerami projektu oraz łącznie dziesięcioma partnerami stowarzyszonymi – angażuje się w rozwój modelu transgranicznego pozyskiwania i przetwarzania danych. Te bazy danych mają skutecznie wspierać rozwój Regionu Metropolitalnego Szczecina.

Zielsetzungen und Handlungsfelder

Cele i pola działania

Zielsetzungen bis 2030:

- ▶ Die Landesregierung prüft in allen ihren Entwicklungsstrategien die Relevanz von Nachbarschaftseffekten aus brandenburgisch-polnischer Perspektive.
- ▶ Die Landesregierung befördert die Betrachtung von Nachbarschaftseffekten in deutsch-polnischer Perspektive in regionalen und lokalen Strategien und trägt so zur Umsetzung des GZK 2030 bei.
- ▶ Es wird eine engere Zusammenarbeit der GL und der drei Regionalen Planungsgemeinschaften mit den Planungsabteilungen der Marschallämter der benachbarten Woiwodschaften angestrebt, um das Instrument der Raumplanung und Raumb Beobachtung stärker in strategischen Überlegungen nutzbar zu machen und das GZK 2030 raumplanerisch zu untersetzen.
 - ▷ Die GL wird sich hierzu an der grenzübergreifenden Pilotaktion „Territorial Impact Assessment“ zur Umsetzung der Territorialen Agenda 2030 beteiligen, die von polnischer Seite geleitet wird. Insbesondere soll erreicht werden, dass die Umsetzung des GZK 2030 in den künftigen einschlägigen Förderprogrammen, Raumentwicklungsplänen und strategischen Fachdokumenten stärker verankert wird.

Cele do roku 2030:

- ▶ Rząd Krajowy, we wszystkich swoich strategiach rozwoju, przeanalizuje znaczenie efektów sąsiedztwa z perspektywy polsko-brandenburskiej.
- ▶ Rząd Krajowy będzie wspierać uwzględnianie efektów sąsiedztwa w perspektywie polsko-niemieckiej w strategiach regionalnych i lokalnych, w ten sposób przyczyniając się do realizacji WKP 2030.
- ▶ Wdrażane będą starania o bardziej ścisłą współpracę GL i trzech regionalnych wspólnot planistycznych z wydziałami planowania urzędów marszałkowskich w sąsiednich województwach. Celem jest zwiększenie użyteczności instrumentu planowania i nadzoru przestrzennego oraz wsparcie WKP 2030 elementami z zakresu planowania przestrzennego.
 - ▷ GL będzie uczestniczył w zarządzanym przez polską stronę, transgranicznym projekcie pilotażowym „Territorial Impact Assessment“ w celu wdrożenia Agendy Terytorialnej 2030. Szczególnym celem do osiągnięcia jest umocowanie realizacji WKP 2030 w przyszłych programach finansowania, planach zagospodarowania przestrzennego oraz w dokumentach specjalistycznych o znaczeniu strategicznym.

2. Nachhaltiges Wachstum

2.1. Gemeinsamer Wirtschaftsraum, Cluster und Innovation

Ausgangslage und Entwicklungstendenzen

Gemeinsamer Wirtschaftsraum

Die enge wirtschaftliche Verflechtung im brandenburgisch-polnischen Raum und insbesondere im direkten Grenzraum – auch im Kontext der Hauptstadtregion Berlin-Brandenburg – zeigt sich im Austausch von Waren und Dienstleistungen, Bewegungen von Pendlerinnen und Pendlern und grenzüberschreitenden Investitionen. Regionale Unterschiede, wie Differenzen im Lohnniveau oder der Kaufkraft zwischen Brandenburg und Polen, sind trotz gewisser Annäherungen weiterhin ausgeprägt. Zahlreiche Akteure, wie Handels- und Wirtschaftskammern, Verbände und Gewerkschaften oder das Netzwerk der Service- und Beratungszentren (SBC) in der Euroregion Pomerania, prägen und unterstützen die wirtschaftsbezogene Kooperation im brandenburgisch-polnischen Verflechtungsraum.

Bereits seit 2017 ist Polen der wichtigste Außenwirtschaftspartner des Landes Brandenburg (im Jahr 2020 Platz 1 bei Exporten und bei Importen). Polen zählt zu den TOP 10 der internationalen Herkunftsländer für ausländische Investitionen in Brandenburg. Die Investitionsaktivitäten von polnischen mittelständischen Unternehmen in Brandenburg werden durch die internationale Mutterhausstrategie des Ministeriums für Wirtschaft, Arbeit und Energie des Landes Brandenburg (MWAE) und der Wirtschaftsförderung Land Brandenburg GmbH (WFBB) flankiert. Weltweit führen MWAE und

2. Zrównoważony wzrost

2.1. Wspólna przestrzeń gospodarcza, klastry i innowacje

Sytuacja wyjściowa i tendencje rozwojowe

Wspólna przestrzeń gospodarcza

Bliskie powiązania gospodarcze w regionie polsko-brandenburskim, a w szczególności w bezpośrednim obszarze przygranicznym (również w kontekście regionu stołecznego Berlin-Brandenburgia), odzwierciedla wymiana towarów i usług, ruch osób dojeżdżających do pracy bądź szkoły oraz inwestycje transgraniczne. Różnice regionalne, jak np. różnice w poziomie wynagrodzeń lub w sile nabywczej między Brandenburgią a Polską, są mimo pewnych zbliżeń nadal wyraźne. Liczne podmioty – jak izby handlowe i gospodarcze, stowarzyszenia i związki zawodowe, Sieć Centrów Usługowo-Doradczych (CUD) Euroregionu Pomerania – kształtują i wspierają, nakierowaną na zagadnienia gospodarcze, kooperację w polsko-brandenburskim obszarze powiązań.

Polska już od 2017 roku jest najważniejszym partnerem Brandenburgii w handlu zagranicznym (1 miejsce w eksporcie i w imporcie w 2020 roku). Polska należy do 10 najważniejszych międzynarodowych krajów pochodzenia inwestycji zagranicznych w Brandenburgii. Aktywności inwestycyjnej polskich przedsiębiorstw średniej wielkości w Brandenburgii towarzyszy międzynarodowa strategia firmy macierzystej („Mutterhaus-Strategie”) Ministerstwa Gospodarki, Pracy i Energii Kraju Związkowego Brandenburgia (MWAE) oraz Agencji Wspierania Gospodarki Brandenburgii (WFBB). Na całym świecie MWAE i WFBB, w porozumieniu z bran-

Zielsetzungen und Handlungsfelder

Cele i pola działania

WFBB in Absprache mit den brandenburgischen Niederlassungen hierbei Gespräche mit den Verantwortlichen in den ausländischen Mutterkonzernen – auch bei polnischen Mutterhäusern. Ziel ist es, diese mit Unterstützungsangeboten (Vernetzungen mit der Wissenschaft, Förderprogrammen usw.) vertraut zu machen und so auf Erweiterungsinvestitionen in Brandenburg hinzuwirken. Seit 2015 existiert das Business Location Network als Zusammenschluss der Investor-Centren Uckermark und Ostbrandenburg, der Städte Frankfurt (Oder) und Schwedt/Oder, der STIC – Wirtschaftsfördergesellschaft Märkisch-Oderland mbH, der WITO Wirtschafts- und Tourismusentwicklungsgesellschaft mbH des Landkreises Barnim, des Landkreises Oder-Spree und der IHK Ostbrandenburg, das – unterstützt durch die WFBB – im Westen Polens für ausgewählte Investitionsstandorte in Brandenburg wirbt. Im Süden begleiten die Handwerkskammer und IHK Cottbus/Chóśebuz oder die Wirtschaftsfördergesellschaft des Landkreises Spree-Neiße/ Wokrejs Sprjewja-Nysa, CIT GmbH, brandenburgisch-polnische Unternehmenskontakte.

Im Land Brandenburg gibt es einen hohen Anteil an Selbstständigen. Unternehmensgründungen von Polinnen und Polen stellen unter den durch Migrantinnen und Migranten gegründeten Unternehmen in Brandenburg die größte Anzahl dar. Das MWAE wirbt über die Seite <https://mikrokredit.brandenburg.de/> auch auf Polnisch für Darlehen an junge Unternehmen und für Gründungen in Brandenburg.

Neben den allgemeinen Auswirkungen der COVID-19-Pandemie auf die wirtschaftliche Lage in Brandenburg und Polen stellten sich die aus der Pandemie resultierenden Beschränkungen für den grenzüberschreitenden brandenburgisch-polnischen Wirtschaftsraum als besonders einschneidend dar. Unternehmen sowie Arbeitnehmerinnen und Arbeitnehmer, die grenzüberschreitend agieren, standen und stehen beiderseits der Grenze vor besonde-

denburskimi oddziałami, prowadzą rozmowy z osobami odpowiedzialnymi w zagranicznych koncernach-matkach – w tym w polskich spółkach-matkach. Celem jest zapoznanie ich z ofertami wsparcia (tworzenie sieci kontaktów z nauką, programy finansowania itp.), a tym samym działanie na rzecz inwestycji ekspansywnych w Brandenburgii. Od 2015 r. istnieje Business Location Network jako związek centrów inwestorów (Investor Center) Uckermark i Brandenburgii Wschodniej, miast Frankfurtu nad Odrą i Schwedt nad Odrą, STIC – Agencji Promocji Biznesu powiatu Märkisch-Oderland, WITO – spółki rozwoju gospodarki i turystyki powiatu Barnim, powiatu Odra-Szprewa oraz Izby Przemysłowo-Handlowej Brandenburgii Wschodniej (IHK Ostbrandenburg), które – wspierane przez WFBB – promuje w zachodniej Polsce wybrane lokalizacje inwestycyjne z Brandenburgii. Polsko-brandenburskie kontakty przedsiębiorstw wspierane są na południu przez Izbę Rzemieślniczą i IHK Cottbus/Chociebuż lub Agencję Promocji Biznesu powiatu Szprewa-Nysa, CIT GmbH.

W Kraju Związkowym Brandenburgia występuje wysoki odsetek osób prowadzących własną działalność gospodarczą. Największą liczbę przedsiębiorstw założonych przez migrantki i migrantów w Brandenburgii stanowią startupy Polaków. Za pośrednictwem strony internetowej <https://mikrokredit.brandenburg.de/> informuje się również w języku polskim o pożyczkach dla młodych firm i startupów w Brandenburgii.

Obok ogólnych skutków pandemii COVID-19 dla sytuacji gospodarczej w Brandenburgii i w Polsce, ograniczenia wynikające z pandemii okazały się szczególnie drastyczne dla transgranicznego polsko-brandenburskiego obszaru gospodarczego. Przedsiębiorstwa i pracownicy działający transgranicznie musieli, i nadal muszą, po obu stronach granicy stawiać czoła szczególnym wyzwaniom organizacyjnym, finansowym i osobistym. Skutki ograniczeń uwidoczniły – również w sferze gospodarczej –

ren organisatorischen, finanziellen und persönlichen Herausforderungen. Die Folgen der Beschränkungen machten auch im wirtschaftlichen Bereich die enge Verflechtung des brandenburgisch-polnischen Raums deutlich. Sie schärfen den Blick für den Wert eines ungehinderten Personen-, Waren- und Güterverkehrs.

Cluster und Innovation

Die gemeinsamen Cluster der Innovationsstrategie von Berlin und Brandenburg bzw. die brandenburgischen Landescluster können insbesondere in den Bereichen Energietechnik, Metall, Kunststoffe und Chemie, Verkehr, Mobilität und Logistik sowie Ernährungswirtschaft auf langjährige Cluster-Aktivitäten sowie Kooperationen mit entsprechenden Strukturen in Polen zurückblicken. Die bisher aufgebauten Kooperationen mit polnischen Partnern verdeutlichen, dass eine erfolgreiche internationale Zusammenarbeit zwischen Unternehmen, Hochschulen und weiteren Clusterakteuren erfolgreich etabliert werden konnte. Auf dieser Grundlage werden auch in Zukunft weitere gemeinsame Aktivitäten und Projekte entwickelt.

Das European Enterprise Network (EEN) Berlin-Brandenburg arbeitet eng mit den EENs in den polnischen Teilen des Verflechtungsraums zusammen. Auch die Industrie- und Handelskammern und die Handwerkskammern in Brandenburg beraten und begleiten Unternehmen bei der Kooperationsanbahnung mit polnischen Partnern sowie bei Messe- und Delegationsbesuchen in Polen. Die IHK Ostbrandenburg verfügt über eine bundesweit ausgewiesene Länderkompetenz für Polen und bietet als einzige deutsche IHK eine polnischsprachige Homepage. Über INTERREG A findet eine Förderung auch wirtschaftlicher Vernetzungsaktivitäten statt. Bei grenzüberschreitenden Präsentationen von Agrarprodukten stellen steuerliche Regelungen jedoch noch ein Hemmnis für den

strikte powiązanie regionu polsko-brandenburgskiego. Wyostrzyły one spojrzenie na wartość swobodnego przepływu osób, towarów i dóbr.

Klastry i innowacje

Wspólne klastry strategii innowacyjnej Berlina i Brandenburgii oraz klastry Kraju Związkowego Brandenburgia – szczególnie w zakresie technologii energetycznych, metali, tworzyw sztucznych i chemii, transportu, mobilności i logistyki oraz gospodarki żywności – mogą pochwalić się wieloletnią działalnością klastrową oraz współpracą z odpowiednimi strukturami w Polsce. Kooperacja nawiązana dotychczas z polskimi partnerami pokazuje, że możliwym było zbudowanie udanej współpracy międzynarodowej pomiędzy firmami, uczelniami i innymi aktorami działającymi w klastrach. Na tej podstawie, również w przyszłości, rozwijane będą dalsze, wspólne działania i projekty.

Europejska Sieć Przedsiębiorczości (EEN) Berlin-Brandenburgia ściśle współpracuje z EEN w polskich częściach obszaru powiązań. Również izby przemysłowo-handlowe oraz izby rzemieślnicze w Brandenburgii doradzają i towarzyszą przedsiębiorstwom przy nawiązywaniu współpracy z polskimi partnerami, jak również podczas wyjazdów na targi i delegacje do Polski. Izba Przemysłowo-Handlowa Wschodniej Brandenburgii (IHK Ostbrandenburg) posiada sprawdzone, w skali całego obszaru federacji, kompetencje w zakresie Polski i jako jedyna niemiecka izba przemysłowo-handlowa oferuje polskojęzyczną stronę internetową. Poprzez INTERREG A odbywa się wspieranie tworzenia sieci kontaktów również w dziedzinie gospodarki. W przypadku transgranicznych prezentacji produktów rolnych, przepisy podatkowe nadal stanowią jednak przeszkodę w sprzedaży brandenburskich produktów regionalnych na targach i festynach w Polsce.

W ramach procesu transformacji na łęczcach region ten powinien być nadal rozwijany jako

Zielsetzungen und Handlungsfelder

Cele i pola działania

Good-Practice-Beispiele:

Seit mehreren Jahren begleiten Brandenburg und Berlin gemeinsam mit dem polnischen Nationalen Zentrum für Forschung und Entwicklung (NCBR) die Kooperation polnischer sowie brandenburgischer und Berliner Akteuren und Akteure im Bereich Photonik. Das auf deutscher Seite durch EFRE-Mittel unterstützte **Internationalisierungs- und Netzwerkprojekt „Phoenix III“** initiiert in diesem Kontext wirtschaftsbezogene und grenzüberschreitende Forschungs- und Entwicklungskooperationen zwischen Unternehmen und Wissenschaftseinrichtungen im Bereich der Optischen Technologien.

Przykłady dobrych praktyk:

Od wielu lat Brandenburgia i Berlin wspólnie z polskim Narodowym Centrum Badań i Rozwoju (NCBR) wspierają kooperację brandenburgskich, berlińskich i polskich podmiotów w dziedzinie fotoniki. W tym kontekście **Projekt internacjonalizacji i nawiązywania sieci współpracy „Phoenix III”** – współfinansowany po niemieckiej stronie ze środków EFRR – inicjuje transgraniczne i powiązane z biznesem kooperacje badawczo-rozwojowe pomiędzy przedsiębiorstwami i instytucjami naukowymi w zakresie technologii optycznych.

Verkauf brandenburgischer Regionalprodukte auf Messen und Festen in Polen dar.

Im Rahmen des Transformationsprozesses in der Lausitz soll die Region als zentraler, europäischer Verflechtungsraum weiterentwickelt und beispielhaft für die Schaffung neuer Wertschöpfungspotenziale im Kontext der industriellen Dekarbonisierung werden. Die Rahmenbedingungen für den Strukturwandel und einen Kohleausstieg in Deutschland, Polen und Tschechien weichen aktuell jedoch deutlich voneinander ab. Die Abstimmung zwischen Brandenburg und Sachsen, der Austausch mit Ansprechpartnern in Polen und Tschechien sowie die intensivere Vernetzung innerhalb verschiedener europäischer Initiativen, wie der Plattform „Coal regions in transition“ oder dem „Forum of Mayors on just Transition“, kommt dem Ziel der Entwicklung einer europäischen Modellregion entgegen. Die Landesregierung von Brandenburg versteht die voranschreitende Digitalisierung als Gestaltungsaufgabe und Modernisierungschance. Angesichts der Herausforderungen der COVID-19-Pandemie

centralny, europejski obszar powiązań i powinien on stać się wzorem kreowania nowych potencjałów do tworzenia wartości w kontekście dekarbonizacji przemysłu. Jednakże warunki ramowe dla zmian strukturalnych i wycofywania węgla w Niemczech, Polsce i Czechach są obecnie bardzo zróżnicowane. Koordynacja działań pomiędzy Brandenburgią a Saksonią, wymiana z osobami kontaktowymi w Polsce i Czechach oraz bardziej intensywne nawiązywanie kontaktów w ramach różnych inicjatyw europejskich – jak na przykład platforma „Regiony węglowe w okresie transformacji” lub „Forum burmistrzów na rzecz sprawiedliwej transformacji” – sprzyjają realizacji celu, jakim jest stworzenie europejskiego regionu modelowego. Rząd Brandenburgii postrzega postępującą cyfryzację jako zadanie o charakterze konstytutywnym i szansę modernizacji. W obliczu wyzwań związanych z pandemią COVID-19 i jej wpływem na wydarzenia na granicach aspekty cyfryzacji, przykładowo w odniesieniu do e-administracji, nabrały dodatkowego znaczenia nie tylko – ale przede wszystkim – w pol-

und ihren Auswirkungen auf das Grenzgeschehen haben Aspekte der Digitalisierung, beispielsweise im Hinblick auf E-Government, nicht nur, aber besonders auch im grenzüberschreitenden brandenburgisch-polnischen Kontext zusätzliche Relevanz erhalten.

Zielsetzungen bis 2030:

- Der brandenburgisch-polnische Verflechtungsraum stellt sich als ein eng verflochtener, gemeinsamer Wirtschaftsraum dar, in

sko-brandenburgischem Kontexte transgräniznym.

Cele do roku 2030:

- Polsko-brandenburgski obszar powiązań prezentuje się jako ściśle powiązany, wspólny obszar gospodarczy, w którym pogłębia się dotychczasowe i tworzone są nowe synergije pomiędzy ośrodkami i podmiotami gospodarczymi, zapewniając w ten sposób ludno-

Good-Practice-Beispiele:

Das INTERREG V A-Projekt „Networking der wirtschaftsfördernden Einrichtungen im deutsch-polnischen Wirtschaftsraum“ mit dem Investor Center Ostbrandenburg, der Küstrin-Stübiger Sonderwirtschaftszone und weiteren regionalen Wirtschaftsakteuren setzt sich für ein nachhaltiges Wachstum in der Region ein. Ziele des Projekts sind eine intensive und verstetigte Zusammenarbeit sowie die Entwicklung grenzüberschreitender Ansiedlungsmodelle und eines gemeinsamen Vermarktungsansatzes samt Evaluierung.

Przykłady dobrych praktyk:

Projekt INTERREG V A „Współpraca sieci instytucji wspierania gospodarki w polsko-niemieckim obszarze gospodarczym” wraz z Investor Center Ostbrandenburg, Kostrzyńsko-Słubicką Specjalną Strefą Ekonomiczną i innymi regionalnymi aktorami gospodarczymi ma na celu zrównoważony wzrost w regionie. Projekt dąży do intensyfikacji i konsolidacji współpracy oraz opracowania transgranicznych modeli lokowania inwestycji i wspólnego podejścia marketingowego wraz z ewaluacją.

Zielsetzungen und Handlungsfelder

Cele i pola działania

Good-Practice-Beispiele:

Das INTERREG V A-Projekt „Zwei Rathäuser – eine Eurostadt“ Guben/Gubin hat sich zum Ziel gesetzt, die Zusammenarbeit und das Zusammenwachsen der beiden Städte bei Verwaltungen, Bürgerinnen und Bürgern sowie Vereinen zu einer Eurostadt mit zwei Rathäusern zu fördern. Die zielorientierte Kooperation soll durch verstärkte Vernetzung der Verwaltungen sowie der Stadtverordneten, Wissenstransfer und die Verknüpfung von bestehenden Angeboten, auch durch gemeinsame Wirtschaftsförderung und gemeinsames Stadtmarketing, vorangetrieben werden.

Przykłady dobrych praktyk:

Projekt INTERREG V A „Dwa ratusze – jedno Euromiasto” Guben-Gubin postawił sobie za cel wspieranie współpracy i jednoczenia struktur obu miast pomiędzy administracją, obywatelami i stowarzyszeniami w celu stworzenia euromiasta z dwoma ratuszami. Zorientowana na cel współpraca ma być rozwijana poprzez wzmożone kontakty pracowników administracji i radnych, transfer wiedzy i łączenie istniejących ofert, w tym poprzez wspólne wspieranie gospodarki i wspólny marketing miejski.

dem Synergien zwischen den Wirtschaftsstandorten und -akteuren vertieft und neu geschaffen werden und so ein attraktives Lebensumfeld für die Bevölkerung und eine hohe Lebensqualität gesichert werden.

- ▷ Bei der Erarbeitung neuer bzw. der Aktualisierung bestehender Handlungsstrategien im Bereich Wirtschaft, Industrie, Innovation, Gründungs- und Unternehmensnachfolge denken die Ressorts der Landesregierung den gesamten brandenburgisch-polnischen Verflechtungsraum mit.
- ▷ Potenziale im Bereich Wirtschaft und Technologietransfer, Innovation und Start-up-Politik werden von Brandenburg grenzübergreifend und gemeinsam mit den polnischen Partnerinnen und Partnern identifiziert, entwickelt und genutzt.
- ▷ Bei der Umsetzung der Zukunftsstrategie Digitales Brandenburg und der weiteren digitalen Agenda wird der brandenburgisch-polnische Verflechtungsraum mitgedacht. Mit den polnischen Partnerinnen und Partnern wird ein Austausch über Good-Practice-Beispiele mit übergreifender Anwendungsrelevanz im Bereich

ści atrakcyjne warunki bytu oraz wysoką jakość życia w regionie polsko-niemieckim.

- ▷ Przy opracowywaniu nowych lub aktualizacji istniejących strategii działania w zakresie gospodarki, przemysłu, innowacji, zakładania i sukcesji przedsiębiorstw resorty Rządu Krajowego biorą pod uwagę cały polsko-brandenburski obszar powiązań.
- ▷ Potencjały w zakresie gospodarki i transferu technologii, innowacji i polityki startupów są przez Brandenburgię – wspólnie z polskimi partnerami – identyfikowane, rozwijane i wykorzystywane w sposób transgraniczny.
- ▷ Polsko-brandenburski obszar powiązań zostanie uwzględniony w realizacji przyszłościowej strategii Cyfrowa Brandenburgia oraz w dalszej agendzie cyfrowej. Z polskimi partnerami zainicjowana zostanie wymiana przykładów dobrych praktyk o przekrojowym, praktycznym znaczeniu w dziedzinie cyfryzacji i sztucznej inteligencji.
- ▷ W regionalnych strategiach lokowania inwestycji, jak również przy zagospodarowywaniu i sprzedaży gruntów, zaleca się właściwym podmiotom uwzględnienie

Digitalisierung und Künstliche Intelligenz begonnen.

- ▷ Bei regionalen Ansiedlungsstrategien sowie Flächenentwicklung und -vermarktung wird empfohlen, im Hinblick auf funktionale räumliche Zusammenhänge polnische Akteurinnen und Akteure mitzudenken und bei Bedarf einzubeziehen.
- ▶ Die Landesregierung schafft Rahmenbedingungen, die grenzüberschreitende Aktivitäten von Unternehmen im Verflechtungsraum befördern und Bürokratie und andere Wirtschaftshemmnisse minimieren.
 - ▷ Die WFBB wirbt – gegebenenfalls gemeinsam mit den kommunalen Wirtschaftsförderern – um Investitionen polnischer Firmen in Brandenburg. Zur Gewinnung von Neu- und Erweiterungsinvestitionen wird dabei auch die Mutterhausstrategie Brandenburgs in die Akquisitionsaktivitäten eingebunden.
 - ▷ Die Landesregierung unterstützt durch ihre Außenwirtschaftspolitik kleine und mittlere Unternehmen (KMU) bei der Markterschließung in Polen. Wirtschafts- und Innovationsforen mit polnischen Partnern in Brandenburg und Polen, Unternehmensreisen, wechselseitige Delegationen von Unternehmerinnen und Unternehmern und Messebesuche werden fortgeführt. In Absprache mit polnischen Partnern wird die grenzüberschreitende Vermarktung von Regionalprodukten im Rahmen polnischer regionaler Messen und Veranstaltungen erleichtert.
 - ▷ Die Landesregierung setzt sich – auch auf Bundesebene – dafür ein, dass die enge wirtschaftliche Verflechtung des brandenburgisch-polnischen Raums insbesondere in Krisenzeiten und bei der Erarbeitung entsprechender Krisenmechanismen berücksichtigt wird.
- ▶ Die Landesregierung legt ein besonderes Augenmerk auf die Zusammenarbeit zwischen Brandenburg und Polen im Bereich Innovation sowie gründungs- und forschungsbezoge-

polnischen Akteure in den Bereichen Digitalisierung und Künstliche Intelligenz. Die Landesregierung wird die Zusammenarbeit mit polnischen Akteuren in diesen Bereichen fördern und bei Bedarf unterstützen.

- ▶ Rząd Krajowy stwarza warunki ramowe, które wspierają transgraniczną działalność przedsiębiorstw w wzajemnym obszarze powiązań oraz minimalizują biurokrację i inne bariery gospodarcze.
 - ▷ WFBB zabiega – w razie potrzeby wspólnie z samorządowymi podmiotami promującymi gospodarkę – o inwestycje polskich przedsiębiorstw w Brandenburgii. W celu pozyskania nowych i ekspansywnych inwestycji, z działaniami na rzecz akwizycji firm zintegrowana jest również strategia firmy macierzystej Brandenburgii.
 - ▷ Poprzez swoją politykę handlu zagranicznego Rząd Krajowy wspiera małe i średnie przedsiębiorstwa (MŚP) w pozyskiwaniu rynków w Polsce. Kontynuowane są fora gospodarcze i innowacyjne z polskimi partnerami w Polsce i w Brandenburgii, wyjazdy firmowe, wzajemne delegacje przedsiębiorczyń i przedsiębiorców oraz wizyty na targach. W uzgodnieniu z polskimi partnerami, ułatwione będzie transgraniczne wprowadzanie produktów regionalnych na rynek, w ramach polskich targów i wydarzeń regionalnych.
 - ▷ Rząd Krajowy angażuje się – również na szczeblu federalnym – w to, aby ścisłe powiązania gospodarcze obszaru polsko-brandenburskiego były uwzględniane szczególnie w czasach kryzysu oraz przy opracowywaniu odpowiednich mechanizmów antykryzysowych.
- ▶ Rząd Krajowy kładzie szczególny nacisk na współpracę Brandenburgii z Polską w obszarze innowacji oraz w obszarach dotyczących zakładania firm i badań – również w kontekście zmian strukturalnych na Łużycach.
 - ▷ Dobra współpraca transgranicznych polsko-brandenburskich klastrów i sieci, szczególnie w zakresie badań i innowacji, będzie kontynuowana i rozszerzana. Tworzone będą, w sposób ukierunkowa-

Zielsetzungen und Handlungsfelder

Cele i pola działania

ne Kooperation – auch im Kontext des Strukturwandels in der Lausitz.

- ▷ Die gute Zusammenarbeit der grenzüberschreitenden brandenburgisch-polnischen Cluster und Netzwerke, insbesondere mit Fokus auf Forschung und Innovation, wird fortgesetzt und ausgebaut. Es werden zielgerichtet weitere grenzüberschreitende deutsch-polnische Cluster und Netzwerke, z. B. auch in der Lausitz, gebildet.
- ▷ Die Außenhandelsbeziehungen Brandenburgs mit Polen werden auf höherwertige, innovative und forschungsintensive Kooperationen erweitert. Das EEN Berlin-Brandenburg kann hierzu einen Beitrag leisten. Fachliche Foren und Workshops werden weiter in Zusammenarbeit mit den Partnerwoiwodschaften organisiert. KMU und Wissenschaftseinrichtungen werden ermutigt, zentral und direkt verwaltete EU-Programme, wie z. B. HORIZONT Europa, gemeinsam zu nutzen.
- ▷ Über die Medienboard Berlin-Brandenburg GmbH erfolgt eine verstärkte brandenburgisch-polnische Zusammenarbeit bei Film- und Serienproduktionen.
- ▷ Im Rahmen der Strukturentwicklung wird die Lausitz als europäischer Verflechtungsraum und im Austausch mit Partnern in Sachsen, Polen und Tschechien weiterentwickelt. Im Sinne des angestrebten europäischen Modellcharakters der Region bringt sich das Land Brandenburg weiter aktiv auf der europäischen Plattform „Coal regions in transition“ ein.
- ▷ Mittel der Operationellen Programme der großen EU-Strukturfonds (insbesondere EFRE) werden gezielt für gemeinsame brandenburgisch-polnische Innovationsförderung genutzt.

ny na cel, kolejne transgraniczne polsko-niemieckie klastry i sieci, np. również na Łużycach.

- ▷ Stosunki Brandenburgii z Polską w dziedzinie handlu zagranicznego są rozbudowywane do kooperacji o wyższej wartości, innowacyjności oraz intensywności badań naukowych. Może się do tego przyczynić sieć EEN Berlin-Brandenburgia. Kontynuowane będą fora i warsztaty specjalistyczne, organizowane we współpracy z województwami partnerskimi. Zachęcać się będzie MŚP i instytucje naukowe do wspólnego korzystania z centralnie i bezpośrednio zarządzanych programów UE, takich jak HORYZONT Europe.
- ▷ Za pośrednictwem Medienboard Berlin-Brandenburg GmbH odbywa się bardziej intensywna współpraca Brandenburgii z Polską w zakresie produkcji filmowych i seriali.
- ▷ W ramach rozwoju strukturalnego Łużycy będą nadal rozwijane jako europejski obszar powiązań w obrębie wymiany z partnerami z Saksonii, Polski i Czech. Zgodnie z aspiracjami osiągnięcia dla tego regionu charakteru wzorca europejskiego, Kraj Związkowy Brandenburgia nadal aktywnie uczestniczy w europejskiej platformie „Regiony węglowe w okresie transformacji”.
- ▷ Środki z programów operacyjnych głównych funduszy strukturalnych UE (przede wszystkim EFRR) będą wykorzystywane celowo na wspólne polsko-brandenburskie wspieranie innowacji.

2.2. Wissenschaft und Forschung

Ausgangslage und Entwicklungstendenzen

Der Austausch und die Zusammenarbeit im Bereich Wissenschaft und Forschung mit polnischen Partnerinnen und Partnern ist für Brandenburg besonders bedeutsam. Brandenburg ist im Kuratorium der Deutsch-Polnischen Wissenschaftsstiftung vertreten. Sie stärkt die Zusammenarbeit zwischen Studierenden sowie Wissenschaftlerinnen und Wissenschaftlern aus Deutschland und Polen, indem sie Projekte mit deutsch-polnischem Bezug fördert. Die Zusammenarbeit zwischen brandenburgischen und polnischen Hochschulen und wissenschaftlichen Forschungseinrichtungen ist oftmals langjährig und vielfältig. Im Wintersemester 2019/20 waren rund 600 Studierende aus Polen an Hochschulen in Brandenburg immatrikuliert, über 60 Prozent davon an der Europa-Universität Viadrina Frankfurt (Oder).

Die Europa-Universität Viadrina erfüllt eine besondere Brückenfunktion. Die in Europa beispielhafte Gründung des Collegiums Polonicum als gemeinsame wissenschaftliche Einrichtung mit der Adam-Mickiewicz-Universität in Posen/Poznań 1992 ist Ausdruck dieser engen Zusammenarbeit. Sie zeigt sich in integrierten Doppelstudiengängen und im Fokus auf Sprache, Kultur und Geschichte Deutschlands und Polens, auf die Region bezogene Forschung, Lehre und Transfer sowie in der gemeinsamen Beschäftigung mit europäischen Zukunftsfragen, z. B. im Rahmen des Forschungsthemas „B/Orders in Motion“. Das 2011 mit Unterstützung des Landes Brandenburg gegründete Zentrum für Interdisziplinäre Polenstudien bereichert mit wirtschafts- und sozialwissenschaftlichen Ansätzen die traditionell eher geisteswissenschaftlich geprägte Polenforschung. Die 2012 initiierte digitale Wissenschaftsplattform „Polenstudien Interdisziplinär“ ist heute das zentrale Instru-

2.2. Nauka i badania

Sytuacja wyjściowa i tendencje rozwojowe

Wymiana i współpraca w dziedzinie nauki i badań z polskimi partnerami jest dla Brandenburgii szczególnie ważna. Brandenburgia jest reprezentowana w Kuratorium Polsko-Niemieckiej Fundacji na rzecz Nauki. Umacnia ono współpracę między studentami i naukowcami z Niemiec i Polski poprzez finansowanie projektów o charakterze polsko-niemieckim. Współpraca pomiędzy brandenburgskimi i polskimi uniwersytetami oraz instytucjami naukowo-badawczymi jest często długotrwała i różnorodna. W semestrze zimowym 2019/20 na uczelnie w Brandenburgii przyjęto około 600 studentek i studentów z Polski, z czego ponad 60 procent na Uniwersytet Europejski Viadrina we Frankfurcie nad Odrą.

Uniwersytet Europejski Viadrina pełni szczególną funkcję pomostu. Wyrazem tej ścisłej współpracy jest założenie w 1992 roku Collegium Polonicum jako wspólnej instytucji naukowej z Uniwersytetem im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, co jest wzorcowe w skali europejskiej. Znajduje to odzwierciedlenie w zintegrowanych, podwójnych kierunkach studiów, w położeniu nacisku na język, kulturę i historię Niemiec i Polski oraz na badania związane z regionem, w nauczaniu i transferze, jak również we wspólnym zainteresowaniu europejskimi zagadnieniami przyszłości, np. w ramach tematu badawczego „B/Orders in Motion”. Założone w 2011 roku, przy wsparciu Kraju Związkowego Brandenburgia, Centrum Interdyscyplinarnych Studiów o Polsce wzbogaca badania nad Polską, które tradycyjnie mają charakter raczej humanistyczny, o wkład z dziedziny nauk ekonomicznych i społecznych. Zainicjowana w 2012 roku cyfrowa platforma naukowa Polenstudien Interdisziplinär (Pol-Int) stanowi obecnie centralny instrument wymiany

Zielsetzungen und Handlungsfelder

Cele i pola działania

ment für Informationsaustausch und Vernetzung der internationalen Polenforschung.

Auf der Basis von Kooperationsvereinbarungen und ERASMUS-Partnerschaften pflegen auch alle weiteren Hochschulen in Brandenburg Kontakte zu Partnereinrichtungen in Polen. Internationale Studiengänge mit „Joint Degree“ oder Doppelabschluss, beispielsweise der Brandenburgisch Technischen Universität (BTU) Cottbus-Senftenberg oder der Hochschule für nachhaltige Entwicklung Eberswalde mit polnischen Partnern, sind nur ein Beleg der strategischen partnerschaftlichen Zusammenarbeit. Die langjährige enge Kooperation zwischen der BTU Cottbus-Senftenberg und der Universität in Grünberg/Zielona Góra widmet sich u. a. der Energiespeicherung und dem Leichtbau.

Auch die außeruniversitären Forschungsinstitute in Brandenburg haben zahlreiche Kooperationen mit Einrichtungen in Polen, oft im Rahmen von EU-Programmen, geschlossen. Joint Labs (Gemeinsame Labore) zwischen brandenburgischen und polnischen Akteurinnen und Akteuren schaffen eine Brücke zwischen außer-

universitären und außeruniversitären Einrichtungen im Bereich der Informations- und Kommunikationstechnik und in der Materialforschung.

Na podstawie umów o współpracy oraz partnerstw w ramach programu ERASMUS, także wszystkie pozostałe uczelnie w Brandenburgii utrzymują kontakty z instytucjami partnerskimi w Polsce. Międzynarodowe programy studiów ze „wspólnymi dyplomami” lub podwójnymi dyplomami, np. na Brandenburskim Uniwersytecie Technicznym Cottbus-Senftenberg (BTU) lub na Uniwersytecie Zrównoważonego Rozwoju Eberswalde z polskimi odpowiednikami, są tylko jednym z przykładów partnerskiej współpracy strategicznej. Wieloletnia, ścisła współpraca pomiędzy BTU Cottbus-Senftenberg i Uniwersytetem Zielonogórskim poświęcona jest m.in. zagadnieniom akumulacji energii i konstrukcji lekkich.

Również pozauniwersyteckie instytuty badawcze w Brandenburgii nawiązały liczne kooperations z instytucjami w Polsce – często w ramach programów UE. Joint Labs (wspólne laboratoria), pomiędzy podmiotami z Brandenburgii i Polski, tworzą pomost pomiędzy pozauniwer-

Good-Practice-Beispiele

Die **European New School of Digital Studies** am Collegium Polonicum in Stubice verbindet die Stärken der Europa-Universität Viadrina Frankfurt (Oder) im Bereich Entrepreneurship und Gesellschaftsanalyse mit der technikwissenschaftlichen Expertise der Adam-Mickiewicz-Universität Poznań. Neben dem interdisziplinären Studiengang mit Doppelabschluss **Master of Digital Entrepreneurship** plant die englischsprachige Einrichtung weitere Studiengänge.

Das **Joint Lab des Leibniz-Instituts für innovative Mikroelektronik (IHP)** in Frankfurt (Oder) mit der Technischen Universität Poznań führt

bereits seit 2014 die Kompetenzen beider wissenschaftlicher Einrichtungen in der studentischen Ausbildung und Grundlagenforschung zusammen. Es ist die Basis für gemeinsame Forschungsaktivitäten im Bereich der modernen Materialforschung für Silizium-Mikroelektronik. Das Joint Lab „Verteilte Messsysteme und drahtlose Sensornetzwerke“ mit der Universität in Grünberg/Zielona Góra wurde 2019 mit der Fakultät Informatik, Elektrotechnik und Automatisierung des IHP initiiert.

Im **INTERREG V A-Projekt „Hochschule trifft Wirtschaft“** intensivierten die Hochschule Stralsund, die Universität Szczecin und die Hochschule für nachhaltige Entwicklung Eberswalde sowie 45 Unternehmen die Zusammenarbeit

zwischen Wissenschaft, Lehre und Praxis. Es ermöglichte bereits während des Studiums Kontakte und Netzwerkbildung durch Unternehmensbesichtigungen, Firmenkontaktmessen und hochschulübergreifende Lehrveranstaltungen. Die Angebote wurden von mehr als 1.100 Teilnehmenden wahrgenommen. Im Rahmen der Entwicklung eines deutsch-polnischen industrienahen Innovations-Campus am Standort Schwedt/Oder, an dem sich regionale Wirtschaft und Wissenschaft auf der Achse Berlin-Stettin zusammenfinden können, wird das Format fortgeführt.

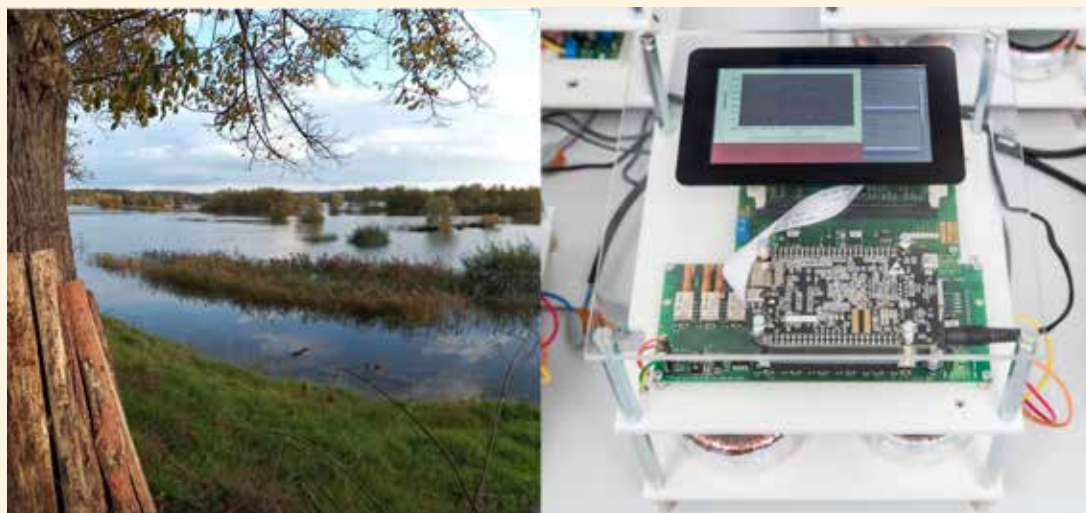
Przykłady dobrych praktyk

Nowa Europejska Szkoła Studiów Cyfrowych przy Collegium Polonicum w Ślubicach łączy mocne strony Uniwersytetu Europejskiego Viadrina we Frankfurcie nad Odrą w zakresie przedsiębiorczości i analizy społecznej z wiedzą techniczną Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. Oprócz interdyscyplinarnego programu studiów z podwójnym dyplomem „Master of Digital Entrepreneurship” ta anglojęzyczna instytucja planuje kolejne kierunki studiów.

Joint Lab (wspólne laboratorium) Instytutu Innowacyjnej Mikroelektroniki im. Leibniza

(IHP) we Frankfurcie nad Odrą z Politechniką Poznańską od 2014 roku łączy kompetencje obu instytucji naukowych w zakresie kształcenia studentów i badań podstawowych. Stanowi ono podstawę do wspólnych działań badawczych w dziedzinie nowoczesnych badań nad materiałami dla mikroelektroniki krzemowej. Wspólne laboratorium „Distributed Measurement Systems and Wireless Sensor Networks” z Uniwersytetem Zielonogórskim zostało zainicjowane w 2019 roku z Wydziałem Informatyki, Elektrotechniki i Automatyki IHP.

W projekcie **INTERREG V A „Uniwersytet spotyka się z biznesem”** Uniwersytet Nauk Stosowanych w Stralsundzie, Uniwersytet Szczeciński i Uniwersytet Zrównoważonego Rozwoju w Eberswalde oraz 45 przedsiębiorstw intensyfikuje współpracę pomiędzy nauką, dydaktyką i praktyką. Umożliwiło to nawiązywanie i tworzenie sieci kontaktów – już w trakcie studiów – poprzez wizyty w firmach, targi kontaktów firmowych oraz międzyuczelniane wydarzenia dydaktyczne. Z oferty skorzystało ponad 1 100 uczestników. Format ten będzie kontynuowany w ramach **rozwoju polsko-niemieckiego przemysłowego campusu innowacyjnego w Schwedt nad Odrą**, w którym na osi Berlin-Szczecin mogą spotykać się regionalny biznes i nauka.

Zielsetzungen und Handlungsfelder

Cele i pola działania

runiversitären Forschungseinrichtungen und der Ausbildung und Forschung an Hochschulen. So werden die jeweiligen Ressourcen effektiver genutzt und schnelle, innovative Lösungen für Forschungsfragen ermöglicht.

Zielsetzungen bis 2030:

- ▶ Die Landesregierung begleitet weiterhin die zielgerichtete Zusammenarbeit brandenburgischer und polnischer Hochschulen, um die Entwicklung des Verflechtungsraumes zu stärken und um Internationalität und internationale Vernetzung der Einrichtungen zu stärken.
- ▶ Die Landesregierung befördert Innovationsstandorte sowie wissens- und technologieintensive Gründungen im brandenburgisch-polnischen Kontext.
 - ▷ Die Landesregierung unterstützt die Profilierung wertschöpfungsorientierter Innovationsstandorte in räumlicher Nähe zu Hochschulen und außeruniversitären Forschungseinrichtungen. Die Nähe zu und bestehende Kooperationen mit polnischen Hochschulen und Universitäten werden bei der strategischen Planung berücksichtigt.
 - ▷ Die Landesregierung schafft geeignete Rahmenbedingungen, um die Anzahl der wissens- und technologieintensiven Gründungen aus Wissenschaftseinrichtungen in Brandenburg und dem brandenburgisch-polnischen Verflechtungsraum zu erhöhen und innovative Gründerinnen und Gründer im Land und im brandenburgisch-polnischen Raum zu halten.

syteckimi instytucjami badawczymi a kształceniem i badaniami na uczelniach wyższych. Umożliwia to bardziej efektywne wykorzystanie różnych zasobów oraz szybkie, innowacyjne rozwiązywanie aktualnych problemów badawczych.

Cele do roku 2030:

- ▶ Rząd Krajowy nadal wspiera celową współpracę uczelni brandenburskich i polskich, aby wzmocnić zarówno internacjonalizację i międzynarodowe usieciowienie tych instytucji, jak i rozwój obszaru powiązań.
- ▶ W kontekście polsko-brandenburskim, Rząd Krajowy promuje miejsca innowacji oraz tworzenie nowych instytucji, które wymagają nakładów wiedzy i technologii.
 - ▷ Rząd Krajowy wspiera profilowanie innowacyjnych placówek – ukierunkowanych na kreowanie wartości – w bezpośredniej bliskości uczelni i pozauniwersyteckich instytucji badawczych. Dotychczasowa współpraca oraz bliskość polskich uczelni i uniwersytetów są brane pod uwagę w planowaniu strategicznym.
 - ▷ Rząd Krajowy stwarza odpowiednie warunki ramowe w celu zwiększenia liczby nowo tworzonych przedsiębiorstw, które wymagają nakładów wiedzy i technologii, z ośrodków naukowych w Brandenburgii i z polsko-brandenburskiego obszaru powiązań, jak również w celu zatrzymania innowacyjnych założycieli przedsiębiorstw w kraju związkowym i regionie Brandenburgia-Polska.

2.3. Arbeit und Fachkräfte

Ausgangslage und Entwicklungstendenzen

Verflochtener Arbeitsmarkt

Zum Stichtag 30. Juni 2020 lebten gemäß dem Amt für Statistik Berlin-Brandenburg rund 134.000 ausländische Bürgerinnen und Bürger in Brandenburg, davon über 23.000 Polinnen und Polen. Diese Gruppe ist die größte ausländische Bevölkerungsgruppe in Brandenburg. Seit 2009 nahm ihr Anteil um 230 Prozent zu.

Fachkräftemangel ist in Brandenburg und seinen Nachbarwoiwotschaften ein gewichtiger wirtschaftshemmender Faktor, wobei die Arbeitsmarktverflechtung zwischen Brandenburg und Polen deutlich asymmetrisch ist. Während verhältnismäßig wenig deutsche Arbeitnehmerinnen und Arbeitnehmer in Polen arbeiten, waren zum 30. Juni 2020 laut der Bundesagentur für Arbeit rund 25.000 sozialversicherungspflichtig Beschäftigte mit polnischer Staatsangehörigkeit in Brandenburg tätig. Mit circa 14.000 Grenzpendlerinnen und Grenzpendlern ist das Pendlergeschehen gemäß einer Studie des Instituts für Arbeitsmarkt- und Berufsforschung und einer Auswertung der WFBB aus dem Jahr 2020 zwischen Brandenburg und Polen auch im Vergleich zu anderen deutschen Grenzräumen sehr umfangreich. Für Brandenburg als Land mit einem großen Agrarsektor spielen zudem Saisonarbeitskräfte eine bedeutende Rolle. Viele von ihnen kommen weiterhin aus Polen.

Die COVID-19-Pandemie und die mit ihr einhergehenden Beschränkungen haben sich zeitweise deutlich grenzüberschreitend auf Arbeitsmobilität und den beruflichen Alltag ausgewirkt. Sie zeigten die Verletzlichkeit der engen Verflechtung im Arbeitsbereich auf, insbesondere da viele der Betroffenen in systemrelevanten Bereichen, wie der Logistik, dem Han-

2.3. Praca i specjaliści

Sytuacja wyjściowa i tendencje rozwojowe

Wzajemnie powiązany rynek pracy

Według danych Urzędu Statystycznego Berlin-Brandenburgia na dzień 30 czerwca 2020 r. w Brandenburgii mieszkało około 134 000 obywateli i obywateli innych krajów, z czego ponad 23 000 to Polki i Polacy. Stanowią oni najliczniejszą grupę ludności zagranicznej. Od 2009 r. jej odsetek wzrósł o 230 procent.

Niedobór pracowników wykwalifikowanych jest głównym czynnikiem hamującym rozwój gospodarki w Brandenburgii i sąsiadujących z nią województwach, przy czym powiązania na rynku pracy pomiędzy Brandenburgią a Polską są wyraźnie asymetryczne. Podczas gdy stosunkowo niewielu niemieckich pracowników pracuje w Polsce, to według danych Federalnej Agencji Pracy, na dzień 30 czerwca 2020 roku, w Brandenburgii zatrudnionych było około 25 000 pracowników z polskim obywatelstwem, podlegających ubezpieczeniu socjalnemu. Z grupą ok. 14 000 osób dojeżdżających do pracy za granicą, zjawisko to – według studium Instytutu Badań Rynku Pracy i Kwestii Zawodowych oraz oceny WFBB – jest znaczne w ruchu pomiędzy Brandenburgią a Polską, również w porównaniu z innymi niemieckimi obszarami przygranicznymi. Dla Brandenburgii jako kraju związkowego o rozbudowanym sektorze rolniczym, ważną rolę odgrywają również pracownicy sezonowi. Wielu z nich nadal przyjeżdża z Polski.

Pandemia COVID-19 i towarzyszące jej ograniczenia miały okresowo znaczny, transgraniczny wpływ na mobilność pracowników, a tym samym na codzienność zawodową. Podkreśliły one jak podatne na zagrożenia są bliskie powiązania w sektorze pracy, zwłaszcza że wiele spośród dotkniętych osób jest aktywnych

Zielsetzungen und Handlungsfelder

Cele i pola działania

del, dem verarbeitenden Gewerbe oder dem medizinischen und Pflegebereich tätig sind. Ausnahmen für Grenzpendelnde und Grenzgängerinnen und Grenzgänger in der Quarantäne-Verordnung Brandenburgs und die Pendlerpauschale der Landesregierung konnten die Auswirkungen der Einschränkungen beim Grenzübertritt abmildern.

Fachkräfte

Die Beschäftigung polnischer Arbeitnehmerinnen und Arbeitnehmer in Brandenburg erfolgt laut der Bundesagentur für Arbeit zu fast 50 Prozent im Helferbereich und zu rund 40 Prozent als Fachkräfte. Die Beschäftigten werden dabei – teilweise auch aufgrund fehlender Sprachkenntnisse – häufig unterhalb des in Polen erworbenen Qualifikationsniveaus eingesetzt.

Im Bereich der Berufsankennung, die mit Aufstieg und besserer Vergütung einhergehen kann, liegen hohe Anerkennungsquoten vor. Die IHK Foreign Skills Approval (IHK FOSA) berät auch in Brandenburg, im Hinblick auf polnische Abschlüsse und zu Anerkennungsverfahren, die sich IHK-Berufen zuordnen lassen. Das bundesweite IQ Netzwerk Integration durch Qualifizierung unterstützt mit drei Anerkennungs- bzw. Qualifizierungsberatungsstellen an neun Standorten im Land Brandenburg die Integration ausländischer, also auch polnischer, Arbeitskräfte. Brandenburg setzt dabei bewusst nicht auf eine aktive Arbeitnehmerwerbung aus Polen. Vor dem Hintergrund der unterschiedlichen Ausbildungssysteme und Studienausgestaltung in Deutschland und Polen ist die Eingruppierung der Arbeitnehmerinnen und Arbeitnehmer grenzüberschreitend teilweise eine Herausforderung. Mit INTERREG A-Mitteln werden deutsch-polnische Ausbildungsprojekte gefördert, die z. B. die zweisprachige Ausbildung von Pflegekräften und ihre Zulassung in Deutschland und Polen ermöglichen.

zawodowo w sektorach o znaczeniu systemowym – takich jak logistyka, handel, produkcja lub sektor medyczny i opieki. Wyjątki w brandenburskim rozporządzeniu o kwarantannie dla osób dojeżdżających do pracy i przekraczających granicę oraz ryczałt Rządu Krajowego dla osób dojeżdżających, umożliwiły złagodzenie skutków restrykcji w przekraczaniu granicy.

Specjaliści

Według danych Federalnej Agencji Pracy prawie 50 procent polskich pracowników w Brandenburgii zatrudnionych jest jako pomocnicy, a około 40 procent jako pracownicy wykwalifikowani. Pracownicy są często zatrudniani poniżej poziomu kwalifikacji nabytych w Polsce – częściowo z powodu braku znajomości języka.

Wskaźniki w dziedzinie uznania kwalifikacji zawodowych mogącego iść w parze z awansem i lepszym wynagrodzeniem są wysokie. Foreign Skills Approval (zatwierdzanie umiejętności zagranicznych) Izby Przemysłowo-Handlowej (IHK FOSA) doradza również w Brandenburgii, w odniesieniu do polskich dyplomów i w zakresie procedur uznawania kwalifikacji, które mogą być przyporządkowane do zawodów IHK. Działająca na terenie całej republiki federalnej sieć IQ Integration through Qualification, za sprawą trzech punktów doradztwa w zakresie uznawania, względnie zdobywania kwalifikacji, wspiera w dziewięciu lokalizacjach w Kraju Związkowym Brandenburgia integrację zagranicznych – w tym polskich – pracowników. Przy czym Brandenburgia, w sposób świadomy, nie stawia na strategię aktywnych metod pozyskiwania pracowników z Polski. Ze względu na różne systemy kształcenia i specyfikę studiów w Polsce i w Niemczech, transgraniczna klasyfikacja pracowników stanowi niekiedy wyzwanie. Ze środków INTERREG A wspierane są polsko-niemieckie projekty szkoleniowe, które umożliwiają np. dwujęzyczne kształcenie personelu pielęgniarskiego i nadawanie mu uprawnień w Polsce i w Niemczech.

Good-Practice-Beispiele

Das EURES-Beraterteam der Bundesagentur für Arbeit, Regionaldirektion Berlin-Brandenburg, organisiert **deutsch-polnische Beratertage** für polnische Arbeitssuchende, die auf Polnisch von unterschiedlichen Institutionen durchgeführt werden. Die Regionaldirektion bietet zudem eine **polnisch-sprachige Info-Hotline und Homepage** (www.pracawbrandenburgii.de) an.

Das INTERREG VA-Projekt „Grenzenlos lernen – arbeiten – leben“ bietet berufliche Orientierung im brandenburgisch-polnischen Verflechtungsraum. Sieben deutsche und polnische Partner entwickeln ein neues Angebot der Berufsorientierung für Kinder und Jugendliche, das mit gemeinsamen Workshops, Konferenzen, Studienreisen sowie Treffen den Austausch zwischen Schülerinnen und Schülern, Lehr- und Fachpersonal stärkt. Die Ergebnisse des Projekts fließen in wissenschaftlich fundierte, praxisorientierte Materialien zur Berufsorientierung sowie in das grenzüberschreitende Modell zur beruflichen Orientierung in der Euroregion ein.

Das INTERREG VA-Projekt „Deutsch-Polnisches Kompetenzzentrum für Sprache und Beruf“ verbindet Deutschkurse mit dem Erlernen des Berufs Pflegehelferin bzw. Pflegehelfer sowie Erzieherin und Erzieher für Kinder bis 3 Jahre. Es umfasst individuelle Berufs- und Sprachberatung sowie Aktivitäten zum Netzwerkaufbau in der Projektregion.

Przykłady dobrych praktyk

Zespół doradców EURES przy Federalnej Agencji Pracy, Dyrekcji Regionalnej Berlin-Brandenburgia organizuje **polско-niemieckie dni doradztwa** dla poszukujących pracy osób z Polski. Wydarzenie jest prowadzone przez różne instytucje w języku polskim. Dyrekcja Regio-

nalna oferuje również **polскоjęzyczną infolinię i stronę internetową** (www.pracawbrandenburgii.de).

Projekt INTERREG V A „Bez granic: nauka-praca-życie” oferuje orientację zawodową w polsko-brandenburskim obszarze powiizań. Siedmioro niemieckich i polskich partnerów rozwija nową ofertę w zakresie orientacji zawodowej dzieci i młodzieży. Poprzez wspólne warsztaty, konferencje, wyjazdy studyjne oraz spotkania ma ona wzmacniać wymianę pomiędzy uczniami, nauczycielami i ekspertami. Wyniki projektu są włączane do opracowania, ukierunkowanych na działania praktyczne, materiałów naukowych dla doradztwa zawodowego, jak również do transgranicznych modeli orientacji zawodowej w euroregionie.

Projekt INTERREG V A „Polsko-Niemieckie Centrum Kompetencji Językowych i Zawodowych” łączy naukę języka niemieckiego z nauką zawodu asystentki/asystenta pielęgniarstwa oraz wychowawczyni/wychowawcy w żłobku dla dzieci do lat 3. Obejmuje on indywidualne doradztwo zawodowe i językowe, jak również działania związane z budowaniem sieci kontaktów w regionie objętym projektem.

Zielsetzungen und Handlungsfelder

Cele i pola działania

Zielsetzungen bis 2030:

- ▶ Die gemeinsamen brandenburgisch-polnischen Wirtschaftsstrukturen werden gestärkt und tragen zur regionalen Arbeitsplatzsicherung nachhaltig bei.
 - ▷ Arbeitsmarktbarrieren im brandenburgisch-polnischen Verflechtungsraum werden minimiert. Das Zusammenwachsen der Arbeitsmärkte wird vorangetrieben, insbesondere durch die Reduzierung von Hindernissen sprachlicher Natur und digitaler Erreichbarkeit.
 - ▷ Die Landesregierung setzt sich dafür ein, dass grenzüberschreitendes Pendeln im Vergleich zu innerdeutschem und innerbrandenburgischem Pendeln nicht aufgrund des Aspekts der Grenzquerung durch diskriminierende Regelungen benachteiligt wird.
 - ▷ Brandenburg verfolgt – auch für Saisonarbeitskräfte – das politische Ziel „Gute Arbeit“. Daher setzt das Land den mit dem „Runden Tisch für Gute Saisonarbeit“ begonnenen Prozess – auch im Hinblick auf Arbeitskräfte aus Polen – fort.
- ▶ Für die Herausforderungen des demografischen Wandels werden im deutsch-polnischen Verflechtungsraum mit den polnischen Partnerinnen und Partnern gemeinsame Lösungen für einen attraktiven grenzüberschreitenden Wirtschaftsraum zum Leben, Arbeiten und Investieren angestrebt.
 - ▷ Dies umfasst auch die Unterstützung gemeinsamer brandenburgisch-polnischer Initiativen gegen Fachkräfteabwanderung bzw. für die Gewinnung von Fachkräften.
 - ▷ Beratungsangebote für polnische Unternehmen sowie Beschäftigte werden weitergeführt. Die Landesregierung prüft, ob und wie bereits in Brandenburg beschäftigte polnische Arbeitnehmerinnen und Arbeitnehmer künftig qualifikationsnäher eingesetzt und wie betriebliche Aufstiegsprozesse ermöglicht werden können.

Cele do 2030 roku:

- ▶ Wspólne polsko-brandenburskie struktury gospodarcze zostaną wzmocnione i przyczynią się do trwałego zabezpieczenia miejsc pracy w regionie.
 - ▷ Bariery na rynku pracy w polsko-brandenburskim obszarze powiązań będą minimalizowane. Wspierana będzie integracja rynków pracy, w szczególności poprzez dostępność cyfrową i zmniejszenie barier natury językowej.
 - ▷ Rząd Kraju Związkowego dąży do tego, aby osoby transgranicznie dojeżdżające do pracy – w porównaniu z osobami dojeżdżającymi w obrębie Niemiec i Brandenburgii – nie były poszkodowane przez dyskryminujące przepisy, ze względu na aspekt przekraczania granicy.
 - ▷ Brandenburgia dąży do politycznego celu „dobrej pracy”. Dotyczy to również pracowników sezonowych. Dlatego kraj związkowy kontynuuje proces rozpoczęty „okrągłym stołem na rzecz dobrej pracy sezonowej” w 2020 roku – również w odniesieniu do pracowników z Polski.
- ▶ W zakresie wyzwań związanych ze zmianami demograficznymi, dąży się z polskimi partnerami, w polsko-niemieckim obszarze powiązań do wspólnych rozwiązań w celu stworzenia atrakcyjnego, transgranicznego, obszaru gospodarczego do życia, pracy i inwestycji.
 - ▷ Obejmuje to również wspieranie wspólnych, polsko-brandenburskich inicjatyw przeciwko odpływowi pracowników wykwalifikowanych, względnie na rzecz ich rekrutacji.
 - ▷ Kontynuowana będzie oferta usług doradczych dla polskich firm i pracowników. Rząd Krajowy bada, w jaki sposób i czy można będzie w przyszłości obsadzać osoby, pracujące już w Brandenburgii, na stanowiskach zbliżonych do posiadanych przez nie kwalifikacji oraz w jaki sposób umożliwić będzie można procesy awansu w przedsiębiorstwach.

► Brandenburg unterstützt – auch mit Mitteln aus europäischen Fonds – einen grenzüberschreitenden Austausch im beruflichen Kontext sowie Projekte, die zu einer beruflichen Qualifizierung auf beiden Arbeitsmärkten führen (z. B. die grenzüberschreitende Vernetzung von Ausbildungsträgern, die Konzipierung und Durchführung grenzüberschreitender Aus- und Fortbildungsprogramme, Berufspraktika in Polen und Brandenburg, Doppelstudiengänge und Lehrgänge sowie grenzüberschreitende Ausbildungs- und Fachkräfteportale).

► Brandenburgia wspiera – również przy pomocy środków z funduszy europejskich – transgraniczną polsko-brandenburską wymianę w kontekście zawodowym, jak również projekty prowadzące do uzyskania kwalifikacji zawodowych na obu rynkach pracy (np. budowa transgranicznej sieci placówek kształcenia, koncepcja i realizacja transgranicznych programów kształcenia i doksztalcania, staże zawodowe w Polsce i Brandenburgii, studia i kursy z podwójnym dyplomem oraz transgraniczne portale edukacyjne i portale dla specjalistów).

Zielsetzungen und Handlungsfelder

Cele i pola działania

2.4. Energie- und Kreislaufwirtschaft

Ausgangslage und Entwicklungstendenzen

Deutschland hat sich zur Umsetzung der Ziele des Pariser Klimaschutz-Abkommens verpflichtet. Als Energieland steht Brandenburg dabei vor besonders großen Herausforderungen, seinen Beitrag zu leisten. Es wird insbesondere in der Lausitz den Ausstieg aus der Kohleverstromung begleiten. Im Kontext des Strukturwandels in der Lausitz kommt der Nähe zu Polen und der Kooperation mit polnischen Partnern eine besondere Bedeutung zu.

Die aktuellen Entwicklungen, die im European Green Deal und dem europäischen Klimaschutzgesetz vorgezeichnet sind, werden einen Rahmen auch für die weitere Zusammenarbeit im brandenburgisch-polnischen Verflechtungsraum darstellen. Dies betrifft übergreifende Fragen der Nachhaltigkeit – im Sinne der Ziele für nachhaltige Entwicklung der Vereinten Nationen – ebenso wie Themen der Kreislaufwirtschaft oder neue Initiativen, beispielsweise im Bereich Wasserstoff.

Ein intensiver und stabiler fachlicher Austausch zu energiepolitischen und energietechnologischen Fragen hat sich im Rahmen von Konferenzformaten zur Energiewirtschaft in Deutschland und Polen herausgebildet. Sie wird durch die IHK Ostbrandenburg, als Projektträger der Landesinitiative Brandenburgische Energie Technologie Initiative (ETI), weiter vorangetrieben. So soll beispielsweise die ETI die Metropolregion Stettin dabei unterstützen, die Ausbildung von Energiescouts in polnischen Betrieben auszubauen.

Zielsetzungen bis 2030:

- Im Bereich erneuerbare Energien, Energieeffizienz, Kreislaufwirtschaft und Ressourcen-

2.4. Gospodarka energetyczna i gospodarka o obiegu zamkniętym

Sytuacja wyjściowa i tendencje rozwojowe

Niemcy zobowiązały się do realizacji założeń porozumienia paryskiego w zakresie ochrony klimatu. Przed Brandenburgią jako krajem energetyki stoją szczególnie duże wyzwania związane z przyczynieniem się do wdrożenia tych celów. Będzie ona towarzyszyła wycofywaniu się z produkcji energii elektrycznej z węgla, szczególnie na Łęczycach. W kontekście zmian strukturalnych na Łęczycach, szczególne znaczenie przypada bliskości Polski i współpracy z polskimi partnerami.

Aktualne kierunki rozwoju nakreślone w Europejskim Zielonym Ładzie i europejskiej ustawie o ochronie klimatu będą stanowić ramy również dla dalszej współpracy w polsko-brandenburgskim obszarze powiązań. Dotyczy to zarówno nadrzędnych kwestii zrównoważonego rozwoju – w rozumieniu Celów Zrównoważonego Rozwoju ONZ – jak i zagadnień gospodarki o obiegu zamkniętym czy też nowych inicjatyw np. w dziedzinie wodoru.

W ramach formatów konferencyjnych z zakresu przemysłu energetycznego w Polsce i w Niemczech rozwinęła się intensywna i stabilna wymiana specjalistyczna dotycząca polityki energetycznej i zagadnień technologii energetycznych. Jest ona dodatkowo wspierana przez Izbę Przemysłowo-Handlową Wschodniej Brandenburgii jako sponsora projektu Brandenburskiej Inicjatywy Energetyczno-Technologicznej (ETI). W ten sposób ETI ma na przykład wspierać Region Metropolitalny Szczecina w rozbudowywaniu oferty szkoleń IHK dla „skautów energetycznych” (Energie-Scouts) w polskich przedsiębiorstwach.

schonung werden der Austausch mit polnischen Partnern verstetigt und Kooperationen ausgebaut.

- Bei der Umsetzung der Energiestrategie Brandenburg und den damit zusammenhängenden Fragestellungen der Digitalisierung sowie insbesondere bei der regionalen Strukturentwicklung der Lausitz werden der übergreifende deutsch-polnische Verflechtungsraum sowie bezüglich der Lausitz auch Bezüge nach Sachsen und Tschechien in die Überlegungen einbezogen.
- Lösungen im Infrastrukturbereich, z. B. zu Energieversorgung und -speicherung, Kreislaufwirtschaft und Ressourcenschonung, werden im Hinblick auf Sicherheit, Effizienz und Reduzierung des Verbrauchs grenzüberschreitend gedacht und organisiert sowie innovative Lösungen auch gemeinsam vorangetrieben.

Cele do roku 2030:

- W dziedzinie energii odnawialnych, efektywności energetycznej, gospodarki o obiegu zamkniętym i ochrony zasobów, wymiana z polskimi partnerami zostanie zintensyfikowana, a kooperacje rozszerzone.
- W realizacji strategii energetycznej Brandenburgii i związanych z nią zagadnień cyfryzacji, oraz w szczególności w regionalnym rozwoju strukturalnym Łużyc, uwzględniany będzie także szeroko zakrojony polsko-niemiecki obszar powiązań, a w kontekście Łużyc również odniesienia do Saksonii i Czech.
- Rozwiązania w sektorze infrastruktury, np. w zakresie dostaw i magazynowania energii, gospodarki o obiegu zamkniętym i ochrony zasobów, są opracowywane i organizowane w sposób transgraniczny, z uwzględnieniem bezpieczeństwa, efektywności i redukcji zużycia, a innowacyjne rozwiązania są wspólnie promowane.

Good-Practice-Beispiele

Seit über 20 Jahren entsorgen die Städte Guben und Gubin ihre Abwässer in einem **gemeinsamen, modernen Klärwerk**. Ausgehend von diesem Standort wurden auch weitere energetische Maßnahmen (Photovoltaik, Biogas u. a.) ergriffen. Der Standort des gemeinsamen Klärwerks ist innovativ und betriebswirtschaftlich stabil.

Przykłady dobrych praktyk

Od ponad 20 lat miasta Guben i Gubin odprowadzają swoje ścieki do **wspólnej, nowoczesnej oczyszczalni**. Na bazie tej lokalizacji, podjęto również dalsze działania energetyczne (fotowoltaika, biogaz itp.). Lokalizacja wspólnej oczyszczalni ścieków jest innowacyjna i stabilna ekonomicznie.

Zielsetzungen und Handlungsfelder

Cele i pola działania

Good-Practice-Beispiele

Die deutsch-polnische Zusammenarbeit auf dem Gebiet der gegenseitigen Belieferung und Versorgung mit Fernwärme sorgt zwischen Frankfurt (Oder) und Słubice seit 2015 für eine erhöhte Versorgungssicherheit und eine ver-

besserte Effizienz der Wärmeversorgung für rund 24.000 Haushalte. Durch die Verbindung beider Wärmenetze versorgt das Heizkraftwerk in Frankfurt (Oder) im Winter auch Haushalte in Słubice, während von Frühsommer bis Herbst ein Teil des Warmwassers, das Frankfurt benötigt, von der polnischen Seite bereitgestellt wird. Während dieser Zeit wird das Kraftwerk in Frankfurt (Oder) abgeschaltet.

*Die IHK Ostbrandenburg und Neubrandenburg führen regelmäßig **deutsch-polnische Energiekonferenzen** mit wechselnden polnischen Partnern durch, die in Zukunft einzelne Themenkomplexe vertieft aufgreifen sollen. Die Auftaktveranstaltung wandte sich dem European Green Deal und seinen Auswirkungen auf die Metropolregion Stettin zu.*

Przykłady dobrych praktyk

*Od 2015 roku **polsko-niemiecka współpraca w zakresie wzajemnego zaopatrzenia i dostawy ciepła sieciowego** pomiędzy Frankfurt nad Odrą a Słubicami zapewniła zwiększenie bezpieczeństwa dostaw i poprawę efektywności zaopatrzenia w ciepło dla około 24 000 gospodarstw domowych. Dzięki połączeniu obu sieci ciepłowniczych elektrociepłownia we Frankfurcie nad Odrą zaopatruje zimą również gospodarstwa domowe w Słubicach, natomiast w okresie od wczesnego lata do jesieni część potrzebnej we Frankfurcie ciepłej wody dostarczana jest przez stronę polską. W tym czasie elektrociepłownia we Frankfurcie nad Odrą jest wyłączana.*

*Izba Przemysłowo-Handlowa Wschodniej Brandenburgii (IHK Ostbrandenburg) i Izba Przemysłowo-Handlowa Neubrandenburg (IHK Neubrandenburg) organizują regularnie – z udziałem zmieniających się polskich partnerów – **polsko-niemieckie konferencje energetyczne**, które w przyszłości podejmować mają dogłębnie poszczególne tematy o charakterze kompleksowym. Wydarzenie inauguracyjne poświęcone było Europejskiemu Zielonemu Ładowi i jego wpływowi na Region Metropolitalny Szczecina.*

2.5. Klimaschutz und Anpassung an den Klimawandel

Ausgangslage und Entwicklungstendenzen

Dem Klimaschutz, d.h. der systematischen Reduzierung von klimaschädlichen Treibhausgasemissionen, und der Anpassung an den Klimawandel kommen eine Schlüsselrolle innerhalb der brandenburgischen Landespolitik zu. Brandenburg bekennt sich zu den Zielen des Pariser Klimaabkommens von 2015 und steht damit in der Verpflichtung, bis spätestens 2050 klimaneutral zu wirtschaften. Aktueller Kernpunkt ist die Erarbeitung eines Klimaplanes als verbindliche, langfristige und alle Politikbereiche umfassende Klimaschutzstrategie.

Klimaschutz ist eine globale Herausforderung – grenzüberschreitende Kooperationen zwischen Brandenburg und Polen sind dabei ein wichtiger Baustein. Aktuell wird eine Strategie zur Anpassung an die Folgen des Klimawandels des Landes Brandenburg erarbeitet. Trotz vorwiegend

2.5. Ochrona klimatu i dostosowanie się do zmian klimatu

Sytuacja wyjściowa i tendencje rozwojowe

Ochrona klimatu, czyli systematyczna redukcja szkodliwych dla klimatu emisji gazów cieplarnianych i dostosowanie się do zmian klimatu odgrywają kluczową rolę w polityce Kraju Związkowego Brandenburgia. Brandenburgia poczuwa się do realizacji celów paryskiego porozumienia klimatycznego z 2015 r. i tym samym zobowiązała się do tego, aby najpóźniej do 2050 r. prowadzić gospodarkę w sposób neutralny dla klimatu. Aktualnym punktem kluczowym jest opracowanie planu klimatycznego jako wiążącej, długoterminowej strategii ochrony klimatu obejmującej wszystkie obszary polityki.

Ochrona klimatu jest wyzwaniem globalnym – pod tym względem kooperacje transgraniczne pomiędzy Brandenburgią a Polską stanowią ważny element. Obecnie opracowywana jest

Good-Practice-Beispiel

Das INTERREG V A-Projekt zur Entwicklung der grenzübergreifenden Zusammenarbeit der Nichtregierungsorganisationen im deutsch-polnischen Grenzraum für Klimaschutz hat sich die Gründung eines deutsch-polnischen Kooperationsnetzwerkes sowie die Sensibilisierung der Bevölkerung der Region für Klimaschutz zum Ziel gesetzt. Konkrete Projektergebnisse sollen u. a. die Stärkung der grenzübergreifenden Zusammenarbeit von NGOs sowie die Intensivierung der Zusammenarbeit zwischen NGOs, öffentlichen Einrichtungen und der Bevölkerung sein.

Przykład dobrych praktyk

Projekt INTERREG V A, poświęcony rozwojowi transgranicznej współpracy organizacji pozarządowych w polsko-niemieckim rejonie granicznym w zakresie ochrony klimatu, postawił sobie za cel utworzenie polsko-niemieckiej sieci kooperacji, jak również uwrażliwienie społeczeństwa regionu na ochronę środowiska. Konkretnymi efektami projektu mają być m.in. wzmocnienie transgranicznej współpracy NGO oraz zintensyfikowanie współpracy pomiędzy NGO, instytucjami sektora publicznego i ludnością.

Zielsetzungen und Handlungsfelder

Cele i pola działania

regional umzusetzender Anpassungsmaßnahmen soll in einem fortgeschrittenen Stadium der Strategie auch ein Informationsaustausch mit den polnischen Behörden erfolgen.

Zielsetzungen bis 2030:

- Bei der Erarbeitung und Umsetzung des Klimaplanes als Klimaschutzstrategie für Brandenburg werden die polnischen Partnerinnen und Partner einbezogen und die Verflechtung mit Polen berücksichtigt.
- Für die notwendige Anpassung an die bereits eingetretenen und zu erwartenden Folgen des Klimawandels wird bei der Entwicklung und Modifizierung relevanter Strategien der Informationsaustausch mit den polnischen Fachbehörden gesucht.

również strategia dostosowania się do skutków zmian klimatu w Kraju Związkowym Brandenburgia. Mimo, że działania adaptacyjne mają charakter głównie regionalny, na zaawansowanym etapie realizacji strategii ma również mieć miejsce wymiana informacji z władzami polskimi.

Cele do roku 2030:

- W opracowywanie i realizację planu klimatycznego, jako strategii ochrony klimatu dla Brandenburgii, włączani będą polscy partnerzy i uwzględniane będą powiązania z Polską.
- W celu niezbędnego dostosowania się do już zaistniałych i spodziewanych skutków zmian klimatycznych, przy opracowywaniu i modyfikacji istotnych strategii, dąży się do wymiany informacji z właściwymi władzami polskimi.

2.6. Tourismus

Ausgangslage und Entwicklungstendenzen

Auf Grund seiner attraktiven Natur- und Kulturlandschaften weist der brandenburgisch-polnische Verflechtungsraum große Potenziale für den Natur-, Land-, Aktiv- und Kulturtourismus auf. Tourismus prägt die wirtschaftliche Entwicklung der Gesamtregion, trägt zur Steigerung der Lebensqualität der einheimischen Bevölkerung bei und stärkt den grenzüberschreitenden zwischenmenschlichen Austausch.

Um den Tourismus im Verflechtungsraum weiter zu entwickeln, findet zwischen brandenburgischen und polnischen Tourismusakteuren eine Vielzahl an gemeinsamen Aktivitäten statt. Auch wurden und werden zahlreiche tourismusbezogene Projekte gefördert.

Polnische Tages- und Übernachtungsgäste stellen in Brandenburg die größte ausländische Besuchergruppe dar. Die regionalen Tourismusverbände und die TMB Tourismus-Marketing Brandenburg GmbH richten die touristische Produktentwicklung und das Tourismusmarketing gezielt auf diese Zielgruppe aus, unter anderem durch Kampagnen, Social-Media-Aktivitäten, Messepräsenzen und Medienkooperationen. Mit der Facebook-Seite „Odkryj Brandenburg – Entdecke Brandenburg!“ stellt die TMB in polnischer Sprache aktuelle Ausflugstipps von deutschen und polnischen Redakteurinnen und Redakteuren vor. Weitere Potenziale bestehen bei der Entwicklung zweisprachiger und grenzüberschreitend vernetzter Tourismusangebote mit abgestimmten digitalen Gästeinformationen.

Zielsetzungen bis 2030:

- Brandenburg und seine polnischen Partnerinnen und Partner verstärken Entwicklung,

2.6. Turystyka

Sytuacja wyjściowa i tendencje rozwojowe

Ze względu na atrakcyjne krajobrazy przyrodnicze i kulturowe, polsko-brandenburski obszar powiązań wykazuje duży potencjał dla turystyki przyrodniczej, wiejskiej, aktywnej i kulturowej. Turystyka kształtuje rozwój gospodarczy całego regionu, przyczynia się do podniesienia jakości życia ludności miejscowej oraz wzmacnia transgraniczną wymianę pomiędzy ludźmi.

Aby nadal rozwijać turystykę w obszarze powiązań podejmowane są liczne, wspólne działania brandenburskich i polskich podmiotów turystycznych. Promowane również były i są liczne projekty związane z turystyką.

Polscy turyści jednodniowi i korzystający z noclegów stanowią największą grupę gości zagranicznych w Brandenburgii. Regionalne stowarzyszenia turystyczne i spółka TMB Tourismus-Marketing Brandenburg GmbH kształtują rozwój produktów turystycznych i marketing turystyczny specjalnie dla tej grupy docelowej, m.in. poprzez kampanie, działania w mediach społecznościowych, obecność na targach i współpracę z mediami. Na stronie na Facebooku „Odkryj Brandenburg – Entdecke Brandenburg!” TMB prezentuje w języku polskim, przygotowane przez polskich i niemieckich redaktorów, aktualne wskazówki dotyczące wycieczek. Dalszy potencjał tkwi w rozwoju dwujęzycznych i transgranicznych, łączonych w sieć współpracy ofert turystycznych z odpowiednio skoordynowanymi, cyfrowymi informacjami dla gości.

Cele do roku 2030:

- Brandenburgia i jej polscy partnerzy dalej intensyfikują rozwój, budowę sieci kontaktów i marketing oferty turystycznej w polsko-brandenburskim obszarze powiązań.

Zielsetzungen und Handlungsfelder

Cele i pola działania

Vernetzung und Vermarktung des touristischen Angebots im brandenburgisch-polnischen Verflechtungsraum weiter.

- ▶ Zur gemeinsamen strategischen Entwicklung grenzüberschreitender Tourismusregionen wird die Zusammenarbeit zwischen brandenburgischen und polnischen Tourismusorganisationen intensiviert. Regionale und länderübergreifende Netzwerke werden unter breiter Beteiligung tourismusrelevanter Akteure auf- und ausgebaut.
- ▶ Brandenburgische und polnische Tourismusanbieter empfangen Gäste service- und zielgruppenorientiert. Auf deutscher Seite sind entsprechende Studien über das Konsum- und Reiseverhalten polnischer Gäste durch die Landesregierung gefördert worden. Grenzüberschreitende Bildungs- und Informationsangebote zu Tourismusthemen tragen zum Wissenstransfer und zum Austausch von Best Practices zwischen den Anbietern bei.
- ▶ Ein touristisches Datenmanagement und die Bereitstellung als Open Data wird von den Tourismusorganisationen beiderseits der Oder angestrebt. Die folgenden Schritte sind die Vernetzung und fremdsprachige Aufbereitung der Daten sowie ein verstärkter Austausch zu aktuellen Gästedaten.
- ▶ Das Natur- und Kulturerbe im brandenburgisch-polnischen Verflechtungsraum wird gemeinsam in nachhaltiger Weise für den Tourismus genutzt und in die touristische Kommunikation integriert.
 - ▶ Es werden natur- und kulturtouristische Stätten grenzüberschreitend miteinander vernetzt sowie grenzübergreifende Wegeninfrastrukturen und zwei- bzw. mehrsprachige Tourismusangebote unter Einbezug regionaler Produkte/Wertschöpfungsketten geschaffen.
 - ▶ Um die überregionale und internationale Wahrnehmung zu verstärken, werden relevante Marketingaktivitäten der regiona-
- ▶ Zusammenarbeit zwischen polskimi i brandenburgskimi organizacjami turystycznymi zostanie zintensyfikowana w celu wspólnego, strategicznego rozwoju transgranicznych regionów turystycznych. Sieci regionalne i transgraniczne będą nadal tworzone i rozwijane przy szerokim udziale zainteresowanych podmiotów związanych z turystyką.
- ▶ Po stronie niemieckiej Rząd Krajowy wsparł odpowiednie badania dotyczące wzorców konsumpcji i przemieszczania się polskich gości. Transgraniczna oferta edukacyjna i informacyjna w zakresie turystyki przyczynia się do transferu wiedzy i wymiany najlepszych praktyk pomiędzy sprzedawcami usług turystycznych.
- ▶ Organizacje turystyczne po obu stronach Odry będą dążyć do zarządzania danymi turystycznymi oraz do przygotowania formatu otwartych danych. Następnymi krokami będzie nawiązanie sieci kontaktów, obcojęzyczne opracowanie danych oraz zintensyfikowana wymiana aktualnych danych dotyczących gości.
- ▶ Dziedzictwo przyrodnicze i kulturowe w polsko-brandenburgskim obszarze powiązań wspólnie, w sposób zrównoważony, wykorzystywane będzie w turystyce i prezentowane w komunikacji turystycznej.
 - ▶ Obiekty przyrodnicze i historyczno-kulturowe zostaną połączone ze sobą w transgranicznej sieci kontaktów oraz stworzona będzie transgraniczna infrastruktura szlaków turystycznych, a także dwujęzyczne i wielojęzyczne oferty turystyczne z uwzględnieniem regionalnych produktów/łańcuchów przetwarzania.
 - ▶ W celu wzmocnienia ponadregionalnego i międzynarodowego postrzegania, koordynowane będą odpowiednie działania marketingowe regionalnych i ponadregionalnych organizacji turystycznych oraz organizowane będą imprezy turystyczne.
 - ▶ W istotnych dla turystyki projektach, jak np. program rozbudowy turystycznych

Good-Practice-Beispiele

Im Rahmen des INTERREG V A-Projekts „Nachhaltiger Wassertourismus im einzigartigen Unteren Odertal“ führen Schwedt/Oder, der Nationalpark Unteres Odertal und der polnische Verbund der Landschaftsschutzparks der Woiwodschaft Westpommern/Zachodniopomorskie ein länderübergreifendes wassertouristisches Projekt durch. Ziel ist es, den deutsch-polnischen Naturraum entlang des Flusses und der Flussauen der breiteren Öffentlichkeit auf nachhaltige Weise zugänglich zu machen und gleichzeitig den Charakter und die Schutzgüter zu bewahren. Wesentliche Bausteine sind ein Netz von Naturrastplätzen entlang der Wasserstraßen, erweiterte Angebote im Wassertouristischen Zentrum Schwedt/Oder, Beobachtungstürme, Multimediaangebote sowie mehrsprachige Informationstafeln und Publikationen.

Przykłady dobrych praktyk

W ramach projektu INTERREG V A „Zrównoważona turystyka wodna w unikalnej Dolinie Dolnej Odry” miasto Schwedt nad Odrą, Park Narodowy Dolina Dolnej Odry oraz Zespół Parków Krajobrazowych Województwa Zachodniopomorskiego realizują międzynarodowy projekt dotyczący turystyki wodnej. Celem projektu jest udostępnienie polsko-niemieckiego obszaru krajobrazowego wzdłuż rzeki oraz obszarów zalewowych szerszej publiczności, w sposób zrównoważony, przy jednoczesnym zachowaniu jego charakteru i chronionych walorów. Istotnymi elementami są sieć miejsc odpoczynku na łonie natury wzdłuż szlaków wodnych, rozbudowana oferta dostępna w Centrum Turystyki Wodnej w Schwedt nad Odrą, wieże widokowe, oferty multimedialne oraz wielojęzyczne tablice informacyjne i publikacje.

Zielsetzungen und Handlungsfelder

Cele i pola działania

len und überregionalen Tourismusorganisationen miteinander abgestimmt und touristische Veranstaltungen organisiert.

- Bei touristisch relevanten Vorhaben, wie dem Ausbauprogramm für touristische Radwege oder einer Strategie für Wassertourismus, werden die relevanten Akteurinnen und Akteure im brandenburgisch-polnischen Verflechtungsraum intensiv zusammenarbeiten und Synergieeffekte für die Steigerung der Attraktivität der Gesamtregion nutzen.

ścieżek rowerowych lub strategia turystyki wodnej, odpowiednie podmioty polsko-brandenburskiego obszaru powiązań będą intensywnie współpracować i wykorzystywać efekty synergetyczne w celu zwiększenia atrakcyjności całego regionu.

Good-Practice-Beispiele

*Das mit INTERREG V A-Mitteln geförderte Kooperationsprojekt zwischen der Stadt Templin als Thermalsoleheilbad und dem polnischen Kurort Połczyn-Zdrój unterstützt den **fachlichen Erfahrungsaustausch zum Kur- und Gesundheitstourismus**. Es werden gemeinsame Angebote und Marketingaktivitäten entwickelt. Große Bedeutung im Rahmen der gemeinsamen touristischen Profilierung kommt den historischen Kurparkanlagen zu.*

*In den Partnerstädten Cottbus/Chóśebuz und Grünberg/Zielona Góra sind seit 2010 mit INTERREG A-Mitteln bei den jeweiligen Tourist-Informationen „Deutsch-Polnische Zentren für touristische Informationen“ eingerichtet worden, um das touristische Wissen über das Partnerland zu erhöhen und Reisende zu beraten und zu betreuen. Die **Deutsch-Polnische Tourist Information in Frankfurt (Oder)** informiert in deutscher, polnischer und englischer*

Sprache zu Sehenswürdigkeiten und Ausflugsmöglichkeiten beiderseits der Oder sowie zu Unterkünften, Stadtrundgängen, Führungen und Veranstaltungstipps.

Przykłady dobrych praktyk

*Finansowany w ramach INTERREG V A projekt współpracy pomiędzy miastem Templin jako termalnym uzdrowiskiem solankowym a polskim uzdrowiskiem Połczyn-Zdrój wspiera **specjalistyczną wymianę doświadczeń w zakresie turystyki uzdrowiskowej i zdrowotnej**. Opracowywane są wspólne oferty i działania marketingowe. W ramach wspólnego profilowania turystycznego, duże znaczenie przypada historycznym ogrodom uzdrowiskowym.*

*W miastach partnerskich Cottbus/Chociebuż i Zielonej Górze od 2010 roku, przy odpowiednich biurach informacji turystycznej tworzone ze środków INTERREG A „**Polsko-Niemieckie Centra Informacji Turystycznej**”. Celem jest zwiększenie wiedzy turystycznej o kraju partnerskim oraz doradztwo i opieka nad podróżnymi. **Polsko-Niemiecka Informacja Turystyczna we Frankfurcie nad Odrą** udziela informacji w języku niemieckim, polskim i angielskim o zabytkach i możliwościach wycieczek po obu stronach Odry oraz o noclegach, zwiedzaniu miasta, wycieczkach z przewodnikiem, jak również udziela wskazówek dotyczących imprez.*

3. Lebensqualität

3.1. Erreichbarkeit und Verkehr

Ausgangslage und Entwicklungstendenzen

Seit dem Beitritt Polens zur Europäischen Union 2004 sind die Verflechtungen zwischen Brandenburg und den benachbarten polnischen Woiwodschaften immer dichter geworden. Täglich fahren Personen und Güter durch Brandenburg aus oder in Richtung Polen. Die damit gestiegenen und weiter wachsenden Verkehrsbedürfnisse gehen mit großen infrastrukturellen und organisatorischen Herausforderungen einher. Es gibt Ausbaubedarf bei Straßen und Schienen sowie die Notwendigkeit weiterer Angebote im Öffentlichen Personen- und -fernverkehr.

Das Land engagiert sich, um sich den Herausforderungen für die grenzüberschreitende und nachhaltige Raumentwicklung und Mobilität im europäischen, nationalen und regionalen Kontext zu stellen. Sie sind eine zentrale Voraussetzung für Austausch und gelebten Verflechtungsraum. Der Ministerpräsident hat in seiner Rolle als Polen-Koordinator des Bundes zu Deutsch-Polnischen Bahngipfeln eingeladen, an welchen die nationale und regionale Politik sowie Bahngesellschaften teilnehmen. Das Ministerium für Infrastruktur und Landesplanung des Landes Brandenburg (MIL) ist in deutsch-polnischen Austauschformaten zwischen Politik, Verwaltung, Verkehrsdienstleistern und weiteren Akteuren auf europäischer, nationaler und regionaler Ebene aktiv (z. B. AG Verkehr der DPRK oder „Runder Tisch Verkehr“ der Oder-Partnerschaft). Ziel aller Formate ist es, Hindernisse für einen nachhaltigen, vernetzten und grenzüberschreitenden Siedlungs- und Mobilitätsraum zu überwinden. Eine besondere Herausforderung stellen grenzüberschreitende

3. Jakość życia

3.1. Dostępność i transport

Sytuacja wyjściowa i tendencje rozwojowe

Od momentu przystąpienia Polski do Unii Europejskiej w 2004 r. zacieśniły się powiązania pomiędzy Brandenburgią a sąsiadującymi z nią polskimi województwami. Brandenburgię codzinnie przemierzają osoby i towary pochodzące z Polski bądź zmierzające w kierunku odwrotnym. Wynikające z tego zwiększone – i wciąż rosnące – potrzeby transportowe, wiążą się dużymi infrastrukturalnymi i organizacyjnymi wyzwaniami. Istnieje potrzeba rozbudowy dróg i linii kolejowych, jak również konieczność rozszerzonej oferty w zakresie lokalnego i dalekobieżnego transportu publicznego.

Kraj związkowy angażuje się w podejmowanie wyzwań związanych z transgranicznym i zrównoważonym rozwojem przestrzennym i mobilnością w kontekście europejskim, narodowym oraz regionalnym. Stanowią one główny warunek wymiany i aktywnego obszaru powiązań. Premier Brandenburgii, w swej roli jako koordynator Rządu Federalnego ds. współpracy polsko-niemieckiej, zapraszał na polsko-niemieckie szczyty kolejowe, w których uczestniczą politycy krajowi i regionalni oraz przedsiębiorstwa kolejowe. Ministerstwo Infrastruktury i Planowania Regionalnego Kraju Związkowego Brandenburgia (MIL) jest aktywne w różnych polsko-niemieckich formatach wymiany pomiędzy polityką, administracją, dostawcami usług transportowych i innymi aktorami na poziomie europejskim, krajowym i regionalnym, np. w Grupie Roboczej Transport Polsko-Niemieckiej Komisji Międzyrządowej ds. Współpracy Regionalnej i Przygranicznej lub w „Okrągłym Stole Komunikacyjnym Partnerstwa Odry”. Celem wszystkich formatów jest pokonanie przeszkód w zrównoważonym, połączonym

Zielsetzungen und Handlungsfelder

Cele i pola działania

Angebote des öffentlichen Personennah- und -fernverkehrs dar. Sie bedürfen langfristig verlässlicher rechtlicher, technischer und finanzieller Rahmenbedingungen.

Der Schienenpersonenverkehr in die benachbarten Metropolen und Oberzentren konnte inzwischen gestärkt werden, insbesondere nach Stettin/Szczecin, Landsberg an der Warthe/Gorzów Wielkopolski oder Grünberg/Zielona Góra mit mehr und neueren Zügen sowie besonderen Ticket-Angeboten. Der zweigleisige-elektrifizierte Ausbau der Strecke Angermünde-Stettin/Szczecin und eine bessere Anbindung von Schwedt/Oder in Richtung Stettin/Szczecin soll 2026 abgeschlossen sein. Im Fernverkehr ist Breslau/Wrocław seit dem Fahrplanjahr 2019 wieder direkt mit der Hauptstadtregion verbunden – seit Dezember 2020 mit zwei Zugpaaren täglich. Es bestehen Busverbindungen zwischen Frankfurt (Oder) und Słubice, Guben und Gubin sowie Schwedt/Oder und Krajinik Dolny. Offene Fragen erschweren weiterhin den gemeinsamen, grenzüberschreitenden Busbetrieb, beispielsweise in der Doppelstadt Frankfurt (Oder)-Słubice.

Zielsetzungen bis 2030:

- Neue oder verbesserte Infrastruktur erleichtert im Nah-, Fern- und Güterverkehr die Verbindungen im brandenburgisch-polnischen Verflechtungsraum.
 - ▷ Ausbau und Elektrifizierung der Eisenbahnstrecken Berlin–Stettin/Szczecin, Berlin–Kostrzyn–Landsberg an der Warthe/Gorzów Wielkopolski und Guben/Gubin–Czerwieńsk (Strecke Leipzig–Poznań) ermöglichen neue Angebote. Cottbus/Chósebusz wird zum regional bedeutsamen Knotenpunkt – auch in Richtung Polen – ausgebaut.
 - ▷ Der Flughafen BER hat sich mit attraktiver Eisenbahnverknüpfung als wichtiger Verkehrsknoten etabliert und dient da-

w sieć, transgranicznym obszarze osiedlania się i mobilności. Szczególne wyzwanie stanowi oferta transgranicznych usług w zakresie lokalnego i dalekobieżnego transportu publicznego. Wymagają one stabilnych pod względem perspektywy długoterminowej, prawnych, technicznych i finansowych warunków ramowych.

Dzięki nowszym pociągom i większej ich liczbie oraz specjalnym ofertom biletowym, w międzyczasie udało się wzmocnić pasażerski transport kolejowy do sąsiednich metropolii i ośrodków regionalnych – zwłaszcza do Szczecina, Gorzowa Wielkopolskiego czy Zielonej Góry. Dwutorowa, zelektryfikowana rozbudowa linii Angermünde-Szczecin oraz lepsze połączenie ze Schwedt nad Odrą w kierunku Szczecina powinny zostać ukończone w 2026 roku. Od wprowadzenia rozkładu jazdy na 2019 rok, w ruchu dalekobieżnym Wrocław jest ponownie bezpośrednio połączony z regionem stołecznym Berlin-Brandenburgia – od grudnia 2020 r. kursują na tej linii dwie pary pociągów dziennie. Istnieją połączenia autobusowe na odcinkach Frankfurt nad Odrą–Słubice, Guben–Gubin i Schwedt–Krajinik Dolny. Jednakże otwarte kwestie nadal utrudniają wspólne, transgraniczne przewozy autobusowe, na przykład w dwumieście Frankfurt nad Odrą–Słubice.

Cele do roku 2030:

- Nowa lub zmodernizowana infrastruktura ułatwiać będzie połączenia w ruchu lokalnym, dalekobieżnym i towarowym w polsko-brandenburskim obszarze powiązań.
 - ▷ Dzięki rozbudowie i elektryfikacji linii Berlin–Szczecin, Berlin–Kostrzyn–Gorzów Wielkopolski oraz Guben/Gubin–Czerwieńsk (linia Lipsk–Poznań), możliwe będzie uruchomienie nowych połączeń. Cottbus/Chociebusz stanie się ważnym regionalnie węzłem komunikacyjnym – również w kierunku Polski.
 - ▷ Lotnisko BER, z atrakcyjnymi połączeniami kolejowymi, stał się ważnym węzłem

Good-Practice-Beispiele

Das INTERREG VA-Projekt „RailBLu – Verbesserung der Erreichbarkeit von grenzüberschreitenden Eisenbahnverbindungen zwischen Brandenburg und Lubuskie“ soll Beiträge zur nachhaltigen Entwicklung der grenzüberschreitenden Mobilität in der Region leisten. Als Projektpartner sind das MIL, das Marschallamt der Woiwodschaft Lebus/Lubuskie und die Verkehrsverbund Berlin-Brandenburg GmbH beteiligt. Das Projekt erprobt pilothaft neue Service-Angebote im Programmraum, validiert sie und bereitet die Übertragung für den gesamten grenzüberschreitenden Schienenpersonennah-

verkehr zwischen Deutschland und Polen vor. Es realisiert beispielhaft neue Mobilitätsangebote zur Verbesserung der Anbindung ortsferner Zugangspunkte zum Schienenpersonennahverkehr und zeigt deren Potenzial zur Entwicklung der grenzüberschreitenden Mobilität im Programmraum auf.

Der „Kulturzug“ zwischen Berlin und Breslau/Wrocław konnte die rege Nachfrage nach einer regulären Verbindung auf seiner Strecke zum Ausdruck bringen. Als attraktives Angebot mit kulturellen Veranstaltungen entwickelte er sich zum „kulturellen Verbindungsbüro“ in der Grenzregion mit einer Vielzahl von Kontakten und Formaten. Das Programm wurde 2017 mit dem Europäischen Kulturmarkenaward und 2018 mit dem Deutschen Schienenverkehrspreis ausgezeichnet.

Przykłady dobrych praktyk

Projekt INTERREG V A „RailBLu – Poprawa dostępności kolejowych połączeń transgranicznych połączeń pomiędzy Brandenburgią a Województwem Lubuskim” ma na celu przyczynienie się do zrównoważonego rozwoju mobilności transgranicznej w regionie. Partnerami projektu są Ministerstwo Infrastruktury i Planowania Regionalnego Kraju Związkowego Brandenburgia, Urząd Marszałkowski Województwa Lubuskiego oraz Verkehrsverbund Berlin-Brandenburg GmbH. W ramach projektu testowane są pilotażowo nowe oferty usług na obszarze objętym programem, następuje ich walidacja i przygotowywany jest transfer na cały lokalny kolejowy transport pasażerski o charakterze transgranicznym między Niemcami a Polską. W ramach projektu, przykładowo realizowane są nowe usługi w zakresie mobilności skierowane na poprawę połączenia odległych punktów dostępu z lokalnym pasażerskim transportem kolejowym, jak również prezentowany jest ich potencjał dla rozwoju mobilności transgranicznej na obszarze objętym programem.

„Pociąg do kultury” między Berlinem a Wrocławiem ukazał wzmożone zapotrzebowanie na regularne połączenia na swojej trasie. Jako atrakcyjna oferta z wydarzeniami kulturalnymi, rozwinął się do miana „kulturalnego biura łącznikowego” w regionie przygranicznym, z licznymi kontaktami i formatami. W 2017 roku program został wyróżniony tytułem „European Trend Brand of the Year”, a w roku 2018 nagrodą niemieckiego transportu szynowego.

Zielsetzungen und Handlungsfelder

Cele i pola działania

- mit den westpolnischen Woiwodschaften weiterhin als leistungsfähiges Drehkreuz.
- ▷ Innovative Lösungen mit Strom und Wasserstoffantrieben ermöglichen mit entsprechender Ladeinfrastruktur klimaschonenden Individual- und Öffentlichen Personennahverkehr, wo eine vollständige Elektrifizierung volkswirtschaftlich nicht tragfähig ist. Im Verflechtungsraum finden sich gute Beispiele für einen attraktiven Mobilitätsmix und „letzte Meile“-Angebote. Der Ausbau von Ladeinfrastruktur für Autos und Fahrräder wird abgestimmt vorangetrieben.
 - ▷ Die Landesregierung unterstützt in Abstimmung mit den Landkreisen und Städten den Bau von Brücken, die den Raum der Oder und Neiße grenzüberschreitend erschließen.
 - ▶ Attraktive Angebote im Rahmen der geltenden Förderrichtlinien ermöglichen eine niedrigschwellige intermodale und grenzüberschreitende Mobilität.
 - ▷ In enger Zusammenarbeit des Verkehrsverbunds Berlin-Brandenburg und weiterer brandenburgischer Verkehrsunternehmen mit polnischen Partnern werden abgestimmte Fahrpläne, attraktive Fahrkartenangebote nach dem Vorbild des „Berlin-Stettin-Tickets“, gemeinsame zweisprachige Fahrgastinformationssysteme und Fahrscheinautomaten vorangetrieben.
 - ▷ Die Eisenbahnverbindungen nach Breslau/Wrocław und Posen/Poznań werden im Fernzug- wie im Regionalverkehr intensiviert und besser verknüpft.
 - ▷ Der Kulturzug Berlin-Breslau wird in ein stündliches Regangebot zwischen Cottbus/Chóśebuz und Breslau/Wrocław integriert.
 - ▷ Das Kulturkonzept des Kulturzuges wird – in Abstimmung mit den relevanten Akteuren und insbesondere Berlin – auf andere Strecken, z. B. nach Stettin, übertragen.
 - komunikacyjnym i dzięki temu nadal służyć będzie zachodnim województwom Polski jako wydajny węzeł lotniczy.
 - ▷ Innowacyjne rozwiązania z napędami elektrycznymi i wodorowymi, wraz z odpowiednią infrastrukturą ładowania, umożliwić będą przyjazny dla klimatu transport indywidualny i lokalny transport publiczny tam, gdzie całkowita elektryfikacja nie jest ekonomicznie opłacalna. W obszarze powiązań można będzie znaleźć dobre przykłady atrakcyjnej kombinacji mobilności i ofert „ostatniej mili”. Rozbudowa infrastruktury ładowania samochodów i rowerów będzie wspólnie uzgadniana i rozwijana.
 - ▷ W porozumieniu z powiatami i miastami, Rząd Krajowy wspierać będzie budowę mostów, które zapewniają transgraniczny dostęp do regionu Odry i Nysy.
 - ▶ Atrakcyjne oferty, w ramach aktualnie obowiązujących wytycznych finansowania, umożliwią łatwy dostęp do mobilności intermodalnej i transgranicznej.
 - ▷ W ścisłej współpracy Związku Komunikacyjnego Berlin-Brandenburgia i innych brandenburskich przedsiębiorstw transportowych z polskimi partnerami opracowywane będą wspólnie uzgodnione rozkłady jazdy, atrakcyjne oferty biletowe na wzór „Biletu Berlin-Szczecin”, wspólne dwujęzyczne systemy informacji pasażerskiej oraz automaty biletowe.
 - ▷ Połączenia kolejowe z Wrocławiem i Poznaniem będą zintensyfikowane i lepiej skomunikowane – zarówno w ruchu dalekobieżnym, jak i regionalnym.
 - ▷ Pociąg do kultury Berlin-Wrocław będzie zintegrowany z regularnym, codziennym połączeniem między Cottbus/Chociebużem a Wrocławiem.
 - ▷ Koncepcja kulturalna pociągu do kultury będzie – w uzgodnieniu z istotnymi podmiotami i w szczególności z Berlinem – implementowana na innych trasach, np. do Szczecina.

► Eine europarechtskonforme und kooperationsfreundliche Auslegung geltender nationaler Vorschriften schafft Rechtssicherheit und ermöglicht an der deutsch-polnischen Grenze auch grenzüberschreitend gemeinsam betriebene und finanzierte Buslinien.

► Zgodna z prawem europejskim i przyjazna dla współpracy interpretacja istniejących przepisów narodowych stworzy bezpieczeństwo prawne, a także umożliwi wspólne prowadzenie i finansowanie transgranicznej komunikacji autobusowej na granicy polsko-niemieckiej.

Zielsetzungen und Handlungsfelder

Cele i pola działania

3.2. Sicherheit

Ausgangslage und Entwicklungstendenzen

Insbesondere in Grenzregionen ist das Sicherheitsgefühl in der Bevölkerung ein wesentlicher Aspekt für die wahrgenommene Lebensqualität in der Region.

Polizeizusammenarbeit

Zwischen Brandenburg und Polen besteht eine langjährige und vielfältige Zusammenarbeit der Polizei, u. a. auf Basis des deutsch-polnischen Polizeivertrags von 2014 sowie regionaler Vereinbarungen zwischen dem Polizeipräsidium Brandenburg und polnischen Partnern. Die gemeinsame Koordinierungsgruppe des Landeskriminalamts Brandenburg und der Kriminalabteilung der Woiwodschaftskommandantur Landsberg an der Warthe/Gorzów Wielkopolski stimmt sich zu Kriminalitätsschwerpunkten und gemeinsamen Einsatzmaßnahmen ab. Deutsch-polnische operative Ermittlungsgruppen (OEG) gehen gemeinsam gegen Kriminalitätserscheinungen vor. Bei der jährlichen Grenztagung von Polizei, Grenzschutz und Zoll, die das Brandenburgische Polizeipräsidium organisiert, ist regelmäßig auch die Woiwodschaftskommandantur der Polizei in Landsberg an der Warthe/Gorzów Wielkopolski vertreten.

Das Gemeinsame Zentrum der deutsch-polnischen Polizei- und Zollzusammenarbeit in Świecko spielt eine wesentliche Rolle als Schnittstelle im grenzüberschreitenden Informationsaustausch. Einsatzkräfte aus beiden Ländern führen gemeinsam Streifen, Einsätze, Kontrollen und grenzüberschreitende Observationen durch. EU-finanzierte-Projekte in den Bereichen Verkehrssicherheit, Kriminalitätsbekämpfung, Prävention, Öffentlichkeitsarbeit und Einsatzangelegenheiten werden gemeinsam umgesetzt.

3.2. Bezpieczeństwo

Sytuacja wyjściowa i tendencje rozwojowe

Szczególnie w regionach przygranicznych poczucie bezpieczeństwa ludności jest istotnym aspektem postrzeganej jakości życia w regionie.

Współpraca policyjna

Pomiędzy Brandenburgią a Polską istnieje wieloletnia i wielopłaszczyznowa współpraca policji, m.in. na podstawie polsko-niemieckiej umowy o współpracy służb policyjnych z 2014 r., jak również porozumień regionalnych pomiędzy Prezydium Policji Brandenburgii a polskimi partnerami. Wspólna grupa koordynacyjna Krajowego Urzędu Policji Kryminalnej Brandenburgii i Wydziału Dochodzeniowo-Śledczego Komendy Wojewódzkiej w Gorzowie Wielkopolskim uzgadnia priorytety w zakresie przestępczości i wspólne działania. Polsko-niemieckie operacyjne grupy dochodzeniowe (OEG) podejmują wspólne działania przeciwko określonym zjawiskom przestępczym. Na corocznym spotkaniu granicznym policji, straży granicznej i służb celnych, organizowanym przez Prezydium Policji Brandenburgii, regularnie reprezentowana jest również Komenda Wojewódzka Policji w Gorzowie Wielkopolskim.

Wspólne Centrum Polsko-Niemieckiej Współpracy Służb Granicznych, Policyjnych i Celnych w Świecku odgrywa istotną rolę jako łącznik w transgranicznej wymianie informacji. Siły reagowania z obu krajów wspólnie prowadzą patrole, operacje, kontrole i obserwacje transgraniczne. Wspólnie realizowane są projekty finansowane przez UE w dziedzinie bezpieczeństwa drogowego, zapobiegania przestępczości, public relations i spraw operacyjnych.

Wyższa Szkoła Policji w Brandenburgii współpracuje z polskimi partnerami w wojewódz-

Die Hochschule der Polizei in Brandenburg kooperiert mit polnischen Partnern in den Woiwodschaften Pommern/Pomorskie und Ermland-Masuren/Warmińsko-Mazurskie. Sie bemüht sich zudem um die gezielte Ansprache polnisch-sprachiger Bewerberinnen und Bewerber für den Polizeidienst, u. a. über die Internetseite <http://www.policja-brandenburgia-kariera.pl/>.

Kooperation der Staatsanwaltschaften

Die Staatsanwaltschaften des Landes, insbesondere in Cottbus/Chóśebuz, Frankfurt (Oder) und Neuruppin, arbeiten mit polnischen Strafverfolgungsbehörden zusammen. Es finden grenzüberschreitend Arbeitstreffen und Hospitationen statt. Die Staatsanwaltschaft Frankfurt (Oder) führt alle zwei Jahre Treffen zum Erfahrungsaustausch zwischen polnischen und brandenburgischen Staatsanwaltschaften und Polizeibehörden sowie deutschen und polnischen Grenzschutzbehörden durch.

Circa die Hälfte aller bei den Staatsanwaltschaften in Brandenburg bearbeiteten internationalen Rechtshilfeangelegenheiten betreffen Ersuchen von polnischen oder an polnische Justizbehörden. Dies betrifft auch Rechtshilfeersuchen zu komplexen strafprozessualen Maßnahmen wie Telefonüberwachung, Funkzellenauswertung und Observationen, z. B. bei der Verfolgung Organisierter Kriminalität.

Im Zuständigkeitsbereich der Schwerpunktstaatsanwaltschaft Frankfurt (Oder) zur Bekämpfung der Organisierten Kriminalität, der grenzüberschreitenden banden- oder gewerbsmäßig begangenen Eigentumskriminalität und der Geldwäsche sind mit Polen bislang vier Gemeinsame Ermittlungsgruppen (Joint Investigation Teams, JITs) aus deutschen und polnischen Staatsanwaltschaften sowie Polizei gebildet worden. Ziel ist es, in komplexen Verfahren erleichterte Ermittlungen zu ermöglichen und ohne zeit- und kosteninten-

twach Pomorskim i Warmińsko-Mazurskim. Podejmuje również starania, aby w sposób szczególny zwrócić się do polskojęzycznych adeptów służby policyjnej, m.in. poprzez stronę internetową <http://www.policja-brandenburgia-kariera.pl/>.

Współpraca między prokuraturami

Prokuratury kraju związkowego, szczególnie w Cottbus/Chociebuż, Frankfurcie nad Odrą i Neuruppin, współpracują z polskimi organami ścigania. Odbывают się transgraniczne spotkania robocze i hospitacje. Prokuratura we Frankfurcie nad Odrą co dwa lata organizuje spotkania, mające na celu wymianę doświadczeń pomiędzy polskimi i brandenburskimi prokuraturami i organami policji oraz polskimi i niemieckimi organami straży granicznej.

Okolo połowa wszystkich spraw dotyczących międzynarodowej, wzajemnej pomocy prawnej, którymi zajmują się prokuratury w Brandenburgii wiąże się z wnioskami od, lub kierowanymi do polskich organów sądowych. Odnosi się to również do wniosków o wzajemną pomoc prawną w zakresie kompleksowych środków postępowania karnego, takich jak monitorowanie telefonów, analiz danych ze stacji bazowych telefonii komórkowej i obserwacji, na przykład w ramach ścigania przestępczości zorganizowanej.

Do tej pory w obszarze odpowiedzialności Prokuratury Specjalnej we Frankfurcie nad Odrą utworzono cztery wspólne zespoły śledcze (Joint Investigation Teams) z Polską w celu zwalczania przestępczości zorganizowanej, transgranicznej przestępczości gangów lub przestępstw przeciwko mieniu handlowemu oraz prania pieniędzy. W ich skład wchodzi polskie i niemieckie prokuratury i służby policyjne. Celem jest ułatwienie postępowań w kompleksowych dochodzeniach oraz udostępnianie dowodów i wyników dochodzeń na potrzeby odpowiednich wewnątrz krajowych procedur

Zielsetzungen und Handlungsfelder

Cele i pola działania

sive Rechtshilfewege Ermittlungsergebnisse und Beweismittel für die jeweiligen nationalen Ermittlungsverfahren nutzbar zu machen. Die europäischen Behörden EUROPOL und EUROJUST sind zu den JITs informiert und leisten bei Bedarf Unterstützung.

Zielsetzungen bis 2030:

- ▶ Die grenzüberschreitende Kommunikation und Kooperation zwischen Brandenburg und seinen polnischen Partnerinnen und Partnern im Bereich der Polizei- und Zollzusammenarbeit sowie der Kooperation der Staatsanwaltschaften gestaltet sich als Selbstverständlichkeit und wurde weiter vertieft.
 - ▷ Kurze und eingespielte Kommunikationskanäle und bewährte Kooperationsformate gewährleisten die effektive Bekämpfung grenzüberschreitender Kriminalität und deren Prävention sowie die deutsch-polnische Polizei- und Zollzusammenarbeit – auch unter besonderen Bedingungen, wie z. B. einer Pandemie. Dies betrifft u. a. die gemeinsame Ermittlungsarbeit, in einem gemeinsamen Kriminalkommissariat, durch JITs und OEGs sowie gemeinsame Streifen.
 - ▷ Gemeinsame deutsch-polnische Sprach- und Weiterbildungskurse werden gezielt weitergeführt und verstetigt.
 - ▷ Die Landesregierung hat sich bei der Bundesregierung erfolgreich für den Abschluss eines deutsch-polnischen Regierungsabkommens über die Ausübung schiffahrtspolizeilicher Aufgaben auf Grenzgewässern eingesetzt.
 - ▷ Die Arbeit des Gemeinsamen Zentrums der deutsch-polnischen Polizei- und Zollzusammenarbeit in Świecko wurde an einem neuen Standort fortentwickelt. Bisher getrennt existierende deutsch-polnische Dienststellen wurden zusammengeführt und neue Dienstseinheiten gebildet.
 - ▷ Die Zusammenarbeit der Staatsanwaltschaft Frankfurt (Oder) mit der Staats-

dochodzeniowych – z pominięciem czasochłonnych i kosztownych kanałów wzajemnej pomocy prawnej. Organy europejskie EUROPOL i EUROJUST są informowane o JIT (Joint Investigation Teams) i w razie potrzeby udzielają im wsparcia.

Cele do roku 2030:

- ▶ Kooperacja i komunikacja transgraniczna pomiędzy Brandenburgią a jej polskimi partnerami w zakresie współpracy służb policji, celnych oraz kooperacji organów prokuratury kształtuje się jako oczywistość. Została ona jeszcze bardziej pogłębiona.
 - ▷ Krótkie i dobrze zestrojone kanały komunikacji oraz sprawdzone formaty współpracy gwarantują skuteczne zwalczanie i zapobieganie przestępczości transgranicznej oraz polsko-niemiecką współpracę służb policji i celnych – również w warunkach wyjątkowych, takich jak na przykład pandemia. Dotyczy to między innymi wspólnych prac dochodzeniowych, we wspólnym komisariacie policji kryminalnej, poprzez JIT i OEG-i, jak również wspólne patrole.
 - ▷ Wspólne polsko-niemieckie kursy językowe i doksztalające będą kontynuowane i umacniane w ukierunkowany sposób.
 - ▷ Rząd Krajowy skutecznie lobbował w Rządzie Federalnym za zawarciem polsko-niemieckiej umowy międzyrządowej o wykonywaniu zadań policji wodnej na wodach granicznych.
 - ▷ Rozwinięto pracę Wspólnego Centrum Polsko-Niemieckiej Współpracy Służb Granicznych, Policyjnych i Celnych w Świecku była dalej rozwijana w nowej lokalizacji. Istniejące dotychczas, oddzielne placówki polsko-niemieckie zostały połączone i stworzyły nowe jednostki służbowe.
 - ▷ Współpraca prokuratury w Frankfurcie nad Odrą i Gorzowie Wielkopolskim była dalej umacniana. Powstał wspólny komi-

anwaltschaft Landsberg an der Warthe/ Gorzów Wielkopolski ist weiter verstetigt worden. Ein gemeinsames Kommissariat der Kriminalpolizei Brandenburg/Lubuskie ist entstanden.

sariat policii kryminalnej Brandenburgia/ Lubuskie.

Good-Practice-Beispiele

Das Polizeipräsidium des Landes Brandenburg führt seit Jahren **deutsch-polnische Sprach- und Weiterbildungskurse** durch. Diese wurden im Rahmen des **INTERREG V A-Projekts „Im Tandem gegen die Grenzkriminalität“** weitergeführt. Bisher wurden circa 300 deutsche und polnische Beamtinnen und Beamte in der Sprache, den Rechtsgrundlagen und einsatztaktischen Grundlagen des jeweiligen Partners geschult.

In der Doppelstadt Guben/Gubin finden seit vielen Jahren gemeinsame Streifen statt. Im Rahmen eines INTERREG V A-Projekts führt ein **Gemeinsames deutsch-polnisches Polizeiteam Guben-Gubin** regelmäßig Streifengänge durch.

Die teilnehmenden Polizistinnen und Polizisten sind zweisprachig und geschult in interkulturellen Kompetenzen sowie Rechts- und Gesetzeslagen beider Länder. Sie stehen als Ansprechpartner für Bürgerinnen und Bürger zur Verfügung.

Die unmittelbare grenzüberschreitende Zusammenarbeit im Projekt musste aufgrund der COVID19-Pandemie pausieren.

Przykłady dobrych praktyk

Prezydium Policji w Brandenburgii od lat prowadzi **polsko-niemieckie kursy językowe i doszkaltające**. Działania te kontynuowane były w ramach projektu **INTERREG V A „In Tandem against Border Crime”**. Do tej pory przeszkolono około 300 niemieckich i polskich funkcjonariuszy w zakresie języka, zasad prawnych i taktyki operacyjnej swoich partnerów.

Od wielu lat w Dwumieście Guben/Gubin odbywają się wspólne patrole. W ramach projektu INTERREG V A funkcjonariusze **Wspólnego Pol-**

sko-Niemieckiego Zespołu Policyjnego Guben-Gubin regularnie przeprowadzają wspólne patrole. Uczestniczące w projekcie policjantki i policjanci są dwujęzyczni i przeszkoleni w zakresie kompetencji międzykulturowych, jak również stanu prawnego i ustawodawstwa obu krajów. Ponadto są do dyspozycji obywateli

jako osoby kontaktowe. **Bespośrednia, transgraniczna współpraca przy realizacji projektu musiała zostać zawieszona z powodu pandemii COVID-19.**

Zielsetzungen und Handlungsfelder

Cele i pola działania

3.3. Gesundheit und Verbraucherschutz

Ausgangslage und Entwicklungstendenzen

Gesundheitsversorgung im Verflechtungsraum

Die Sicherung des Zusammenlebens und der Daseinsvorsorge im Gesundheitsbereich stellt in Grenzregionen eine besondere Aufgabe dar. Unterschiedliche rechtliche und administrative Strukturen können grenzüberschreitend die Nutzung von Dienstleistungen und die Zusammenarbeit von Ärztinnen und Ärzten, Krankenhäusern und anderen medizinischen Einrichtungen hemmen. Eine gemeinsame Nutzung existierender Angebote im Gesundheitssektor bietet sich mit Blick auf Wirtschaftlichkeit, aber insbesondere auch auf die räumlich nahe Versorgung an. Dies stellt jedoch eine besondere Herausforderung dar, wenn sich benachbarte Gesundheitssysteme finanzierungsseitig so stark unterscheiden wie es zwischen Deutschland und Polen der Fall ist. Die welt- und europa-weiten Auswirkungen der COVID-19-Pandemie haben den Bedarf einer grenzüberschreitenden Abstimmung im Bereich der gesundheitlichen Aufklärung und Prävention sowie der medizinischen Behandlung und Bekämpfung von Krankheiten auch im brandenburgisch-polnischen Verflechtungsraum auf das Dringlichste verdeutlicht.

Im deutsch-polnischen und brandenburgisch-polnischen Raum bestehen zahlreiche Kontakte, Kooperationen und Projekte im Bereich der Gesundheitsversorgung, um sich grenzüberschreitenden Herausforderungen zu stellen. In INTERREG-A Projekten wurden die Ausgangslage bei der Gesundheitsversorgung analysiert und Vorschläge für eine Verbesserung entwickelt. Die Zusammenarbeit im Bereich der Telemedizin oder bei der klinischen Krebsregistrierung und der Wissens- und Erfah-

3.3. Zdrowie i ochrona konsumentów

Sytuacja wyjściowa i tendencje rozwojowe

Opieka zdrowotna w obszarze powiazań

Zapewnienie współistnienia i zabezpieczenia odpowiednich świadczeń w sektorze ochrony zdrowia stanowi szczególne zadanie w regionach przygranicznych. Zróżnicowane struktury prawne i administracyjne mogą utrudniać transgraniczne korzystanie z usług i współpracę między lekarkami i lekarzami, szpitalami i innymi placówkami medycznymi. Wspólne korzystanie z dostępnych usług w sektorze zdrowia byłoby atrakcyjne pod względem efektywności ekonomicznej, ale także – a nawet przede wszystkim – z punktu widzenia geograficznej bliskości danej instytucji opieki zdrowotnej. Stanowi to jednak szczególne wyzwanie, gdy sąsiadujące ze sobą systemy opieki zdrowotnej różnią się tak bardzo pod względem finansowania, jak w przypadku Niemiec i Polski. Globalne i ogólnoeuropejskie skutki pandemii COVID-19 uzmysłowiły potrzebę transgranicznej koordynacji w zakresie edukacji zdrowotnej i profilaktyki oraz opieki medycznej i zwalczania chorób w polsko-brandenburgskim obszarze powiazań – jako najbardziej naglącego zadania.

W polsko-niemieckim i polsko-brandenburgskim obszarze istnieją liczne kontakty, kooperacje i projekty w dziedzinie ochrony zdrowia, pozwalające sprostać transgranicznym wyzwaniom. W ramach projektów INTERREG-A przeanalizowano sytuację wyjściową w służbie zdrowia i opracowano propozycje jej poprawy. Rozszerzono współpracę w dziedzinie „telemedycyny” lub rejestracji klinicznej nowotworów oraz wymianę wiedzy i doświadczeń między zainteresowanymi aktorami.

rungsaustausch zwischen Akteuren wurden ausgebaut.

Grenzüberschreitender Rettungsdienst

Auf Basis des Rahmenabkommens über die grenzüberschreitende Zusammenarbeit im Rettungsdienst zwischen der Bundesrepublik Deutschland und der Republik Polen wurden Kooperationsvereinbarungen zu dessen Umsetzung entworfen. Sie werden durch die Träger der Rettungsdienste – auf deutscher Seite Landkreise und kreisfreie Städte, auf polnischer Seite zentralstaatliche Wojewodschaftsämter – geschlossen. Die erste Kooperationsvereinbarung wurde am 29. September 2020 für den Landkreis Vorpommern-Greifswald und die Wojewodschaft Westpommern/Zachodniopomorskie unterzeichnet. Die weiteren Abkommen zwischen polnischen und brandenburgischen sowie sächsischen Partnern werden folgen.

Veterinärwesen und Tierseuchenbekämpfung

Im Bereich des Veterinärwesens und der Lebensmittelüberwachung findet seit 1991 eine enge Kooperation zwischen Brandenburg und den Wojewodschaften Lebus Land/Lubuskie sowie Westpommern/Zachodniopomorskie statt. Schwerpunkt ist – neben Tierarzneimittelüberwachung und Tierschutz – die Verhütung und Bekämpfung von Tierseuchen und Tierkrankheiten in der grenznahen Region, die Überwachung von Lebensmitteln tierischer Herkunft sowie von Futtermitteln. Es finden regelmäßige gemeinsame Übungen zur Bekämpfung simulierter Tierseuchenausbrüche im grenznahen Bereich statt, um ein vertrauensvolles und schnelles grenzüberschreitendes Handeln im konkreten Krisenfall zu sichern (z. B. bei der Afrikanischen Schweinepest und bei der Geflügelpest).

Transgraniczne ratownictwo medyczne

Na podstawie Umowy ramowej między Rzeczpospolitą Polską a Republiką Federalną Niemiec o współpracy transgranicznej w ratownictwie medycznym opracowano porozumienia o kooperacji w celu jej realizacji. Zawierane są one przez odpowiedzialne organy służb ratowniczych – po stronie niemieckiej przez powiaty i miasta na prawach powiatu, po stronie polskiej przez urzędy wojewódzkie. Pierwsze porozumienie o współpracy zostało podpisane 29 września 2020 r. dla powiatu Vorpommern-Greifswald i Województwa Zachodniopomorskiego. Następnie mają zostać podpisane dalsze porozumienia pomiędzy partnerami polskimi a brandenburskimi i saksońskimi.

Weterynaria i zwalczanie epizooocji

Od 1991 roku istnieje ścisła współpraca w zakresie medycyny weterynaryjnej i kontroli żywności pomiędzy Brandenburgią a województwami Lubuskim i Zachodniopomorskim. Oprócz monitorowania leków weterynaryjnych i ochrony zwierząt główny nacisk kładzie się na zapobieganie i zwalczanie epidemii i chorób zwierzęcych w regionie przygranicznym, monitorowanie środków spożywczych pochodzenia zwierzęcego i pasz. Prowadzone są regularne, wspólne ćwiczenia w celu zwalczania symulowanych ognisk chorób zwierzęcych w regionie przygranicznym, aby zapewnić wiarygodne i szybkie działania transgraniczne w razie kryzysu, przykładowo przeciwko afrykańskiemu pomorowi świń, czy ptasiej grypie.

Ochrona konsumentów

Dzięki Polsko-Niemieckiemu Centrum Informacji Konsumentckiej (VIZ) Kraj Związkowy Brandenburgia posiada unikalny atut w zakresie transgranicznej ochrony konsumentów wzdłuż wewnętrznej granicy UE z Europą Środkowo-Wschodnią. VIZ jest projektem Brandenburskiego Centrum Doradztwa Konsumentckiego

Zielsetzungen und Handlungsfelder

Cele i pola działania

Verbraucherschutz

Mit dem Deutsch-polnischen Verbraucherinformationszentrum besitzt das Land Brandenburg ein Alleinstellungsmerkmal für den grenzüberschreitenden Verbraucherschutz entlang der EU-Binnengrenze nach Ostmitteleuropa. Das VIZ ist ein Projekt der Verbraucherzentrale Brandenburg und der polnischen Federacja Konsumentów (Verbraucherföderation) mit Beratung auf Deutsch und Polnisch. Dies betrifft u. a. grenzüberschreitende Geschäfte, Vertragsschlüsse und Vertragsabwicklung im Nachbarland (z. B. bei Reklamationen) und bei Bedarf eine außergerichtliche Rechtsvertretung.

Zielsetzungen bis 2030:

- ▶ Die Gesundheitsversorgung erfolgt im brandenburgisch-polnischen Verflechtungsraum in beide Richtungen. Belastbare grenzüberschreitende Informationskanäle und Krisenmechanismen werden weiter genutzt bzw. etabliert.
 - ▷ Es erfolgt eine gemeinsame Nutzung medizinischer Infrastruktur entlang der brandenburgisch-polnischen Grenze. Die Einrichtungen können sich deshalb mehr spezialisieren.
 - ▷ Ein grenzüberschreitender Rettungsdienst hat sich eingespielt. Hierzu wurden entsprechende Kooperationsvereinbarungen geschlossen, die Erfahrungen ausgewertet und die Bestimmungen gegebenenfalls angepasst.
 - ▷ Um grenzüberschreitenden Herausforderungen wie der COVID-19-Pandemie gemeinsam besser begegnen zu können, werden das Wissen über Strukturen und Entscheidungswege auf deutscher und polnischer Seite, belastbare Informationskanäle und gemeinsame Reaktionsmechanismen aufgebaut und gepflegt.
- ▶ Das Deutsch-polnische Verbraucherinformationszentrum in Frankfurt (Oder) hat sich als

i Polskiej Federacji Konsumentów, w ramach którego konsumenci otrzymują porady po polsku i po niemiecku. Dotyczy to m.in. transakcji transgranicznych, zawierania i wykonywania umów w kraju sąsiednim (np. w przypadku reklamacji) oraz – w razie potrzeby – pozasądowego zastępstwa prawnego.

Cele do roku 2030:

- ▶ Opieka medyczna w polsko-brandenburskim obszarze powiązań jest realizowana w obu kierunkach. Wypróbowane, transgraniczne kanały informacyjne i mechanizmy kryzysowe będą dalej wykorzystywane i w razie potrzeby rozwijane.
 - ▷ Wzdłuż granicy polsko-brandenburskiej wspólnie wykorzystywana będzie infrastruktura medyczna. W związku z tym, placówki mogą się bardziej specjalizować.
 - ▷ Transgraniczna służba ratownicza działa w sposób zgrany. W tym celu zawarte zostały odpowiednie porozumienia o kooperacji. Pierwsze doświadczenia związane z tymi umowami zostały ewaluowane i w razie potrzeby dostosowane ich postanowienia.
 - ▷ Aby wspólnie, łatwiej sprostać wyzwaniom transgranicznym – takim jak pandemia COVID-19 – budowane i pielęgnowane będą wiedza o strukturach i kanałach decyzyjnych po stronie polskiej i niemieckiej, sprawne kanały informacyjne i wspólne mechanizmy reagowania.
- ▶ Polsko-Niemieckie Centrum Informacji Konsumentckiej (VIZ) we Frankfurcie nad Odrą, jako punkt kontaktowy w zakresie transgranicznej ochrony konsumentów z Polską, na ofertę którego istnieje wzmożone zapotrzebowanie, zyskało uznanie konsumentów.
- ▶ Transgraniczna wymiana i współpraca w zakresie zwalczania epizootcji będzie kontynuowana i intensyfikowana w zależności od bieżącej sytuacji.

Good-Practice-Beispiele

Das INTERREG V A-Projekt „Gesundheit ohne Grenzen in der Eurostadt Guben-Gubin“ möchte die grenzüberschreitende Zusammenarbeit von medizinischen Einrichtungen, Verwaltung, Politik und Gesellschaft im Gesundheitswesen stärken. Es setzt auf Erfahrungsaustausch, den Aufbau von Kooperationsnetzwerken, Förderung der Zweisprachigkeit und eine Machbarkeitsstudie mit Handlungsleitfäden zur grenzüberschreitenden Gesundheitsversorgung.

Im INTERREG V A-Projekt „Gesunde Kinder in gesunden Kommunen“ haben sich deutsche und polnische Partner zum Ziel gesetzt, die Anzahl der Kinder mit Übergewicht zu verringern und mit mehr Bewegung, mehr Wissen über den eigenen Körper und damit mehr Selbstbewusstsein einen Beitrag zu einer radikalen Änderung des Lebensstils zu leisten. Dies

geschieht unter Beteiligung der Gemeinden, Schulen, Sportvereine, Eltern sowie der Kinder selbst mit zusätzlichen Sportstunden, dem Aufbau von Strukturen zur Gesundheitsförderung sowie im Bereich gesunde Ernährung durch

Lernküchen und abwechslungsreiche Speisepläne in den Mensen. Die ESAB begleitet mit ihrer Fachhochschule für Sport und Management Potsdam die Umsetzung als wissenschaftlicher Partner.

Przykłady dobrych praktyk

Projekt INTERREG V A „Zdrowie bez granic w Euromieście Gubin-Gubin” ma na celu wzmocnienie transgranicznej współpracy placówek medycznych, administracji, polityki i społeczeństwa, w zakresie opieki zdrowotnej. Wspiera on wymianę doświadczeń, tworzenie sieci kooperacji, promowanie dwujęzyczności oraz tworzenie studium wykonalności z zaleceniami działań w zakresie transgranicznego zapewnienia opieki zdrowotnej.

W projekcie INTERREG V A „Zdrowe dzieci w zdrowych gminach” polscy i niemieccy partnerzy postawili sobie za cel zmniejszenie liczby dzieci z nadwagą. Poprzez większą ilość ruchu, większą wiedzę na temat własnego ciała i tym samym większą pewność siebie, celem projektu jest również przyczynienie się do radykalnej zmiany stylu życia. Odbywa się to przy udziale gmin, szkół, klubów sportowych, rodziców, jak również samych dzieci, poprzez dodatkowe lekcje sportowe, rozwój struktur promujących zdrowie, jak również

w zakresie zdrowego żywienia poprzez kuchnie edukacyjne i zróżnicowane menu w stołówkach. ESAB i jej Wyższa Szkoła Sportu i Zarządzania w Poczdamie wspierają realizację projektu jako partnerzy naukowci.

Zielsetzungen und Handlungsfelder

Cele i pola działania

Anlaufstelle für den grenzüberschreitenden Verbraucherschutz mit Polen als gut nachgefragtes Angebot bei Verbraucherinnen und Verbrauchern etabliert.

- ▶ Der grenzüberschreitende Austausch und die Kooperation in der Tierseuchenbekämpfung wird fortgeführt und anlassbezogen intensiviert.
 - ▷ Die Afrikanische Schweinepest soll gemeinsam mit Polen durch eine verstärkte grenzüberschreitende Zusammenarbeit eingedämmt werden. Hier wird neben der Kooperation der Verwaltungen im Veterinär- und Jagdwesen und der Agrarwirtschaft auch die grenzüberschreitende Abstimmung der landwirtschaftlichen Berufsverbände und der Jagdverbände unterstützt.

- ▷ Afrikanischer Schweinepest sollten in Kooperation mit Polen durch verstärkte grenzüberschreitende Zusammenarbeit eingedämmt werden. Hier wird neben der Kooperation der Verwaltungen im Veterinär- und Jagdwesen und der Agrarwirtschaft auch die grenzüberschreitende Abstimmung der landwirtschaftlichen Berufsverbände und der Jagdverbände unterstützt.

3.4. Brand- und Katastrophenschutz

Ausgangslage und Entwicklungstendenzen

Katastrophen halten sich nicht an Landesgrenzen. Auch im deutsch-polnischen bzw. brandenburgisch-polnischen Verflechtungsraum sind angesichts des gemeinsamen Gefahren- und Risikopotenzials ganzheitliche, grenzüberschreitende Lösungen für die Gefahrenabwehr und die effiziente und gemeinsame Nutzung von Kapazitäten notwendig.

Die Vereinbarung über die gegenseitige Hilfeleistung bei Katastrophen und schweren Unglücksfällen zwischen Brandenburg und der Republik Polen stellt die Grundlage für die langfristige Sicherung und den Ausbau der Zusammenarbeit im Katastrophenschutz dar. Es finden regelmäßig Arbeitstreffen im Bereich Brand- und Katastrophenschutz, Formate des Expertenaustauschs und Aktivitäten in der praxisnahen Ausbildung von Feuerwehkräften statt, u. a. mit der Woiwodschaftskommandantur der Staatlichen Feuerwehr in Landsberg an der Warthe/Gorzów Wielkopolski. Teil der Zusammenarbeit sind auch der regelmäßige Austausch zu Unterrichts- und Ausbildungsformen, gemeinsame Workshops, Seminare, Ausbildungscamps und Einsatzübungen sowie Kultur- und Sportveranstaltungen. Das aus INTERREG IV A-Mittel errichtete gemeinsame Brandübungshaus an der Landesschule und Technischen Einrichtung für Brand- und Katastrophenschutz in Eisenhüttenstadt stärkt die grenzüberschreitende Zusammenarbeit der Feuerwehren vor allem unter dem Gesichtspunkt der Ausbildung und des gemeinsamen Einsatzes der Kräfte.

Im Rahmen der DPRK legte Brandenburg gemeinsam mit weiteren deutschen und polnischen Partnern Handlungsempfehlungen für die feuerwehrdienstliche Hilfeleistung

3.4. Ochrona przeciwpożarowa i zapobieganie katastrofom

Sytuacja wyjściowa i tendencje rozwojowe

Kłęski żywiołowe nie zważają na granice państwowe. Stąd także w polsko-niemieckim i polsko-brandenburskim obszarze powiązań – w perspektywie potencjalnych zagrożeń i ryzyka wewnątrz tego obszaru – konieczne są zarówno kompleksowe, transgraniczne rozwiązania w zakresie zapobiegania takim zagrożeniom, jak i efektywne wykorzystanie wspólnych możliwości.

Umowa o wzajemnej pomocy w przypadku klęsk żywiołowych i poważnych, nieszczęśliwych wypadków między Brandenburgią a Rzeczpospolitą Polską stanowi podstawę dla długotrwałego zabezpieczenia i rozszerzenia współpracy w zakresie zapobiegania katastrofom. Odbywają się regularne spotkania robocze w dziedzinie ochrony przeciwpożarowej i zapobiegania katastrofom, wymiany ekspertów w różnych formatach oraz działania w zakresie praktycznego szkolenia strażaków – w tym z Komendą Wojewódzką Państwowej Straży Pożarnej w Gorzowie Wielkopolskim. Współpraca obejmuje również regularną wymianę metod nauczania i szkolenia, wspólne warsztaty, seminaria, obozy szkoleniowe i ćwiczenia operacyjne, a także imprezy kulturalne i sportowe. Wybudowane ze środków INTERREG IV A, wspólne centrum szkolenia pożarniczego przy regionalnym ośrodku szkolno-technicznym ochrony przeciwpożarowej i zwalczania klęsk żywiołowych w Eisenhüttenstadt wzmacnia transgraniczną współpracę straży pożarnych, szczególnie w zakresie szkolenia oraz wspólnych akcji zastępów.

W ramach Polsko-Niemieckiej Komisji Międzyrządowej, Brandenburgia wraz z innymi part-

Zielsetzungen und Handlungsfelder

Cele i pola działania

im deutsch-polnischen Grenzraum vor. Als gemeinsamer Leitfaden verbessern sie die grenzüberschreitende Durchführung bilateraler Hilfeleistung bei Katastrophen oder schweren Unglücksfällen und sind auch unterhalb der Schwelle von Katastrophen und schweren Unglücksfällen anwendbar.

nerami niemieckimi i polskimi przedstawiła zalecenia dotyczące działań w zakresie pomocy pożarnej w polsko-niemieckim obszarze przygranicznym. Jako wspólne wytyczne, usprawniają one transgraniczną realizację dwustronnej pomocy w przypadku klęsk lub poważnych, nieszczęśliwych wypadków i mają zastosowanie również poniżej progu klęsk i poważnych, nieszczęśliwych wypadków.

Good-Practice-Beispiele:

*Das **Deutsch-Polnische Feuerwehrkommandantenforum** bietet eine Plattform zum gemeinsamen Erfahrungsaustausch deutscher und polnischer Feuerwehrführungskräfte in der Grenzregion, bei dem auch neue Felder der Kooperation identifiziert werden. Die Teilnehmenden tauschten sich bisher über praktische Aspekte der Hilfeleistung, des Brandschutzes und der allgemeinen Hilfe bei grenzüberschreitenden Einsätzen aus. Es fanden Fachgespräche und Diskussionen über Fragen der Brand- und Hilfeleistungssysteme in Polen und Deutschland sowie die Zusammenarbeit im Rahmen von EU-Projekten statt.*

*Zielsetzung des INTERREG V A-Projekts „Brand- und Katastrophenschutz“ ist die Festigung und Erweiterung der **Zusammenarbeit der Feuerwehren zur Katastrophenabwehr** in den Gebieten der Landkreise Uckermark, Gryfino und Wałcz, um eine besser koordinierte und grenzüberschreitende Reaktion auf Katastrophenfälle zu erreichen. Dies geschieht u. a. durch den Bau und den Betrieb einer Brandübungsanlage, die von deutschen und polnischen Feuerwehrangehörigen aus dem gesamten Projektgebiet zu Ausbildungs- und Übungszwecken genutzt werden kann.*

Przykłady dobrych praktyk:

***Polsko-Niemieckie Forum Komendantów Straży Pożarnych** stanowi platformę do wspólnej wymiany doświadczeń pomiędzy polską i niemiecką kadrą kierowniczą straży pożarnych w regionie przygranicznym, podczas której identyfikowane są również nowe pola współpracy. Do tej pory uczestnicy wymieniali poglądy na temat praktycznych aspektów pomocy, ochrony przeciwpożarowej i pomocy ogólnej podczas operacji transgranicznych. Odbywały się rozmowy i dyskusje fachowe dotyczące zagadnień systemów przeciwpożarowych i niesienia pomocy w Polsce i w Niemczech oraz współpracy w ramach projektów unijnych.*

*Celem projektu INTERREG V A „**Ochrona przeciwpożarowa i zapobieganie katastrofom**” jest ugruntowanie i rozszerzenie **współpracy pomiędzy strażą pożarną w zakresie zapobiegania katastrofom** na obszarze powiatów Uckermark, Gryfino i Wałcz, aby osiągnąć lepiej skoordynowane i transgraniczne reagowanie na sytuacje kryzysowe. Osiągnięte to zostanie m.in. poprzez budowę i eksploatację obiektu do ćwiczeń przeciwpożarowych, z którego – w celach szkoleniowych i treningowych – będą mogli korzystać niemieccy i polscy strażacy z całego obszaru objętego projektem.*

Zielsetzungen bis 2030:

- ▶ Die brandenburgisch-polnische Zusammenarbeit im Brand- und Katastrophenschutz wird weitergeführt und ausgebaut.
 - ▷ Das Feuerwehrkommandantenforum wird als Plattform für gegenseitigen Austausch und zur Weiterentwicklung der Zusammenarbeit verstetigt. Zielsetzungen sind dabei die Überarbeitung der Vereinbarungen über die gegenseitige Hilfeleistung bei Katastrophen oder schweren Unglücksfällen u. a. im Hinblick auf eine Regelung zur Verwendung von Sonder- und Wegerechten bei Einsätzen im Nachbarland, die Verbesserung der Zusammenarbeit des Krisenstabs des Ministeriums für Inneres und Kommunales des Landes Brandenburg (MIK) mit den Lagezentren der Staatlichen Feuerwehr in den polnischen Grenzwoiwodschaften sowie der Ausbau des Verwaltungsaustauschs zwischen dem MIK und den Verwaltungen in diesen Woiwodschaften, inklusive des weiteren Abbaus von Sprachbarrieren.
 - ▷ Der gemeinsame Austausch im Rahmen der AG Katastrophenschutz der DPRK wird fortgesetzt.

Cele do roku 2030:

- ▶ Kontynuacja i rozszerzanie polsko-brandenburgskiej współpracy w zakresie ochrony przeciwpożarowej i zwalczania skutków katastrof.
 - ▷ Skonsolidowane będzie Forum Komentantów Straży Pożarnych jako platforma wzajemnej wymiany i dalszego rozwoju współpracy. Celem jest rewizja porozumień o wzajemnej pomocy w przypadku katastrof lub poważnych, nieszczęśliwych wypadków, m.in. w perspektywie rozporządzenia w sprawie korzystania ze specjalnych praw drogi i praw przejazdu podczas działań na terenie państwa sąsiedniego, usprawnienie współpracy pomiędzy zespołem zarządzania kryzysowego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Samorządu Terytorialnego Kraju Związkowego Brandenburgia (MIK) a centrami reagowania państwowych straży pożarnych w polskich województwach przygranicznych oraz rozszerzenie wymiany administracyjnej pomiędzy MIK a administracją w tych województwach – w tym dalsze redukcowanie barier językowych.
 - ▷ Kontynuacja wspólnej wymiany w ramach Grupy Roboczej ds. Zapobiegania Katastrofom Polsko-Niemieckiej Komisji Międzyrządowej.

Zielsetzungen und Handlungsfelder

Cele i pola działania

3.5. Umweltschutz, Naturerbe sowie Erhalt und Schutz der Naturlandschaften

Ausgangslage und Entwicklungstendenzen

Der nachhaltige effektive Schutz von Luft, Wasser und Boden sowie der Arten- und Biotopschutz kann nur grenzüberschreitend gelingen. Deshalb pflegt Brandenburg mit den polnischen Partnerwojewództen, aber auch auf nationaler Ebene, zu diesen Themenbereichen sowie zur Umweltbildung seit Jahren intensive Kontakte. Seit 1994 bilden mehrjährige Arbeitsprogramme und jährliche Maßnahmenpläne des Ministeriums für Landwirtschaft, Umwelt und Klimaschutz (MLUK) mit den drei Wojewodschaften Westpommern/Zachodniopomorskie, Lebus/Lubuskie und Großpolen/Wielkopolska eine Grundlage dieser Zusammenarbeit. Sie werden um projektbezogene Aktivitäten mit der Wojewodschaft Niederschlesien/Dolny Śląsk ergänzt. Es werden grenzüberschreitende Aktivitäten und Begegnungen im Umwelt- und Naturschutz und der Ländlichen Entwicklung/Landwirtschaft gemeinsam geplant und umgesetzt. Dazu zählen regelmäßige Arbeitstreffen und Konferenzen sowie gegenseitige Hospitationen. Wichtig für die Intensivierung dieser Kooperation ist die Nutzung von EU-Mitteln, z. B. im Bereich INTERREG A.

Die Flusslandschaften der Oder und Neiße sowie die zahlreichen NATURA 2000 und FFH- und Vogelschutzgebiete im brandenburgisch-polnischen Verflechtungsraum stellen ein wichtiges gemeinsames Naturerbe dar. Gemeinsame Verpflichtungen ergeben sich insbesondere im Bereich des Unteren Odertals, das auf Brandenburger Seite nach nationalem und internationalem Recht als Nationalpark und auf polnischer Seite als Landschaftspark geschützt ist. Beide Verwaltungen arbeiten seit Jahren auf lokaler Ebene eng zusammen.

3.5. Ochrona środowiska, dziedzictwa naturalnego oraz zachowanie i ochrona naturalnych krajobrazów

Sytuacja wyjściowa i tendencje rozwojowe

Trwała i skuteczna ochrona powietrza, wody i gleby, jak również ochrona gatunków i biotopów może być skuteczna tylko w wymiarze transgranicznym. Z tego powodu, Brandenburgia od wielu lat utrzymuje intensywne kontakty z polskimi województwami partnerskimi – ale także na szczeblu krajowym – w zakresie powyższych zagadnień oraz edukacji ekologicznej. Od 1994 roku podstawę współpracy z trzema województwami: Zachodniopomorskim, Lubuskim i Wielkopolskim stanowią wieloletnie programy prac i roczne plany działania Ministerstwa Rolnictwa, Środowiska i Ochrony Klimatu (MLUK). Uzupełniają je działania projektowe z Województwem Dolnośląskim. Wspólnie planowane i realizowane są transgraniczne działania i spotkania w zakresie polityki ochrony środowiska, ochrony przyrody i rozwoju obszarów wiejskich/rolnictwa. Obejmuje to regularne spotkania robocze i konferencje, jak również wzajemne hospitacje. Istotne znaczenie dla intensyfikacji tej współpracy ma wykorzystanie funduszy unijnych, np. w obszarze INTERREG A.

Krajobrazy rzeczne Odry i Nysy oraz liczne obszary Natura 2000, ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory, jak również specjalnej ochrony ptaków stanowią ważne, wspólne dziedzictwo przyrodnicze w polsko-brandenburskim obszarze powiązań. Wspólne zobowiązania powstają w szczególności w obszarze Doliny Dolnej Odry, który po stronie brandenburskiej – na podstawie prawa państwowego i międzynarodowego – chroniony jest jako park narodowy, a po stronie polskiej, jako park krajobrazowy. Obie administracje od lat ściśle współpracują na szczeblu lokalnym.

Eine Reihe weiterer gemeinsamer Handlungsfelder sind durch das Management der grenzüberschreitenden Flussgebiete im Spannungsfeld von Hochwasservorsorge, Wasserrückhaltung und Naturschutz, das Wildtiermanagement, den Umgang mit wandernden Tierarten (namentlich Wolf und Wisent), die Eindämmung der Ausbreitung invasiver Pflanzen- und Tierarten bzw. der Entwicklung „Grüner Infrastruktur“ gegeben.

Auf Grundlage des Deutsch-Polnischen Umweltschutzabkommens ist das MŁUK seit 1991 Mitglied im Deutsch-Polnischen Umwelt- rat und seinen Arbeitsgruppen, in der Kommission für nachbarschaftliche Zusammenarbeit auf dem Gebiet des Umweltschutzes sowie im Deutsch-Polnischen Programmrat für das grenzüberschreitende Schutzgebiet im Unteren Odertal. Es arbeitet zudem in der Deutsch-Polnischen Grenzgewässerkommission (GGK) und der Kommission zum Schutz der Oder vor Verunreinigungen (IKSO) mit. Die Landesregierung und das MŁUK unterstützen Akteurinnen und Akteure außerhalb der Verwaltung im grenzüberschreitenden Umwelt- und Naturschutzbereich sowie zu Themen der Landnutzung und Fischerei in ihrer Kooperation mit Polen.

Im europäischen Kontext sind die Umsetzung der Europäischen Wasserrahmenrichtlinie, der Richtlinie zum Hochwasserrisikomanagement und der FFH- und EU-Vogelschutz-Richtlinie die maßgeblichen Handlungsleitfäden in der Bewirtschaftung der Grenzflüsse bzw. Flusseinzugsgebiete sowie der Natura 2000-Gebiete im grenzüberschreitenden Verflechtungsraum. Als Partner der internationalen Grenzgewässerkommission Oder und Sitzland des einzigen deutschen Auennationalparks hat Brandenburg eine besondere Verantwortung für den Schutz, die Regulierung und die Nutzung der Oder, insbesondere der Fluss-Abschnitte im gemeinsamen polnisch-brandenburgischen Grenzraum. Aktuell ist das Brandenburger Umweltministerium von der regionalen Gewässerverwaltung

Powstaje szereg dalszych, wspólnych obszarów działania w odniesieniu do zarządzania transgranicznymi dorzeczami rzek w obszarze konfliktu między pomiędzy zapobieganiem powodziom i retencją wodną a ochroną przyrody, zarządzania dziką przyrodą, postępowania z migrującymi gatunkami zwierząt (w szczególności wilkami i żubrami), powstrzymywania rozprzestrzeniania się inwazyjnych gatunków roślin i zwierząt lub rozwoju „zielonej infrastruktury”.

Na podstawie Polsko-Niemieckiej Umowy o Ochronie Środowiska, MŁUK jest od 1991 roku członkiem Polsko-Niemieckiej Rady Ekologicznej i jej grup roboczych, Komisji ds. Sąsiedzkiej Współpracy w Dziedzinie Ochrony Środowiska oraz Polsko-Niemieckiej Rady Programowej dla Transgranicznego Obszaru Chronionego Krajobrazu w Dolinie Dolnej Odry. Ministerstwo uczestniczy również w pracach Polsko-Niemieckiej Komisji ds. Wód Granicznych (GGK) oraz Komisji Ochrony Odry przed Zanieczyszczeniem (IKSO). Ponadto Rząd Krajowy i MŁUK wspierają podmioty spoza kręgu administracji w transgranicznym sektorze ochrony środowiska i przyrody, jak również w kwestiach użytkowania gruntów i rybołówstwa w zakresie ich kooperacji z Polską.

W kontekście europejskim wdrożenie Ramowej Dyrektywy Wodnej oraz Dyrektywy w sprawie zarządzania ryzykiem powodziowym, Dyrektywy Siedliskowej, Dyrektywy ptasiej stanowi główne wytyczne dla zarządzania rzekami granicznymi, czy dorzeczami, jak również obszarami NATURA 2000 w polsko-niemieckim obszarze powiązań. Jako partnerowi międzynarodowej komisji wód granicznych Odry i siedzibie jedyne go niemieckiego narodowego parku dorzecza, Brandenburgii przypada szczególna odpowiedzialność w zakresie regulacji, ochrony i użytkowania Odry – zwłaszcza odcinków rzeki w polsko-niemieckim obszarze powiązań. Aktualnie brandenburskie ministerstwo ochrony środowiska uwzględniane jest przez Regionalny

Zielsetzungen und Handlungsfelder

Cele i pola działania

in Stettin, die als Vorhabenträger Ausbauverfahren an der östlichen Grenzoder verantwortet, beteiligt. Dabei stellen die unterschiedlichen Sichtweisen auf die Entwicklung der Oder als Wasserstraße eine Herausforderung in der Zusammenarbeit mit polnischen Partnern dar.

Zielsetzungen bis 2030:

- ▶ Im Bereich Umwelt, Naturschutz und Naturlandschaften sowie Ländliche Entwicklung und Landwirtschaft wird die brandenburgisch-polnische Zusammenarbeit weitergeführt und gestärkt.
 - ▷ Die Landesregierung nutzt die zahlreichen deutsch-polnischen Gremien, um eine kontinuierliche grenzüberschreitende Zusammenarbeit bei der Lösung grenzüberschreitender Verwaltungsaufgaben in Umwelt- und Naturschutz sowie Hochwasservorsorge sicher zu stellen.
 - ▷ Regionale Zielsetzungen im Sinne einer nachhaltigen Entwicklung des brandenburgisch-polnischen Verflechtungsraumes im Umwelt- und Naturschutzbereich werden auf nationaler Ebene eingebracht.
 - ▷ Die langjährige regionale Verwaltungszusammenarbeit zwischen Brandenburg und seinen polnischen Partnerwojewództwoschaften wird bedarfsgerecht auf Grundlage der gemeinsamen Arbeitsprogramme und Maßnahmenpläne bzw. projektorientiert weitergeführt.
 - ▷ Die grenzüberschreitende Kooperation im Rahmen des Nationalparks Unteres Odertal wird fortgesetzt und weiter gestärkt. Das MŁUK wird die erforderlichen personellen und finanziellen Ressourcen bereitstellen. Der Ausbau deutsch-polnischer Kooperationen in Netzwerken aus Nationalparks, Biosphärenreservaten, Naturparks etc. zum Arten- und Lebensraumschutz wird vorangetrieben.
 - ▷ Die Projektförderung zur Anbahnung und Verstetigung der grenzüberschreitenden Zusammenarbeit von NGO im Bereich

Zarząd Gospodarki Wodnej w Szczecinie, który jako instytucja wykonawcza odpowiedzialny jest za rozbudowę wschodniej granicy na Odrze. W tym zakresie, zróżnicowane zapatrywania na rozwój Odry jako drogi wodnej stanowią wyzwanie w zakresie współpracy z polskimi partnerami.

Cele do roku 2030:

- ▶ Współpraca polsko-brandenburska w zakresie ochrony środowiska, natury i obszarów krajobrazowych oraz rozwoju i gospodarki obszarów wiejskich będzie kontynuowana i wzmacniana.
 - ▷ Rząd Krajowy wykorzystuje liczne, polsko-niemieckie gremia w celu zapewnienia stałej współpracy transgranicznej przy rozwiązywaniu transgranicznych zadań administracyjnych w zakresie ochrony środowiska, ochrony przyrody i ochrony przeciwpowodziowej.
 - ▷ Cele regionalne w zakresie ochrony środowiska i ochrony przyrody, w znaczeniu zrównoważonego rozwoju polsko-brandenburskiego obszaru powiązań, będą przedkładane na poziomie państwowym.
 - ▷ Długoletnia, regionalna współpraca administracyjna pomiędzy Brandenburgią i jej polskimi województwami partnerskimi będzie kontynuowana z uwzględnieniem aktualnego zapotrzebowania, w oparciu o wspólne programy robocze i plany działania lub na zasadzie projektów.
 - ▷ Współpraca transgraniczna w ramach Parku Narodowego Doliny Dolnej Odry będzie kontynuowana i dalej wzmacniana. MŁUK zapewni niezbędne zasoby kadrowe i finansowe. Wspierane będzie rozszerzenie, w ramach sieci parków narodowych, rezerwatów biosfery, parków przyrody itp., polsko-niemieckiej współpracy w celu ochrony gatunków i siedlisk.
 - ▷ Kontynuowane będzie wsparcie projektów, nakierowanych na inicjowanie i konsolidację współpracy transgranicznej

Good Practice-Beispiele

Vor dem Hintergrund zunehmender grenzüberschreitender Abfalltransporte nach Polen und illegalen Abfallentsorgungsvorgängen führte das MLUK 2019 einen durch das Programm TAIEX EIR Peer 2 Peer unterstützten **Deutsch-polnischen Workshop zur grenzüberschreitenden Abfallkriminalität** durch. Vertreterinnen und Vertreter von Umwelt-, Transportkontroll- und Strafverfolgungsbehörden auf regionaler, nationaler und EU-Ebene tauschten sich zur aktuellen Lage und bewährten Verfahren aus, diskutierten Lösungsansätze und trafen Verabredungen für eine verstärkte Zusammenarbeit.

Das INTERREG IVA-Projekt zur „**Harmonisierung und Optimierung des Managements von NATURA 2000 Gebieten im grenzüberschreitenden Naturraum Unteres Odertal**“ setzte Aktivitäten in den Bereichen Naturschutz, Naturtourismus, Umweltbildung und Regionalentwicklung um und entwickelte modellhafte Lösungen für die Region. Es förderte grenzüberschreitend die Akzeptanz für den Naturschutz und die Zusammenarbeit der Fachverwaltung.

Das Leibniz-Zentrum für Agrarlandschaftsforschung (ZALF) e. V. in Müncheberg kooperiert im INTERREG VA-Projekt „**Łoś Bonus – Crossing! Verbesserung des grenzüberschreitenden Wildtiermanagements für Wisent & Elch**“ mit polnischen Wissenschaftseinrichtungen, um Wissenslücken bezüglich der Verbreitung, geeigneter Lebensräume sowie Wanderkorridoren beider Arten durch Forschungs- und Monitoringaktivitäten zu schließen. Gemeinsam sollen Konflikte beim Umgang mit Wisent und Elch analysiert und Lösungsansätze für deren Entschärfung erarbeitet werden.

Przykłady dobrych praktyk

Na tle nasilających się transgranicznych transportów odpadów do Polski oraz nielegalnych operacji unieszkodliwiania odpadów, MLUK przeprowadził w 2019 roku, wspierane przez europejski program TAIEX EIR Peer 2 Peer, **polsko-niemieckie warsztaty na temat transgranicznej przestępczości związanej z odpadami**. Podczas szkoleń przedstawiciele organów ochrony środowiska, kontroli transportu i organów ścigania na szczeblu regionalnym, państwowym i unijnym wymieniali poglądy na temat obecnej sytuacji i sprawdzonych procedur, omawiali możliwe rozwiązania i poczynili ustalenia dotyczące zacieśnienia współpracy.

Projekt INTERREG IVA „**Harmonizacja i optymalizacja zarządzania siedliskami i ostojami NATURA 2000 w transgranicznym obszarze przyrodniczym Doliny Dolnej Odry**” realizuje działania w obszarze ochrony przyrody, turystyki przyrodniczej, edukacji ekologicznej i rozwoju regionalnego. Wypracowuje on również rozwiązania modelowe dla regionu oraz promuje transgraniczną akceptację ochrony środowiska i współpracę administracji fachowej.

W ramach projektu INTERREG VA „**Łoś Bonus – Crossing! Polepszenie transgranicznego zarządzania populacjami żubra i łosia**”, Centrum Badań Krajobrazu Rolniczego im. Leibniza (ZALF) e. V. w Müncheberg współpracuje z polskimi instytucjami naukowymi, w celu uzupełnienia – poprzez działalność badawczą i z zakresu monitoringu – luk w wiedzy na temat rozprzestrzeniania się, odpowiednich siedlisk, jak również korytarzy migracyjnych obu gatunków. Wspólnie przeanalizowane będą konflikty, wynikające z podejścia do żubrów i łosi oraz opracowane zostaną rozwiązania w celu ich łagodzenia.

Zielsetzungen und Handlungsfelder

Cele i pola działania

Umwelt, Ländliche Entwicklung und Landwirtschaft wird fortgesetzt.

- Brandenburg beteiligt sich am grenzüberschreitenden Monitoring im Zuge der geplanten Ausbaumaßnahmen am Grenzfluss Oder.

pomiędzy organizacjami pozarządowymi w zakresie środowiska, rozwoju obszarów wiejskich i rolnictwa.

- Brandenburgia udziela się w transgranicznym monitoringu w trakcie planowanych działań rozbudowy na rzece granicznej Odrze.

4. Finanzierungsinstrumente

Ausgangslage und Entwicklungstendenzen

Brandenburg setzt über seinen Landeshaushalt im Rahmen der fachlichen Zuständigkeiten der Ressorts Mittel für eine große Spannweite an Aktivitäten ein, die auch Relevanz für die Weiterentwicklung des brandenburgisch-polnischen Verflechtungsraums besitzen. Die konkrete brandenburgisch-polnische Zusammenarbeit wird zudem aus Mitteln des Landes (u. a. Zuwendungen und Lottomittel) und des Bundes sowie insbesondere mit Mitteln der Europäischen Union gefördert. Bundesprogramme können durch Projektpartner z. B. für Internationalisierung oder Wissenstransfer genutzt werden. Insbesondere im Bereich der EU-Fonds besteht die Notwendigkeit und das Potenzial, Förderung zukünftig noch zu vereinfachen.

INTERREG

Die INTERREG A-Förderung ist das zentrale Finanzinstrument für die grenzüberschreitende Zusammenarbeit entlang der deutsch-polnischen Grenze. Die Mittel der drei INTERREG A-Kooperationsprogramme Mecklenburg-Vorpommern/Brandenburg – Polen, Brandenburg – Polen und Sachsen – Polen speisen sich aus dem Fonds für Regionale Entwicklung (EFRE). Auch im Rahmen des transnationalen Stranges der europäischen territorialen Zusammenarbeit (INTERREG B) kooperieren brandenburgische und polnische Partner gemeinsam mit Partnern aus weiteren Ländern in Projekten der Kooperationsräume Ostseeraum und Mitteleuropa. Ein strukturierter Austausch mit den relevanten Ansprechpartnern für die Nutzung dieser Finanzierungsinstrumente auf europäischer, nationaler und regionaler Ebene ist fest etabliert.

4. Instrumenty finansowania

Sytuacja wyjściowa i tendencje rozwojowe

Brandenburgia wspiera – za pośrednictwem budżetu krajowego, w ramach kompetencji poszczególnych resortów – szerokie spektrum działań, mających znaczenie także dla dalszego rozwoju polsko-brandenburgskiego obszaru powiązań. Konkretną współpracę polsko-brandenburgską wspierają również fundusze krajowe (m.in. fundusze grantowe i środki z loterii) i federalne, a w szczególności środki z Unii Europejskiej. Programy federalne mogą być wykorzystywane przez partnerów projektów, np. w zakresie internacjonalizacji lub transferu wiedzy. Szczególnie w dziedzinie wykorzystywania funduszy UE, istnieje potrzeba oraz potencjał przyszłego, jeszcze większego uproszczenia finansowania.

INTERREG

Finansowanie w ramach INTERREG A jest głównym instrumentem finansowym kooperacji transgranicznej wzdłuż granicy polsko-niemieckiej. Środki finansowe trzech programów współpracy INTERREG A Meklemburgia-Pomorzanie Przednie/Brandenburgia-Polska, Brandenburgia-Polska oraz Saksonia-Polska pochodzą z Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR). Również w ramach transnarodowego komponentu europejskiej współpracy terytorialnej (INTERREG B), polscy i brandenburgscy partnerzy współpracują z partnerami z innych krajów, w projektach na obszarach współpracy w regionie Morza Bałtyckiego i Europy Środkowej. Ugruntowana jest zorganizowana wymiana z odpowiednimi partnerami mająca na celu wykorzystanie tych instrumentów finansowania na szczeblu europejskim, narodowym i regionalnym.

Zielsetzungen und Handlungsfelder

Cele i pola działania

Für die INTERREG A-Kooperationsprogramme Brandenburg – Polen sowie Mecklenburg-Vorpommern/Brandenburg – Polen werden Brandenburg und Mecklenburg-Vorpommern in der EU-Förderperiode 2021-2027 eine in etwa gleichbleibende Finanzmittelausstattung erhalten. Für die polnischen Grenzregionen sind dagegen deutliche Kürzungen der INTERREG A-Mittel vorgesehen. Dadurch werden sich die Gesamtmittel für die INTERREG A-Programme mit brandenburgisch-polnischer Beteiligung reduzieren. Künftig wird für die INTERREG A-Programme ein EU-Kofinanzierungssatz von 80 Prozent gelten. Das Gemeinsame Sekretariat für das Kooperationsprogramm Brandenburg – Polen in Frankfurt (Oder) wird auch in Zukunft gemeinsam mit der Regionalen Kontaktstelle in Grünberg/Zielona Góra (Woiwodschaft Lebus/Lubuskie) potenzielle Antragstellende im gesamten Fördergebiet beraten. Für das Kooperationsprogramm Mecklenburg-Vorpommern/Brandenburg – Polen wird angestrebt, die Regionale Kontaktstelle fortzuführen, um die brandenburgischen Projektträger und beteiligten Institutionen weiter vor Ort zu unterstützen. Das gemeinsame Sekretariat des Kooperationsprogramms verbleibt in Löcknitz in Mecklenburg-Vorpommern.

EFRE, ESF und ELER

Regionale oder nationale Operationelle Programme, die sich aus dem Fonds für Regionale Entwicklung (EFRE) bzw. aus dem Europäischen Sozialfonds (ESF) oder dem Europäischen Landwirtschaftsfonds für die Entwicklung des ländlichen Raums (ELER) speisen, verfügen im Vergleich zu INTERREG über höhere Finanzmittel und sind geographisch nicht auf das relativ schmale grenznahe INTERREG A-Fördergebiet beschränkt. Dennoch wird ihr Potenzial für deutsch-polnische Projekte gegenwärtig noch zu wenig genutzt. Die Verordnungsvorschläge der EU-Kommission für die künftige Förderung aus den Strukturfonds geben jedoch Anlass zur Hoffnung, dass die Förderung grenzüber-

Brandenburgia i Meklemburgia-Pomorze Przednie, w okresie finansowania UE 2021 – 2027, na potrzeby Programów Współpracy INTERREG A Brandenburgia-Polska oraz Meklemburgia-Pomorze Przednie/Brandenburgia-Polska, otrzymają mniej więcej niezmiennione środki finansowe. Przeciwnie, znaczące cięcia środków INTERREG A przewidziano dla polskich regionów przygranicznych. W efekcie czego, ogół środków na programy INTERREG A, z udziałem polsko-brandenburskim ulegnie zredukowaniu. W przyszłości dla programów INTERREG A z udziałem Brandenburgii obowiązywać będzie stopa współfinansowania UE w wysokości 80 procent. Wspólny Sekretariat Programu Współpracy Brandenburgia-Polska z siedzibą we Frankfurcie nad Odrą będzie również w przyszłości, wraz z Regionalnym Punktem Kontaktowym w Zielonej Górze (Województwo Lubuskie), doradzał potencjalnym wnioskodawcom na całym obszarze finansowania. W przypadku Programu Współpracy Meklemburgia-Pomorze Przednie/Brandenburgia-Polska, planowana jest kontynuowania działalności Regionalnego Punktu Kontaktowego w celu zapewnienia lokalnego wsparcia dla brandenburskich podmiotów projektów i instytucji uczestniczących. Wspólny Sekretariat Programu Współpracy pozostanie w Löcknitz w Meklemburgii-Pomorz Przednim.

EFRR, EFS i EFRROW

Regionalne lub krajowe tzw. programy operacyjne, które finansowane są również z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR), Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS) lub Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW) dysponują znacznie większymi środkami finansowymi w porównaniu z INTERREG A. Nie są one również geograficznie ograniczone, do stosunkowo wąskiego obszaru finansowania INTERREG w pobliżu granicy. Mimo to, ich potencjał wspierania projektów polsko-niemieckich jest obecnie za słabo wykorzystywany. Zaproponowane

schreitender Projekte in der Förderperiode ab 2021 auch durch die genannten Fonds einfacher wird. Im Rahmen von ELER wird es auch zukünftig über LEADER möglich sein, lokale Kooperationen mit Polen zu finanzieren, soweit diese in den regionalen Entwicklungskonzepten der Lokalen Aktionsgruppen (LAG) in Brandenburg und Polen aufgenommen sind.

Zielsetzungen bis 2030:

- ▶ Alle Ressorts der Landesregierung stellen Zuwendungsmittel und Lottomittel auch für brandenburgisch-polnische Projekte mit Ressortbezug zur Verfügung.
- ▶ Brandenburg setzt sich für Regelungen ein, die eine inhaltlich zielgerichtete und möglichst bürokratiearme Umsetzung der aus EU-Fonds finanzierten Projekte ermöglichen.
 - ▷ Brandenburg setzt sich dafür ein, die EU-Fonds- und damit auch die INTERREG A-Förderung im Land zu vereinfachen. Ziel ist es, keine über das EU-Recht hinausgehenden Anforderungen an die Projektantragstellung, -umsetzung und -abrechnung zu stellen. Die EU-Fonds werden künftig zu Vereinfachungspotenzialen, gemeinsam erkannten Risikobereichen und Lösungsansätzen ihre fondsübergreifende Kooperation weiter vertiefen.
 - ▷ Hinsichtlich der Finanzplanung und Abrechnung der Projekte wird das Land Brandenburg künftig noch stärker auf die so genannten Vereinfachten Kostenoptionen (Pauschalen, Pauschalsätze, etc.) setzen. Deren konsequente Nutzung verspricht eine reduzierte Verwaltungs- und Kontrolllast und lässt auf ein geringeres finanzielles Rückforderungsrisiko für Projektträger und Land beim Einsatz von EU-Fördermitteln hoffen.
 - ▷ Für die Projektträger bei INTERREG A sollen die Beratungsangebote während der Antragsentwicklung weiter verbessert und zusätzliche Unterstützungsangebote

durch die Kommission der Europäischen Union durch die Richtlinie betreffend die Finanzierung der Entwicklung der ländlichen Gebiete der Mitgliedstaaten (ELER) ermöglicht werden. Im Rahmen von LEADER wird es auch zukünftig über LEADER möglich sein, lokale Kooperationen mit Polen zu finanzieren, soweit diese in den regionalen Entwicklungskonzepten der Lokalen Aktionsgruppen (LAG) in Brandenburg und Polen aufgenommen sind.

Cele do roku 2030:

- ▶ Wszystkie ministerstwa Rządu Krajowego udostępnią środki finansowe i fundusze pochodzące z loterii – również na rzecz polsko-brandenburskich projektów związanych z danym resortem.
- ▶ Brandenburgia dąży do wprowadzenia regulacji umożliwiających celowe i niebiurokratyczne realizowanie projektów finansowanych z funduszy UE.
 - ▷ Brandenburgia dąży do uproszczenia procesu wdrażania funduszy unijnych, a tym samym również środków INTERREG A w Kraju Związkowym. Celem jest nienarządzanie żadnych wymogów dotyczących wniosków projektowych, realizacji i rozliczania projektów, które wykraczałyby poza prawo UE. W przyszłości fundusze UE będą dalej intensyfikować współpracę pomiędzy sobą mając na uwadze potencjał w zakresie upraszczania, wspólne rozpoznanie obszarów ryzyka oraz opracowywanie koncepcji rozwiązań.
 - ▷ W zakresie planowania finansowego i rozliczania projektów Kraj Związkowy Brandenburgia będzie w przyszłości, w jeszcze większym stopniu, stawiał na tzw. uproszczone warianty kosztów (kwoty ryczałtowe, stawki ryczałtowe itp.). Ich konsekwentne stosowanie stanowi również obietnicę zmniejszenia obciążeń administracyjnych i kontrolnych przy realizacji finansowania, a ponadto daje beneficjen-

Zielsetzungen und Handlungsfelder

Cele i pola działania

für die Projektumsetzung entwickelt werden.

- ▶ Brandenburg setzt sich dafür ein, dass die grenzübergreifende Zusammenarbeit den gesamten deutsch-polnischen Verflechtungsraum stärker in den Blick nimmt. Hierzu gehört bei INTERREG A auch die Umsetzung von programmraumübergreifenden Projekten in gemeinsamen Schwerpunktbereichen.
 - ▶ Brandenburg setzt sich dafür ein, das Potenzial der regionalen oder nationalen Operationellen Programme aus EFRE, ESF und ELER für die gezielte Förderung gemeinsamer brandenburgisch-polnischer Thematiken besser zu erschließen.
 - ▷ Dies wird durch die Abstimmung mit potenziellen polnischen Partnern sowie durch die Öffnung der künftigen Operationellen Programme aus EFRE und ESF für entsprechende Kooperationen – ggf. unter Nutzung einer durch INTERREG A finanzierten programmraum-übergreifenden Matchmaking-Plattform – vorangetrieben.
 - ▷ Im Bereich des ELER sollen LEADER-Kooperation und Erfahrungsaustausch auch mit polnischen Partnern weiter gefördert werden.
 - ▶ Brandenburg setzt sich dafür ein, dass brandenburgische und polnische Partner noch stärker zentral verwaltete Programme der transnationalen und internationalen Zusammenarbeit wie etwa Horizont Europa, INTERREG B und INTERREG Europe, aber auch die ESF+-Komponente Beschäftigung und soziale Innovation nutzen, um gemeinschaftliche Vorhaben durchzuführen.
- tom projektów i krajowi związkowemu nadzieję na mniejsze ryzyko konieczności zwracania środków finansowych, przy korzystaniu z funduszy UE.
- ▷ W przypadku beneficjentów w ramach INTERREG A należy w dalszym ciągu doskonalić usługi doradcze w fazie opracowywania wniosków oraz rozwijać dodatkowe usługi wspierające realizację projektów.
 - ▶ Brandenburgia dąży do tego, aby współpraca transgraniczna, w większym stopniu, uwzględniła cały polsko-niemiecki obszar powiązań. W przypadku INTERREG A obejmuje to również realizację projektów ponadprogramowych we wspólnych obszarach priorytetowych.
 - ▶ Brandenburgia dąży do lepszego wykorzystania potencjału regionalnych lub narodowych programów operacyjnych EFRR, EFS i EFRROW do ukierunkowanego wspierania wspólnych tematów polsko-brandenburskich.
 - ▷ Zostanie to wzmocnione poprzez koordynację z potencjalnymi polskimi partnerami oraz poprzez otwarcie przyszłych programów operacyjnych EFRR i EFS na odpowiednią współpracę – względnie przy wykorzystaniu finansowanej przez INTERREG A platformy obszaru ponadprogramowego, wspierającej kojarzenie i poszukiwanie partnerów dla projektów.
 - ▷ W obszarze EFRROW, w dalszym ciągu wspierane mogą być kooperacje LEADER oraz wymiana doświadczeń – również z polskimi partnerami.
 - ▷ Brandenburgia dąży do tego, aby brandenburscy i ich polscy partnerzy, w jeszcze większym stopniu niż w przeszłości, wykorzystywali do realizacji wspólnych projektów centralnie zarządzane, transnarodowe i międzynarodowe programy współpracy – jak Horyzont Europa, INTERREG B i INTERREG Europe, ale także komponent EFS+ „Zatrudnienie i innowacje społeczne”.

5. Überregionale Bezüge

Für die Nachbarschaftsstrategie Brandenburg – Polen sind neben dem deutsch-polnischen Verflechtungsraum überregionale und europäische Bezüge von besonderer Bedeutung.

Masowien und Weimarer Dreieck

Brandenburgs Partnerwojewództwo Masowien/Mazowsze ist als polnische Hauptstadtregion ein langjähriger Partner für die Hauptstadtregion Berlin-Brandenburg, auch im Hinblick auf die Städtepartnerschaft Warschau mit Berlin. Die Kooperation im Rahmen des Weimarer Dreiecks wird in Brandenburg insbesondere durch die Stiftung Genshagen vorangetrieben. Zur Kooperation gehören auch Projekte mit der Wojewodschaft Masowien/Mazowsze, wie das Europamobil, das mit und für Studierende, Schülerinnen und Schüler in Brandenburg, Masowien sowie der französischen Hauptstadtregion Île-de-France zur Europäischen Union informiert.

Ostseeraum

Die Kooperation mit polnischen Akteuren wird durch die zielgerichtete Zusammenarbeit im Ostseeraum flankiert. Im Netzwerk BSSSC (Baltic Sea Subregional States Cooperation) kooperieren Regionen des Ostseeraums und neben Brandenburg auch die polnischen Wojewodschaften Pommern/Pomorskie und Westpommern/Zachodniopomorskie. Das Netzwerk vertritt die regionalen Interessen in der Ostseezusammenarbeit insbesondere gegenüber der EU und dem Ostseerat. U. a. werden Jugendbegegnungen geplant, um eine stärkere Einbindung der Jugendlichen in die Ostseezusammenarbeit zu befördern. Brandenburg übt durch den Partnerschaftsbeauftragten für die Jugendzusammenarbeit im Ostseeraum die

5. Odniesienia ponadregionalne

Dla koncepcji sąsiedztwa Brandenburgia – Polska, oprócz polsko-niemieckiego wspólnego obszaru powiązań, szczególne znaczenie mają również odniesienia ponadregionalne i europejskie.

Mazowsze i Trójkąt Weimarski

Województwo Mazowieckie, będące partnerem Brandenburgii, jako polski region stołeczny jest wieloletnim partnerem regionu stołecznego Berlin-Brandenburgia, również w zakresie partnerstwa miast pomiędzy Warszawą a Berlinem. Współpraca w ramach Trójkąta Weimarskiego wspierana jest w Brandenburgii, przede wszystkim, przez Fundację Genshagen. W ramach kooperacji realizowane są również projekty z Województwem Mazowieckim, takie jak Europamobil, w ramach którego uczennice i uczniowie oraz studentki i studenci z Brandenburgii, Województwa Mazowieckiego i francuskiego regionu stołecznego Île-de-France otrzymują i udzielają informacji o Unii Europejskiej.

Region Morza Bałtyckiego

Kooperacji z podmiotami polskimi towarzyszy również ukierunkowana współpraca w regionie Morza Bałtyckiego. Sieć BSSSC (Baltic Sea Subregional States Cooperation) zrzesza regiony w obszarze Morza Bałtyckiego – oprócz Brandenburgii, także polskie województwa Pomorskie i Zachodniopomorskie. Sieć reprezentuje interesy regionalne we współpracy w regionie Morza Bałtyckiego, w szczególności wobec UE i Rady Państw Morza Bałtyckiego. W ramach BSSSC planowane są m.in. spotkania młodzieży mające na celu wspieranie większego zaangażowania młodych ludzi we współpracę w regionie Morza Bałtyckiego. Brandenburgia, za pośrednictwem pełnomocnika ds. partnerstwa w zakresie współpracy młodzieży w regio-

Zielsetzungen und Handlungsfelder

Cele i pola działania

Funktion des Jugendkoordinators der BSSSC aus.

Europäische Union

Die Vernetzung im Rahmen der Europäischen Union – auch mit Partnern aus Polen – wird u. a. durch die Vertretung des Landes Brandenburg bei der Europäischen Union in Brüssel vorangetrieben. Dies geschieht durch Kontakte zu den EU-Büros der Partnerwoiwodschaften Brandenburgs, Fachveranstaltungen mit den polnischen Partnerinnen und Partnern und Gesprächsformate. Gemeinsame Initiativen, etwa im Bereich des Strukturwandels in den Braunkohleregionen, wurden koordiniert an Entscheidungsträger in den EU-Institutionen herangetragen.

Im Europäischen Ausschuss der Regionen (AdR) wirken ebenfalls polnische Partnerwoiwodschaften mit. Brandenburg ist im Plenum sowie in der Fachkommission für Kohäsionspolitik und EU-Haushalt (COTER) und der Fachkommission für natürliche Ressourcen (NAT) vertreten. Die Vor-Ort-Veranstaltungen des AdR in Brüssel werden zu informellen Gesprächen der Brandenburger AdR-Mitglieder mit ihren polnischen Amtskollegen aus den Partnerwoiwodschaften genutzt, um die Zusammenarbeit auch in Brüssel auf regionaler Ebene zu vertiefen und gemeinsame Sichtweisen im AdR zu vertreten.

Die 84. Europaministerkonferenz (EMK) fasste am 9./10. September 2020 erstmals einen Beschluss zur deutsch-polnischen Zusammenarbeit. Brandenburg hatte diesen Beschluss initiiert und wird sich im Länderkreis auch weiterhin für die Berücksichtigung der Länderinteressen in der grenzüberschreitenden Zusammenarbeit im Allgemeinen und mit der Republik Polen im Besonderen einsetzen.

nie Morza Bałtyckiego, pełni funkcję koordynatora ds. młodzieży BSSSC.

Unia Europejska

Tworzenie sieci współpracy w ramach Unii Europejskiej – również z partnerami z Polski – wspierane jest m.in. przez Przedstawicielstwo Kraju Związkowego Brandenburgia przy Unii Europejskiej w Brukseli. Odbywa się to poprzez kontakty z pracownikami biur unijnych przedstawicielstw województw partnerskich dla Brandenburgii, wydarzenia specjalistyczne z polskimi partnerami oraz formaty rozmów. Wspólne inicjatywy, np. w zakresie zmian strukturalnych w regionach wydobywania węgla brunatnego, zostały w skoordynowany sposób przedstawione decydentom w instytucjach UE.

Polskie województwa partnerskie uczestniczą również w pracach Europejskiego Komitetu Regionów (KR). Brandenburgia jest reprezentowana na forum plenarnym, jak również w Komisji Polityki Spójności Terytorialnej i Budżetu UE (COTER) oraz Komisji Zasobów Naturalnych (NAT). Wydarzenia KR odbywające się na miejscu w Brukseli wykorzystywane są do nieformalnych rozmów członków KR z Brandenburgii z ich polskimi odpowiednikami z województw partnerskich w celu pogłębienia współpracy na poziomie regionalnym również w Brukseli oraz reprezentacji wspólnych interesów w KR.

84 Konferencja Ministrów ds. Europejskich (KME) przyjęła w dniach 9-10 września 2020 r. – po raz pierwszy – uchwałę o współpracy polsko-niemieckiej. Brandenburgia była inicjatorem tej rezolucji i będzie nadal angażować się w gronie krajów związkowych, na rzecz uwzględnienia we współpracy transgranicznej interesów krajów związkowych w znaczeniu ogólnym, a w szczególności z Rzeczpospolitą Polską.

Zielsetzungen bis 2030:

- ▶ Überregionale und europäische Bezüge werden in der Kooperation mit polnischen Partnern weiter mitgedacht.
 - ▷ Die Flankierung der brandenburgisch-polnischen Zusammenarbeit durch Formate im Weimarer Dreieck und Ostseeraum – auch im Hinblick auf den Austausch von Grenzregionen – wird weitergeführt und bei Bedarf enger mit bilateralen Initiativen verzahnt.
 - ▷ Die langjährige Partnerschaft mit der Woiwodschaft Masowien/Mazowsze wird in Abstimmung mit den Partnern intensiviert. Gemeinsame Aktivitäten der Hauptstadtregion Berlin-Brandenburg mit Masowien/Mazowsze und Warschau/Warszawa könnten zusätzliche Impulse generieren.
- ▶ Die Kontaktpflege der Vertretung des Landes Brandenburg bei der Europäischen Union in Brüssel mit den dortigen Vertretungen der Partnerwoiwodschaften wird weitergeführt und verstärkt.
 - ▷ Die Vertretung des Landes Brandenburg bei der Europäischen Union in Brüssel wird noch stärker für die gezielte Vernetzung mit polnischen Partnerinnen und Partnern genutzt.
 - ▷ Die Sitzungen des AdR-Plenums und seiner Fachausschüsse werden zu Gesprächen und damit zur Fortsetzung des kontinuierlichen informellen Austausches des brandenburgischen AdR-Mitglieds mit seinen polnischen AdR-Kollegen genutzt. Treffen am Rande der AdR-Termine verschaffen durch gemeinsame politische Initiativen, auf europäischer Ebene Schwerpunkten und Herausforderungen des deutsch-polnischen Verflechtungsraums ein stärkeres Gehör und tragen zur Festigung der Beziehungen sowie zum gemeinsamen Einsatz für die Ziele der EU bei.

Cele do roku 2030:

- ▶ We współpracy z polskimi partnerami nadal brane będą pod uwagę odniesienia ponadregionalne i europejskie.
 - ▷ Kontynuowane – i w razie potrzeby ściślej powiązane z inicjatywami dwustronnymi – będzie umacnianie współpracy polsko-brandenburskiej poprzez formaty towarzyszące w ramach Trójkąta Weimarskiego i regionu Morza Bałtyckiego, również z uwzględnieniem wymiany regionów granicznych.
 - ▷ Wieloletnie partnerstwo z Województwem Mazowieckim, w porozumieniu z partnerami, będzie intensyfikowane. Dodatkowy impuls stanowić może powiązanie działań regionu stołecznego Berlin-Brandenburgia z Województwem Mazowieckim i Warszawą.
- ▶ Przedstawicielstwo Brandenburgii przy Unii Europejskiej w Brukseli będzie nadal utrzymywać i wzmacniać kontakty z tamtejszymi przedstawicielstwami województw partnerskich.
 - ▷ Przedstawicielstwo Brandenburgii przy Unii Europejskiej w Brukseli będzie w większym stopniu wykorzystywane do ukierunkowanego tworzenia sieci kontaktów z polskimi partnerami.
 - ▷ Posiedzenia plenarne KR i jego wewnętrznych komisji tematycznych wykorzystywane będą do rozmów, a tym samym do kontynuowania bieżącej, nieformalnej wymiany między członkiem KR z Brandenburgii a jego polskimi odpowiednikami. Spotkania na marginesie planowych prac KR, poprzez wspólne inicjatywy polityczne, zapewniają priorytetom i wyzwaniom stojącym przed obszarem polsko-niemieckim większy posłuch na płaszczyźnie europejskiej. Przyczyniają się one również do umocnienia stosunków oraz wspólnego zaangażowania na rzecz celów UE.

Ausblick
Perspektywy

C
Ausblick

C
Perspektywy

Die vorliegende Strategie ist nicht statisch. Sie bilanziert Erreichtes und zeigt Ansatzpunkte für den weiteren Austausch mit Partnern aus Politik, Verwaltung und Zivilgesellschaft aus Brandenburg, Deutschland und Polen zu zentralen Themen des brandenburgisch-polnischen Verflechtungsraumes auf.

Mit zukünftigen Gesprächsformaten und Veranstaltungen sowie regelmäßigen Berichten möchte die Strategie einen strukturierten Dialog zur Zukunft des gemeinsamen und eng verflochtenen brandenburgisch-polnischen Raums begleiten, der in zahlreichen Maßnahmen und Projekten der Landesregierung und -ressorts bereits begonnen wurde. Eine stetige Weiterentwicklung und ggf. Anpassung der Strategie wird auf Basis von Zwischenberichten im Drei-Jahres-Rhythmus und jährlichen Abfragen an die Ressorts zu den Zielsetzungen angestrebt. Darüber hinaus begleitet die interministerielle AG Auslandskontakte die Umsetzung dieser Strategie auf Arbeitsebene.

Powyższa koncepcja nie ma charakteru statycznego. Bilansuje ona dotychczasowe osiągnięcia i nakreśla podstawy do dalszej wymiany z partnerami ze świata polityki, administracji i społeczeństwa obywatelskiego z Brandenburgii, Niemiec i Polski na tematy zajmujące centralne miejsce w polsko-brandenburskim obszarze powiązań.

Z przyszłymi formatami rozmów i wydarzeniami oraz regularnymi sprawozdaniami, koncepcja ta ma na celu wspieranie ustrukturyzowanego dialogu – rozpoczętego już przez liczne działania i projekty Rządu Krajowego i jego resortów – w kwestii przyszłości ściśle splecionego, polsko-brandenburskiego obszaru. Koncepcja ma być przedmiotem stałego procesu rozwoju i będzie mogła ulec zmianom w przypadkach zdiagnozowanych na podstawie częściowych raportów okresowych, składanych w trzyletnim cyklu, oraz corocznych sprawozdań poszczególnych resortów. Ponadto na szczeblu roboczym realizację Koncepcji będzie monitorować międzyministerialna grupa robocza „Kontakty Zewnętrzne”.

Bildnachweis

Seite	Titel	Autor/Quelle
Titelbild	Brandenburgisch-polnischer Verflechtungsraum	Landesvermessung und Geobasisinformation Brandenburg
7	Porträt Europaministerin Katrin Lange	Bildhaus/Karoline Wolf
15	INTERREG V A „Nachbarspracherwerb von der Kita bis zum Schulabschluss – der Schlüssel zur Kommunikation in der Euroregion Pomerania“	Stadt Stettin
27	DoppelstadtFlair in Frankfurt (Oder)-Slubice	Stadt Frankfurt (Oder)
30	Empowerment Education of Girls and young Women through educating youth educators and creating girls centres	Magdalena Otterstedt/ Kopfüber Design
31	Jugendliche managen Café „Kaffee zum Glück“. Ein Projekt des Schloss Trebnitz e. V.	Svea Landschoof
37	Verständigung nicht nur durch Sprache	Stadt Stettin
39	Wildnis-Pädagogik im Nationalpark	Milena Kreiling
43	Erwachsenengruppe beim Interkulturellen Workshop in Guben	Euroregion Spree-Neiße-Bober
47	Filmfestival im Theater Cottbus	FFC Goethe
57	INTERREG V A-Projekt „Networking der wirtschaftsfördernden Einrichtungen im deutsch-polnischen Wirtschaftsraum	Investor Center Ostbrandenburg GmbH
63	Flussauenlandschaft/Technik	IHP Frankfurt (Oder)
69	Workshop während eines deutsch-polnischen Ärztetreffens	Archiv des Naëmi-Wilke-Stift
71	Sauberes Wasser für die Eurostadt: Gemeinsame Kläranlage Gubin-Guben	POS Gubin-Guben sp. z o.o.
72	Fernwärmeversorgung Frankfurt (Oder)-Slubice	Stadt Frankfurt (Oder)
72	Deutsch-polnische Energiekonferenzen der IHK Ostbrandenburg	Marten Belling
74	Kindergruppe im Wald	Milena Kreiling
77	INTERREG V A-Projekt: „Nachhaltiger Wassertourismus im einzigartigen Unteren Odertal“	Milena Kreiling
78	Tourismus in Cottbus	CMT Cottbus, Andreas Franke

Seite	Titel	Autor/Quelle
81	INTERREG V A-Projekt RailBLu – Verbesserung der Erreichbarkeit von grenzüberschreitenden Eisenbahnverbindungen zwischen Brandenburg und Lubuskie	DB Netz AG I.NI-O-A-B
81, 83	Kulturzug	Deutsche Bahn AG, Normen Schöne, Volker Emersleben
87	Gemeinsame Polizeistreifen	Polizei Land Brandenburg
91	INTERREG V A-Projekt „Gesunde Kinder in gesunden Kommunen“	René Fiehler
92	Deutsch-polnische Schulungen für Coronatest-Helfende	Archiv des Naëmi-Wilke-Stift
100	INTERREG V A-Projekt „ŁośBonasus – Crossing!“	Christian Kiffner

**Ministerium der Finanzen und für Europa
des Landes Brandenburg**

Presse- und Öffentlichkeitsarbeit

Heinrich-Mann-Allee 107

14473 Potsdam

Tel.: (03 31) 8 66-6007

E-Mail: pressestelle@mdfe.brandenburg.de

www.mdfe.brandenburg.de

facebook.com/FinanzministeriumBrandenburg/